

p̄ntis seculi cū carnalibus imberēt p̄
 appetitū bonorū ⁊ diuitiarū. sanitas
 tis fortitudinis ⁊ ceterorū per que car
 nalis effectus suū finem consequitur.
 ⁊ delectatione momentanea fruitur
 Jō in p̄sona illoꝝ luxuriosorū. sapie
 ij. di. Venite ergo ⁊ fruamur boīs
 que sūt tan q̄ in iuuentute celeriter.
 ⁊ vino precioso ⁊ vngentis nos im
 pleamus: ⁊ non pretereant nos flos
 t̄pis Coronem⁹ nos rosis añq̄ mar
 cescāt. Nullū prātū sit qđ non p̄tā
 seat luxuria nr̄a. Neō nr̄m sit exors
 luxurie nr̄e Cōn quos. i. ioh. ij. No
 lite diligere mūdū neq; ea que i mū
 do sunt. Qm̄ oē quod i mūdo ē con
 cupiscētia carnis ē. ⁊c. Si at̄ talis a
 mor̄ crescit qđ p̄reponat̄ amori dei:
 vel vite eterne vel redūdat in iniuri
 am p̄ximī: tunc est p̄ctm̄ mōrle.
 Octauo se q̄tur desperatio future be
 atitudinis. quia carnalis affectus cō
 cupiscētie carnali finalit̄ imersus
 sibī p̄si male cōsciūs diffidit de futu
 ra gl̄a vel v̄nia cōsequenda. Sic ra
 tionabiliter cū eiūs spes sit certa ex
 pectatio future b̄titudinis ex mēri
 tis p̄ueniens. Ille qui nullū conspi
 cit in se meritū: de futura gl̄a diffi
 dit. Hec oia p̄mit greg. vbi supra.

Explicat̄ p̄ceptū sextum.

Ināpit̄ p̄ceptum septimū. scz.

Non furtum facies

On furtum facies
 Hoc ē septimū p̄
 ceptū in q̄ dñs p̄
 hibet nocumētū si
 eri p̄ximo in reb⁹
 tpalibus. s. nō fu

rando occulte bō sua tpalia. qz bō ē
 cōi caritatē p̄xi. ergo ē p̄ctm̄ mōrle.
 Est ec̄ cōi iusticiā q̄ reddit v̄m̄ai qz
 qđ suū ē. Est ec̄ cōi maifestatoꝝ veri
 tatis p̄t̄ occultā fraudulētiā. Ergo
 merito dñs tāq̄ malū in septio loco
 p̄hibuit dicēs Nō furtū facies. Du
 bitat̄ vtrum furtū sit grauius p̄ctm̄
 q̄z homicidiū vel adulterium. Rñt
 aug. de actōna sup mat h. di. Aliō
 ē q̄rere an furtū sit ḡui⁹ p̄ctm̄ qđ ho
 micidiū vel adulteriū. ⁊ aliud an sit
 p̄iculosi⁹. Planū ē em̄ qđ homicidiū vel
 adulteriū ḡui⁹ p̄ctm̄ ē qđ furtū ex
 te illi⁹ qđ offendit. Ita ei tria hōi
 diū adulteriū ⁊ furtū intm̄ sit nocia
 inq̄ntū p̄xim⁹ p̄ ea offendit. Planū
 est at̄ qđ hō magis vel p̄xim⁹ offen
 dit p̄ hōiadiū qđ p̄ adulteriū. ⁊ ma
 gis p̄ adulteriū q̄z p̄ furtū. qz p̄ ho
 micidiū offendit hō i p̄sona p̄p̄a eo
 qđ tollit̄ vita eius. Per adulteriū of
 fendit in p̄soa sibi diūda q̄ ē q̄i vna
 caro cū ipō. S; p̄ furtū offendit i re
 bus exteriorib⁹. s; ex p̄te offendētis
 p̄iculosius est furtū q̄z adulteriū qđ
 p̄t; tripl̄. P̄rio qz tale p̄ctm̄ difficī
 lius hōi remittitur. secūdo qz in plu
 res deriuatur. Tertio qz in homici
 dio ⁊ adulterio assilat̄. Primū sic
 p̄bat. Nā tale p̄ctm̄ nō remittit̄ mi
 si hō peniteat̄ satisfaciendo. De hōi
 dio autem vel adulterio statim cōs

sante ira et rancore penitet et satisfacit
 et cessante libidine similiter. Sed de
 furto: dato quod homo peniteat non facili
 satisfacit: et potissime cum tenetur homo
 reddere non solum quod furtive accepit sed
 etiam dampnum quod proximus inde esset
 consecutus. et super hoc tenetur portare
 penam de peccato. Iohannes spullandus imp
 catur furtum facientibus maledicens
 Ve qui multiplicat non sua. Secun
 do faciens furtum non solum perdit animam suam
 sed si non restituit perdit etiam ani
 mas filiorum et posterorum suorum quibus
 hoc dimittit: cum ipsi etiam teneantur
 restituere. Non autem sic est de homici
 dio vel de adulterio: quia anima que pec
 cat tali peccato ipsa moritur et non deri
 uatur in alios sicut furtum. Tertio
 furtum est contra homicidium et adulterium. Cum
 enim homo ab his rebus exterioribus in vi
 ta sensibili non posset sustentari. sed con
 tingit aliquem vel aliquam exteriori
 bus rebus spoliari et vita eius amit
 titur. vel homo cogitat facere homici
 dium ut possit vivere: et mulier cogita
 vit facere adulterium sicut videmus in
 terris tyrannorum in quibus multi homines
 efficiuntur viduae expoliati per tyrannos
 et mulieres fiunt adultere et metrices.
 Ideo est propter suam malitiam contra
 omnes leges. s.

Contra legem naturalem

Contra legem evangelicam

Contra legem moysaem

Contra legem Canonicam

Primo est contra legem nature. ut Mat
 thei. vij. Que non vis tibi fieri: alteri
 ne feceris. Sed neco vellet quod sibi fu
 raratur bona sua. Ergo alteri minime

facere deberet. Iohannes dicit Aristoteles in ij.
 li. ethicorum. Ois fur malignus? Iohannes Aug.
 in li. confes. de minimis rebus furatus
 confitetur dicens Furtum punit lex tua
 domine. et lex scripta in corde hominis. Quam
 nec ipsa delet iniquitas. Quis enim fur
 equo animo furem patitur? Et ego fur
 tum feci nulla compulsus egestate. Se
 quitur. Illa enim poma que furat? sum
 decerpta pieci. epulatus in sola iniqui
 tate. Hoc est contra multos qui non con
 fitentur nisi magna furta. et de parvis
 sibi non faciunt conscientiam. Dubitat utrum
 in parvis rebus ita committatur furtum sicut
 in magnis. Runt raymundus in fine.
 e. ti. q. sic. Unde Iero. Nam furtum non
 solum in maioribus: sed etiam in mino
 ribus iudicatur. non enim quod furto ab
 latum est sed mens furantis attendit
 ut xiiij. q. vi. c. vlt. Iohannes dicit hostie
 rubrica de furtis. Hoc tamen intelligen
 dum est secundum voluntatem. Iohannes dicit autem quoniam volun
 tas talis est quod et maiora subtrahet
 si posset. quod patet per hoc ex verbis Iero. per
 missis. Vel intelligitur quoniam illa res p
 ua tante tamen magnitudinis est quod ex ab
 latioe eius molestat dominus. alias enim
 non tractat inuito domino. Addit tibi i
 scda scda. q. lxvi. ar. vi. in responsione ad
 vlt. argumentum. d. q. si habet animam
 furandi et inferendi nocentum pro
 etiam in talibus minimis potest esse peccatum mor
 tale sicut in solo cogitatu per consensum. ut
 tales sunt que fructum agrorum rapas cau
 les pira. et sic de alijs pro subtrahunt
 Sicut pullos aucas anseres. et quoniam
 quod cum aratro agrum proximorum diminu
 unt. Exemplum patet de pentibus que dunt
 pueros fideliter intimaere quod nec ipsi

nec alicui hōi aliq̄d furtiue accipiāt
Legit em̄ q̄ q̄dam puer defūctus ē
 a iudici p̄ntatus: a diabol⁹ eūde pue
 rū accusauit dicēs. **Dñe** iudica sc̄dm
 iūsticiā. qz iste puer germano suo o
 bulū furatus est nec inde fecit p̄maz
 nec etiāz restituit ablatū. **Cui** dñs.
Velles q̄ p tantillo hūc puerū dāp
 narē. **Mea** iūsticiā nō est sine mia.
Supplicātib⁹ p puero q̄busdā san
 ctis q̄bus puer seruierat: culpa pue
 ro remittit̄ a p̄ceptum iudicis pu
 er in puteū p̄hātur in quo tantā pe
 nā sustinuit q̄ postmodū hāc v̄bis
 exprimē nō potuit. **Extractus** p̄ ea
 de puteo puer ob p̄ces sc̄oz: aima
 restituit̄ corpi. a sic puer reuixit: et
 iūsus est a iudice ablatū solue a sic
 postmodū vixit in timore dñi. **Pōt**
 tñ esse ita puū q̄ ille q̄ accipit putat
 h̄ nō eē contra volūtate illius cui ac
 cipit. a sic p̄t esse aliq̄n sine peccato
De cōto est cōn legē mosaycā. vtz.
 qz dñs p̄cepit iudeis. **Nō** furtū faci
 es. **exodi. xx.** **Et** ibidē. **Si** q̄s furat⁹
 fuerit bouē vel ouē: a occiderit vel ven
 diderit: q̄nqz boues p̄ vno boue resti
 tuet a q̄tuor oues p̄ vna oue. **Dicit**
 nicol. de lira. **Quare** p̄cipit reddi p̄
 vno boue q̄nqz. a p̄ vna oue q̄tuor.
Rñr. qz puniuntur aliq̄ p̄ctā ḡui? nō
 solū p̄pter maiorē p̄cti ḡuitatē. h̄ p̄
 ter prauitatē reprimendaz. ne boīes
 ad talia nimis se relaxarēt. **Res** at̄
 q̄ in domo custodiūtur vt aurū a ar
 gentū nō ita de facili p̄nt furto subē
 bi sicut oues que pascūtur in cāpo.
Et qz facilitas accipiendi rē alienā i
 duat̄ cōmissiōem furta. **Jō** p̄ furto o

uis iponūtur q̄tuor restituēde. qz fa
 cilius p̄t subtrahi furto q̄ alie res q̄
 seruātur in domo. **Et** q̄nqz boues p̄
 vno. qz boues adhuc nō ita facili⁹ cu
 stodiūt. qz nō ita gregatim a siml̄
 se tenent in pastu sicut oues. **De** cō
 to adhuc alit̄ puiebat̄ in lege mo
 saica. qz si q̄s occidebat furē noctur
 nū nō erat reus homicidij. **Jō** seq̄tur
 ibidē. **Si** effringens fur domū: siue
 suffodiens fuerit inuētus a accepto
 vulnere mortu⁹ fuerit. percussor nō es
 rit reus sanguis. **Sup** q̄ dicit nicol.
 laus de lira. qz p̄sumptio est contra
 furem q̄ non solū veniebat ad furā
 dum sed etiā ad occidēdū si inueni
 ret resistentiā. **Ideo** erat debitor mor
 tis. **Seq̄tur** ibidē. **Qz** si orto sole
 hoc fecerit. homicidij p̄petrauit a ip
 se morietur. **Sup** quo dicit ibidēz
 nicolaus de lira. qz rabisalomon dicit
 qz hec est metaphōrica locutio. a est
 sensus. si clarū sit sicut dies est cla
 ra. qz ille nō veniebat ad occidēdū
 vtputa si sit p̄ dñi domus vel frat̄:
 vel ita amicus eius qz luce clarus ē
 qz nō venit ad occidēdū eū: sed so
 lū ad furandū p̄ idigētia supplēda
Et in tali casu percussor est reus ho
 micidij et debet mori. **Ista** vero ex
 positio concordat cum canone. extra
 de homicidij. c. si perfodiens. **Seq̄**
 quitur ibidē. **Hoc** etiam in antiq̄s
 legibus secularibus quibus ista est
 antiquior inuenitur impune. sc̄licz
 occidendo nocturnū furem. diuturnū
 autem si telo se defenderit. iam enim
 plus est q̄ fur. **Dicit** ibidem glo
 sa super verbo legibus secularibus

vt patet ff. ad. le. aquiliam itaq; .
 lex. q. ff. ad. l. cornel. de sic. l. furem.
Sed posito qd vult me interficere:
 nūquid possum eū puenire? **Q**uāt qd
 sic. ar. **C.** ad. l. corne. de sic. **S**ed po
 sito qd paussit me et recessit. **N**ūquid
 possum eū sequi vt paitā? **H**ugo
 dic qd nō. qz sic iniuriā vellet vlāsci
 qd n licet. xlvi. di. sedicionarios qz
 illud icōtinēti licet vim vi repellē. de
 se. ex. c. si vero. q. de homi. c. significasti
Tertio puniūt furē venditione **D**e
 quitur ibidē exo. xxij. **S**i nō hūerit
 qd furto reddat ipm vendabitur
Dicit nicol. de lra ibidē: qd h̄ refert
 ad legē s̄. positā de eo q̄ furat? ē ouē
 vel bouē et occidit vel vendidit. si nō
 h̄z vñ restituat qnqz boues vel qtu
 or oues dz vendi vt de p̄cio eius fiat
 dicta restitutio **S**ed si inuētū fuerit
 apud eū qd furatus est viues: siue
 bos siue asinus vel ouis. duplo resti
 tuet: qz p̄t h̄ri aliqua p̄sūptio qd vel
 let restituē ex quo reseruauit apd se
Dubitat vtrū fures nūc in lege nos
 ua debeant iterfici aut suspendi. **A**r
 guit **J**oh. sco tus in q̄rto sentē. dis.
 lv. qd nō. qz debet nemo p̄iri vlē qd
 demeruit. sed fur solū demeruit i bo
 nis t̄palibus. ergo solū debet p̄iri
 in rebus t̄palibus **M**aior patet. qz
 scdm mensurā delicti erit plagarum
 modus. vtz deut. xxv. **M**inor patet
 filr. **S**i ergo fur occidit. p̄iuitur vlā
 tra qd demeruit. et sic faciūt iudices cō
 tra legē nature seu naturalē eq̄tatis.
Ite dīma lex non taxauit penā mor
 tis fur: s̄ restitutōnis in qua ponit
 duplū aut q̄ntupluz. **E**rgo nulli lex

debet statuere in oppositū. s. qd fur i
 terficiatur. **R**ūt. ray. S. iij. **D**ea furta
 vanae scdm qd vane de ipō agitur
Nā qnqz criminaliter. i. ad penā corpo
 ris infligendā. qnqz ciuilit. i. ad pes
 nā pecuniariā. **I**n p̄rio casu non est fur
 suspendendus. aut demēbrāndus aut e
 culeandus. s̄ aliter arbitrio iudicis
 puniendus. s. vt fustiget vl̄ exulet. **L**
 alio mō put iudici congruū videbitur
 in simplici fure **D**o tñ t̄ru in ml̄tis
 loas seruat de consuetudine vbi iugu
 lanf et suspēdūtur. **D**icit wil. qd h̄ac
 consuetudinē facit neccitas paus cōis.
 et frequens incorrigibilitas et hōim
 malicia **J**o iuste fit si sit famosi las
 trones. **C.** de penis. l. capitaliū. **H**os
 die ec̄ h̄m consuetudinem et constitutiōez
 frederici. s. si qnqz. coll. dcā. si aliq̄s
 qnqz solidos aureos valens furatur
 suspendit: si min⁹ scopis vl̄ forcipe
 corrigat vtz. s. si qnqz. in auc. de pace
 tenenda. col. x. **D**ubitat qd p̄a ipōaf
 p̄ furto: an ciuil an criminal. **V**ide
 p̄ doctores late i. l. fi. **C.** de furtis **N**ā
 de iure ciuili nēo dz p̄ furto mori **A**u
 tēta. s̄ nouo iure. **C.** de ser. fugitis
Fallit tñ hoc qn fur frangit publicā
 pacē. vt in s. si qnqz. in auc. de pa
 ce tenēda. col. x. qz tūc ad furcas sus
 pēditur. **S**ecūdo fallit si sit fur fa
 mosus: qz omisit tria maḡ furta. vt
 patet in dcā glō. auc. et. s̄ nouo iure
 ac. **T**ercō fallit qn p̄ statuta terrāz
 aliq̄d dispōit qd de iure sūt app̄bata.
 l. oēs ppli. ff. de institu. et iure. **Q**uāto
 fallit qn ē latro et aggressor stratarū
 publicarū. qz tūc ad furcas suspēdi
 tur. l. Capitaliū. s. f̄aofus ff. de peis

Sed p̄cholor nūc imagin fures su
 spendūt minores. sicut legit̄ dixisse
 dyogenes cū vidisset q̄ duo duxisse
 sent tertiu tunc risit. Interrogatus
 cur rideret. R̄nt. Jō qz video q̄ mag
 ni fures ducunt puū ad suspendiū.
Sic nūc pui fures suspendunt. qui
 furātur duos v̄ tres florenos. sed q̄
 defraudāt rē publicā in mille non su
 spendūtur. imo honozātur et exaltā
 tur. **S**ecūdo dubitat̄ vtrū furari sp̄
 sit p̄ctm̄ mortale. R̄nt q̄ in trib? ca
 sibus p̄t fieri sine p̄ctō. Primo si fit
 nō ex cupiditate et nō ex obedientia
 et ex p̄cepto d̄mo. sicut fecerūt filij
 isrl̄ auferendo vasa egiptiorū. sic di
 cit̄ mgr̄ sentē. li. iij. d. xxxvij. **S**i v̄o
 querit̄ de filijs isrl̄ q̄ d̄no iūbete ab
 egiptijs mutuauerūt vasa aurea et
 argentea et vestes preciosas asporta
 uerūt vtrū furtum cōmiserunt. R̄nt
 q̄ deo iūbente illud fecerunt. et ideo
 nec fecisse furtum nec oīno peccasse.
Vn̄ auḡ. **I**srahelites furtū nō fecerūt
 sed deo iūbente ministeriū prebuerūt
Hoc enī deus iussit qui scdm̄ legem
 sicut ministri iudicis sine p̄ctō occi
 dūt quē lex precipit occidi. sed si illō
 sponte facit homicida est. **J**ō d̄z sap̄.
 x. Tulerūt iūsti spolia impiorū. **S**z
 opponitur q̄ naturalē legem trans
 gressi sūt que dicit. **Q**ue tibi nō vis
 fieri alteri ne feceris. **Q**uam veritas
 scripsit in corde hōis. **E**t qz non lege
 bat in corde iterabat in tabulis. v̄t
 voce forinsecus adunata rediret ad
 cor. et ibi inueniret quod ex legerat.
 hanc illi preuaricati sūt. **R**y. q̄ hoc
 sic intelligendū est. v̄t non alij inū

ste fieret. s. nō facies qd̄ tibi nō vis
 fieri. **A**lio q̄n iudex preuaricator est
 dū punit reum volens aliquid tale
 sibi fieri. **I**ta etiam illud intelligen
 dum est. et sic non fecerūt furtū. qz
 auctoritate d̄m̄ hoc fecerunt: q̄ d̄ns
 oīm rerum est. **I**deo sine iniūria iū
 ste potest vni auferre et alteri dare.
 scdm̄ suam volūtatem. **E**tā fuit val
 de rationabilis ista dei ordinatio qz
 hebrei in multis alijs graubus ser
 uierūt egiptijs: de quibus nō habu
 erūt laboris pensatiōem. ideo hoc
 precepit deus. **S**ecūdo mō hz fieri si
 ne p̄ctō in extrema necitate. s. famis
 vel frigoris aut sitis. ita q̄ si nō fu
 retur credat se nō posse euadere mor
 tem nisi omittat furtum. **I**deo dicit̄
 extra de fur̄. c. si quis p̄pter necita
 tem famis aut nuditatis furatus fu
 erit cibaria vestem vel pecus. penite
 at p̄ ebdomadas tres. et si reddides
 rit nō cogatur ieiunare. **S**i enī fuerit
 maḡ necitas nō iponat̄ ei p̄nia. v̄tz.
 de co. d. v. c. discipulos cū p̄ segetes
 transeundo euellerent spicas et ederēt
 ip̄ius xp̄i v̄ox innocētes vocat qz co
 acti hoc fecerūt. ratio hui? est quia i
 necitate extrema oīa sunt cōia. v̄tz.
 xl. vij. d. sicut h̄ij. et maxime cibaria.
 sicut ptz. ff. ad. l. ro. diā. de iact. l. ij. **S**
 cū eadē. **S**ic p̄pter necitatem famis
 dauid comedit panes p̄positionis.
 v̄tz. ij. reg. xxi. **I**n tali q̄libet v̄tatur
 iūre suo. **V**n̄ p̄t tūc occulte subtrahē
 nō tū p̄ se s̄ eē p̄ alio ex̄nti in neci
 tate eadem. **S**i at non patitur mag
 nam necitatez peccat quidem. sed ta
 men attenuatur p̄ctm̄ p̄pter necitate

Tercō p̄t fieri sine p̄tō: q̄n̄ fit ex cau-
 tela: vt si aliq̄s furaretur gladiū fu-
 rioso ne sibi l̄ alijs noccat: q̄ ille gla-
 dius nō est sibi reddēdus durāte fu-
 ria. vtz. xxij. q. ij. c. ne quis Tercō est
 cōn̄ legē euāgelicā. math. vij. Furta
 blasphemie adulteria. q̄c. **I**sta sūt
 que cōm̄ q̄nant hōiem **Jo. xij.** Judas
 fur. q̄c. **Eph. iij.** Qui furabatur iā n̄
 furetur magis at̄ labore vt h̄eat vñ
 tribuat n̄citatē patiētī. qz ad p̄cep-
 ta decalogi etiā xp̄am sūt obligati.
Nō sic d̄nt furari inferiores sup̄iori-
 bus sic sūt serui q̄ ancille q̄ res d̄nō-
 rū suorū s̄sumūt furtiue. q̄ aliq̄n̄ ec̄
 de rebus d̄nōz eis iūtis elēosinā fa-
 ciūt. Tales em̄ p̄pter piā intētiōē a
 p̄tō mōrli nō excusant: qz nō sunt
 faciēda mala vt inde eueniāt bōa.
Silr̄ neqz vxores d̄nt furtiue subē
 h̄eres virorū. vt de ip̄is s̄ volūtatez
 maritorū elēosinas faciāt: qd̄ fieri n̄
 debet. **Jo** scribit. xxxij. q. v. q̄ deo.
Nihil ergo de tua veste nihil d̄ auro
 vel de argēto vl̄ de q̄cunqz pecunia l̄
 de terrenis rebus tuis sine arbitrio
 eius facere debuisti. **F**allit tñ h̄ p̄rio
 si vxor fuerit lucratiua. vt notat **Jo.**
 xxxij. q. v. q̄ deo. **S**ecūdo si h̄uerit
 paternalia. **D**e talibus em̄ bonis si-
 cut q̄ rebus luc̄tis muliēs p̄nt facere
 elēosinā Tercō si faciūt elēosinā de re-
 bus sue dispensatiōi s̄missis. puta de
 pane q̄ cēuisa. q̄c. maxie q̄n̄ marit̄
 ē nimis durus in actibus pietatis.
Et tūc mulier p̄t facē elēosinā de re-
 bus sue disp̄latiōi s̄missis p̄ salute
 viri. dū tñ sit moderata. sic q̄ egesta-
 tē diugal̄ nō inducat. **E**tia sup̄iores

nō d̄nt furari inferioribus. s̄. seruis q̄
 ancillis mercedē suā iniūrose retinē-
 to. qz hoc est de p̄t̄is clamātibus i
 deū. vtz. **Jacobi. v.** **Q**ubitat̄ vtz ser-
 ui q̄ ancille si nō p̄nt h̄re mercedē mi-
 si p̄ furtū. vtrū ne possint tñ furari
 a d̄nis suis. **R̄nr** qz nō. qz n̄eo d̄z sic
 bi vsurpare sue rei iudiciū aut ec̄ fu-
 us p̄p̄rius iudex. **I**de iudiciū est q̄n̄ il-
 lud qd̄ meū est ab alio detinet̄ q̄ n̄
 possum illud recuperare. recuperō tan-
 tū de suo in valore. qd̄ fieri nō d̄z s̄m
 sc̄m thōmā. sc̄da sc̄de. q. lxxvi. ar. v.
Quia peccat cōn̄ cōem iūsticiā dū ip̄e
 sibi vsurpat sue rei iudiciū: iūris or-
 dine p̄termisso **P**ōt tñ ec̄ casus in q̄
 recuperatio talis ec̄t licita q̄n̄. s̄. aliq̄s
 h̄ret certitudinē q̄ ille q̄ alteri rem
 detinet̄ nūq̄ eā restituēt. nec s̄ciam
 de h̄ faceret. nec eā posset recuperare p̄
 viā iūris. **I**n casu tali videtur q̄bus
 dam q̄ tñ p̄t recuperare de suo qd̄ de
 tuo h̄z. **E**t declarāt hoc ex scriptura.
 gen. xxxi. vbi legitur. q̄ iacob s̄ocer
 dictus labā tractauit eū male. q̄ dā-
 nificauit eum in bonis temporalibz.
Vnde cum **Jacob** cum vxoris
 bus suis recessit ab eo. **rachel** vx-
 or **Jacob** filia **Laban**: secrete abstu-
 lit secum deos patris sui compositos
 de auro et argento precioso. quos
 ipse adorabat et colebat. **I**n hoc
 recuperando p̄cedum quod pater su-
 us debebat viro suo q̄ etiam sciebat
 patrem suū de hoc nō velle facere cō-
 scientiam: ita vt viro suo p̄cedum de
 seruitum daret. **S**ic etiam deus.
 quia equales nō debent furari equa-
 libus. **Q**uarto modo est contra

legem impialem vtz. ff. de furtis. l. i.
 a instit. de obligationib? q̄ ex des
 licitis nascuntur. l. furtū. Et dicitur furtuz
 a furno. i. nigro. qz clam a obscure
 fit: a vt plurimū in nocte. vel a frau
 do vel ferēdo. i. auferēdo vel fusco. i. ni
 gro. Et diffinit sic. Furtū est contre
 ctatio rei aliene mobilis corpalis;
 fraudulosa: inuito dño lucrificandi
 cā. Contrectatio ponit in diffinitio
 ne. qz sine ea nō est furtū p̄prie. licz
 interueniat volūtas verbis vel scrip
 tis: Alias si cōcupiscat rem alienaz
 illiāte sine cōtractatione est trāsgres
 sor illius p̄cepti. Nō cupiscas rē
 p̄xi tui. Aliene rei iō appoitur. qz q̄
 nō cōmittit furtū in re plenissime. p̄
 pria. plenissime dico. q̄i accipiens rē
 ad certū locū accōmodatā. sed eum
 vltra ducat. furtuz cōmittit nisi dño
 credat placere. **S**ilr si q̄s vtitur re
 ad aliū vsū ad quē nō est sibi cōces
 sa. Et silr creditor furtuz cōmittit si
 pignore sibi obligato vtat. ff. e. ti.
 de pignore. Mobilis a corpalis dicitur:
 qz in rebus immobilib? a incorpali
 b? nō cōmittit furtū. vt sūt agri dom?
 a in incorpabilib? vt sūt virtutes
 angeli. **F**raudulosa appoit. qz si ali
 quis credebat rē esse suā vel etiā sci
 ebat rē non eē suā a tñ credebat sibi
 licere illaz rem surripere. furtū nō cō
 mittit: tenet tñ restituere. **I**nuito do
 mino: qz si credebat dñm p̄missurū
 a subest iūsta cā credendi: nō peccat
Hostien̄s at dicit. Dñs dicit inuitus
 etiā si videat rē auferri q̄uis nō cō
 tradiat. ff. e. a. l. inter oēs. **S**penult.
Lucrificandi grā dicit. qz si quis aāla

lam alienā meretricē rapuerit: nō cā
 lucrificandi sed libidīs exercende n̄
 cōmittit furtū: licet alias ḡuiter pec
 cet. Et nō solū factores rei: sed ille cu
 ius ope a consilio furtū est factū. sic
 q̄ nūmos tibi excussit vt ali? eos rap
 peret. vel obstitent tibi vt ali? rē tu
 am eripet aut oues tuas vel boues
 fugauerit vt alius eos rapet. vel q̄
 scabalas fenestras supposuit aut ip̄
 sas fenestras aut ostiū effregent vt
 ali? furtū faceret ac scalas cōmoda
 uit. Tales rei sūt. vtz in instit. vbi
 supra. Taliter etiā furatur sartores
 pistores a textores. ac. **Q**uinto est
 cōn legem canonicam. vtz. iij. q. v. c.
Constituim? cum oibus qui nobis
 cum sūt ep̄is. vt hōmicide. malefici.
 fures sacrilegi raptores adulteri ac.
 nullaten? ad accusationē vel ad tes
 tioniū sint admittendi qz infames
 sūt a iuste repellendi. **I**dem ptz. vi. q.
 i. c. infames. **S**ecundo punitur
 si in furando fur occiditur: non est
 pro eo orandum. vt patet extra de
 furtis. c. fures. vbi sic dicitur. **F**u
 res a similiter latrones si in furan
 do a depredando occiduntur: visuz
 est pro eis non esse orandum. **D**icit
 ibidem: quia in mortale peccatum e
 os decidisse cōstat. xxxij. q. quinta. c.
Placuit. **S**equitur ibidem in. c. fu
 res. sed si comprehensi aut vulnera
 ti presb ytero vel dyacono confessi
 fuerint sua peccata: cōmunionē eis
 non negamus. **D**icit ibidem glosa
 super illo verbo. cōmunionē. id
 est eucharistiam corporis christi. **E**t
 am sepulturam. ex quo confessi sunt.

C

vtz. xiiij. q. ij. c. questu. Si p̄sbz fue-
rit de p̄bentus aut diacon? oi bonoē
ē priuadus a deponēd? .vtz. lxxxi. di.
c. p̄sbz. Tercō punit furē restitucōe
qz nō p̄t penitere nisi furtū restitus
at vtz. xiiij. q. vi. c. si res. Dicit aug:
Res aliēa p̄t quā p̄dm ē cū reddi
possit a nō reddif: p̄ma nō agit sed
sifatur. Si āt v̄māter agit: nō res
mittat p̄dm n̄ ablatū restituat. Idē
dicit reg. iur. li. vi. Nō dicitur p̄dm n̄
restituatur ablatū. Et si decē viri fu-
rati fuissent vnā vaccā vel aucā: q̄lis
bet tenētur in solidū. Idē intelligitur
de cōsentētibz a p̄cipantibz. vtz. ex
de furtis. c. Qui cū fure p̄t occidit
aiam suā. Et nō fur solū: s̄ ille re? te-
netur q̄ furti cōsciūs q̄rente possessōe
nō indicat. De q̄tur ec̄ sepe t̄pal con-
fusio. Cui? exemplū narrat gḡ. in li-
dial. de quodā mōchio ortulano. Fur
q̄dam v̄mire cōsueuerat: a p̄ sepe as-
cendere a occulte olera auferre. Cuz
ille multa plantaret q̄ min? inueniret.
a alia pedibz cōculcata alia q̄z di-
repta aspiceret totū ortū arcūiens: i-
uenit iter v̄n fur cōsueuerat v̄mire.
Repperit ec̄ sp̄entē Cui p̄cipiēs dixit
De q̄re me. aditū furs iueniēs Im-
pauit serpenti dicens. In noīe ihesu
p̄cipio tibi vt aditū istū custodias.
a furē huc ingredi nō p̄mittas. p̄ti-
nus serpens se in itanē tetēdit: a mo-
nachus abiit. Cum meridiano t̄pe
frēs q̄escerēt fur v̄mit a ascendit se-
pem. Et dū in ortū pedē poneret. subi-
to serpens tensus clausit viā. Fur tre-
mefais. eius qz pes in fude sepis ille
fit. V̄mit ortulan? a pendente i fude

D

furē reppit a serpenti dixit. Grās a-
go deo. impleuisti qd̄ iussi. mō rece-
de. a ad furē dixit Tradidit te mihi
deus. quare furtū fecisti? Hec dicēs
pedes eius soluit. ducens eū ad ortū
a dans sibi de olenibus. Vade in q̄t:
a post h̄ furtū non faciās Sed cum
necē habes. venies ad me a dabo ti-
bi: ne cū p̄cō tollas illa.

De p̄cō sacrilegij

Sac̄rilegij p̄cō illud pre-
ceptū sacrilegi. Et est sacri-
legij sacre rei violatio vel
eius dē v̄furpatio. D̄i āt sacrilegij q̄i
sacri ledū. i. sacru ledēs vl sacre rei
lesio. Et h̄z fieri mltis modis. s. q̄nz
rōe persone. q̄nz rōe rei. q̄nz rōe lo-
cōe p̄soē cū q̄s v̄berat clerici aut
p̄sonā religiosā vtz. xvij. q̄iij. si q̄s
suadente. Vel si q̄s furaret p̄sonam
liberā a v̄dēt. De q̄ expo. xxi. di. Qui
furatus fuerit v̄iem a v̄diderit eū:
quid? noxe morte moriat. Ita q̄ ad
inai. rēndā penā mortis v̄trūqz rōq̄
tatur. s. furtū a v̄ditio. Idē text? poi-
tur ex de furtis. c. i. a vocatur s̄m le-
ges plagij ff. ad. l. facian. de plagij. l.
vl. Sed s̄m canonē h̄z pena nō impo-
nit vtz. ex de rap. c. in archiep̄atu. a
xxiiij. q. ij. inter h̄. Hoc largo mō
p̄t vocari sacrilegij. in q̄ntū furatur
p̄sona deo cōsecrata in bap̄mo. Se-
cūdo h̄z fieri rōe loci vt eccē aut am-
terij cū illa violatur sacrilegij d̄i.
Tercō h̄z fieri rōe rei vt cū res cōse-
crata vel sacro v̄fui deputata v̄furpatur
vel q̄n materia sacra applicat ad ali-

quē vsū malū et indēbitū. s. ad peccā
dū viz rapiendo crisma sacrū de eccā
vel aquā baptis matis ad faciendū
amorē inter mulierē et virū. dādo
sibi comedere crisma. Vel vtitur ad
sanitatē corpis. sicut faciūt multī cū
aq̄ baptis matis cū inouātur fontes
tūc faciūt sibi darē. Ad idē reduciūtur
si q̄s ex ossibz mortuorū terre amite
rij cōsecrati in aliquē vsū malū vtes
retur. et maxie cū eukaristia. Et hoc
membrū subdidit in tria. qz cōmit
titur auferendo sacrū de sacro. vlt̄ sas
crū de nō sacro. vel non sacrum de sa
cro. vtz. xvij. q. iij. c. si q̄s cōtumax.
Sacilegiū est inqt̄ quoties quid
sacrū violatur. vel auferendo sacz de
sacro. vel sacrū de nō sacro. vel non sa
crū de sacro. h̄ ibi. Primo hz fieri qn̄
aufertur sacrū de sacro: vt sunt cali
ces monstrācie vestimēta et illa rapie
do de eccā qd̄ est maximū p̄ctm̄ qz
talia nō dz tangē n̄ h̄ns manz cōsec
ras. vtz. de cōsec. di. i. c. In scā aplica
se de statutū est vt sacra vasa nō ab
alijs n̄ a factis: dñoqz dedicatis ho
ibus cōtractetur. ne p̄ talibz presūp
tionibus iratus dñs plagā ip̄oat po
pulo suo. et h̄j eē q̄ nō peccauerūt pe
reant. qz perit iustus sepiss̄e cū ip̄io
Et in. c. seq̄nti Vestimēta eccē q̄bus
dño mistrae cōsecrata dñt eē et bone
sta q̄bus in alijs vsibz n̄ dñt frui q̄
eccāstias et deo dignis officijs. que
nec ab alijs dñt cōtingi aut auferri
n̄ a factis hoibus: ne vltio q̄ baltha
sar regē paussit sup̄ hos trāsgreden
tes veiat. h̄ ibi. hist. ptz. dan. v. Qz
balthasar rex babilonie grande con

uiciū fecit optimatibz suis Cū ergo
eēt temulētus p̄cepit eis vt afferret
vasa argētea q̄ nabugodonosor as
portauerat de tēplo qd̄ fuit in ir̄lm.
vt biberēt in eis rex et optimates. vx
ores eius et cōcubine. Et factū est itā
Bibebant at̄ vinū et laudabāt. et ea
dem hora apparuerunt digiti manz
scribentis in pariete. Qd̄ rex aspici
ens turbatus ē et cōcavit oēs sapi
entes babilonis. et nullus scripturā
legē poterat aut interpretari Tandē vo
catus daniel dixit scripturā signifi
care mortē regis. p̄ eo qz cōstamiaue
rat vasa domz dei. Scriptura autē
erat. mane thetel phares. Mac. i. nu
merauit dies regni. thetel. i. appensū
est in statera: et inuentuz est minus
h̄ns. phares. i. diuisū est regnū tuū
et datū est parsis et medis. Et eadē
nocte mortuz est rex. Qualiter autē
istud p̄ctm̄ sacilegi fuit punitū. ptz
ij. mach. iij. vbi dī: qz rex sire misit
heliodorū vt spoliaret tēplū in ir̄lm.
Cūqz ipse intraret ad spoliandū era
rū spūs oipotētis dei fecit sue offen
sionis euidentia. ita vt omēs qui au
si fuerant ei parere intuentes dei vir
tutem in formidinem conuerterētur
Apparuit enim illis quidam equus
habens terribilem sessorem: optis
mis opimentis adornatus. Ille cū
impetu heliodoro priores calices elis
sit. Qui autem ei in se debet videba
tur habere arma aurea. Alij etiam
apparuerūt duo iuuenes decori: et ex
vtraqz parte eum flagellabant sine
intermissione multis plagis eum
verberantes. Subito Heliodorus

cedit in terrā. **J**acebat mutus et o
 mi spe salutis priuatus. Tandē omie
 sacerdotis precibus liberatus ē. **C**ui
 iuuenes illi dixerūt. Omie sacerdoti g
 rias age. **N**ā ppter eū dñs tibi vitā
 donauit. **H**eliodorus deo et omie gra
 cias agens. recepto exercitu repeda
 uit ad regē et narrauit que ei acce
 rant. **C**ūq; rex interrogasset heliodo
 rū quis eēt aptus adhuc semel mit
 ti ierosolimā. **R**ūt. **S**i quē habes bo
 stem aut infidiatorem: illū mitte il
 luc: et flagellatū cū recipies. si tamē
 euaserit. **H**ec ibi. **H**ec attendere de
 berēt illi sacrilegi qui rūpūt trūcos
 aut dīpos in eccñs aut spoliāt alta
 riā ornāmētis: aut ymagines scōrū
 spoliāt a suis ornāmētis. **P**eccāt ec
 illi q scōz reliquias furātur de eccle
 sijs. qz dī de cō. di. i. c. **C**orpa scōrū
 de loco ad locū null? trāfferre p̄hiat
 sine cōsilio principis vel epōrū scōrū
 scēq; synodi licentia. **D**icit glō. sup
 uerbo principis. i. pape. xvij. q. ij. c.
Diffinam? **E**t hoc uerū est cū corp?
 est traditū ppetue sepulture. **C**. de re
 li. l. vlt. nisi necitas imineat. **T**ūc suf
 fiat auctoritas p̄sidis p̄uincie. **C**. e.
 l. i. **S**i at nō est traditū ppetue sepl
 ture: tūc bñ p̄t trans ferri sine aucto
 ritate alicuius ad aliū locū. **C**. e. ti. l.
 si necō. **I**ō corpa scōrū furari frau
 dulenter et uolenter de locis ubi ho
 norifice et deifice et deuote seruātur:
 et reuerēter p̄tractant q̄tūāq; h̄ fie
 ret causa deuotiois: puto q sine pec
 cato fieri nō posset. **S**ed si h̄mōi cor
 pora scōrum eēt apud fideles et irre
 uerēter ab eis tractarētur: nec deuo-

te ip̄a colerēt et fideliter. nisi forte cā
 lucra et cupiditatis: puto q sine p̄cō
 possent ab eis tolli hac intentiones
 ut deuote et fideliter seruarentur: qz
 tūc nō inferret uolentia rebus sac
 tis sed magis honor et deuotio. **H**ec
 aug. de anclona sup math. **S**ed g
 uissimū p̄c̄m sacrilegij eēt: si aliq̄s
 furaret corpus xp̄i de eccia aut pixi
 de ut cū eo faceret incantationē vel a
 liq̄d aliud scē fidei contrariuz. **H**oc
 at eēt grauissimū p̄c̄m sacrilegij. qz
 dicit scūs th. in sc̄da sc̄de. q. cc. xix
 ar. c. iij. q. sacrilegiū est tanto ḡui?
 q̄nto res sacra in quā peccat maiorē
 cōtinet scitatem. **A**tribuit at sc̄itas
 p̄sonis sacris. i. d̄m̄s cultibus dedi
 tis: et rebus sacris et locis q̄bus dam
 nē. **S**̄c̄tas at loci ordiat ad scitatem
 h̄ois q̄ in loco sacro cultū exhibet d̄o
Iō d̄. ij. macha. v. **N**ō ppter locū
 gentē: h̄ ppter gentē dñs locū elegit
Iō ḡui? ē sacrilegiū q̄ peccat i p̄so
 nā sacra q̄ q̄ peccat in locū sacru et
 fili in re sacra. **I**nt q̄ p̄mū cōtinetur
 sacrm eukaristie. **D**ecidū locū tenēt
 uasa cōsecrata ad sacroz susceptōz et
 ip̄e imagies sacre et ip̄e scōz reliq̄e: i
 q̄bus q̄dāmō ip̄e p̄sōe scōz uenerāt
Deide q̄ p̄tinet ad d̄m̄entū eccie et
 mistroz: deide q̄ sūt redēpta ad sustē
 tationē mistroz: siue sūt mobilia: si
 ue imobilia. **Q**uicūq; at cōn aliq̄d
 p̄d̄cōz peccat: crimē sacrilegij iaurit
Hec th. ubi s̄. **E**t q̄nto res ē mag
 sc̄a: tāto crimē sacrilegij ḡui? ē. **E**t ḡ
 uissimū ē auz rapit eukaristie sacrm
 ad aliq̄e v̄sū iordiatū: sic ē fecm i o
 p̄to blōborgen. padeburnē dioc.

q̄ q̄dam mulier intrās eccām ⁊ acci-
 piēs q̄sdam p̄tulas sacri q̄s i vna
 torta pistabat volēs illā torta daē cu
 i dā iuuei vt eū istigare v̄tute sacri
 ad amorē suū p̄pter q̄d nephas fuit
 obusta. **P**ile exēplū narrat **C**esari?
 di. ix. c. ix. q̄m puella q̄dam obsessa
 dyabolo req̄sito a q̄dā sacertote cur
 tanto tpe tā crudelē puellā torq̄ret
 R̄nt q̄ optime meruit. **I**pa em̄ altis-
 simū sup olera sua semiauit. **D**ic sac-
 tos. **Q**ualiter h̄ factū est? R̄nt q̄n es-
 tā iuuecula ⁊ ortū ecolendū suscepit
 sem. nocte q̄dā mulierē vagā hospi-
 cio recepit. **C**ui dū dāpna orti mei ex-
 posuissē: asserēs oīa olera ab erucis
 deuorari. R̄nt illa. **D**onā tibi istruā
 mediā. **A**ccipe corpus dñi ⁊ cōmi-
 nue illud sic q̄ sup olera spargas. ⁊
 statim lues cessabit. **E**go misera cui
 maior curā erat de orto q̄ de sacro. **C**ū
 in pascha corpus dñi suscepissē: ⁊
 extracto de ore fecissē vt edocta fuerā
 q̄ oleribz i remediū putabā teste di-
 abolo factū est intormentū. **D**icit **Ce-**
sarius: q̄ crudelior erat h̄ mulier mi-
 nistris pilati q̄ ihū mortuo pep̄cēt
 ne ossa eius cōminuerēt. **A**liud exem-
 plū ibidē poit de muliē q̄ posuit sacra-
 mentū in aluari. ⁊ apes fecerūt sibi
 eccām. **S**ecūdus ḡdus sacrilegij ē.
 q̄n auferē nō sacru de sacro vt s. xvij
 q. iij. c. sacrilegiū. ⁊. c. q̄s. **Q**uis sic
 ille q̄ furat de eccl̄is candelas: vel cā-
 delabra v̄l aliqd̄ illi? v̄l de cinnitero
 rapiendo ligna lapides vacas. ⁊c.
Qntū at̄ p̄tm̄ sit p̄z p̄ ḡg. in li. dial
 ponēs tale exemplū. **I**n valeria inq̄t
 puincia res h̄ gesta est quā narro-

Erat q̄dam sacerdos qui cū clericis
 fuis in dei laudibz bonisqz opibz itē-
 tus scē iustitōis vitā ducebat. **P**u-
 puciente at̄ vocatiōis die defūctus ē
 ⁊ ap̄d eccām sepultus. **I**n fine vero
 eccē caule imbēbāt ouū atqz eisdem
 locus in q̄ sepultus ē ad easdē oues
 tendētibz via erat. **Q**uadā aut̄ nocte
 clericis intra eccām psallentibz q̄dā
 fur vēit ⁊ igressus caulas furtie ver-
 uecē accepit ⁊ catus exijt. **C**ū v̄o p̄-
 uenisset ad locū vbi vir dei sepultus
 erat repēte hēsit ⁊ gressū mouē n̄ po-
 tuit. veruecē q̄dē de collo posuit. eūqz
 dittere voluit. h̄ manū laxare nō va-
 luit. **C**epit ergo miser stare cū p̄da
 sua reus ⁊ ligatus. **V**olebat q̄dē ver-
 uecē dittere nec valebat. **V**olebat e-
 gredi cū veruecē nec poterat. **M**iro i-
 taqz mō fur q̄ a viuis videri timue-
 rat: hūc mortuū tēbat. **C**ūqz ita gres-
 sus man? qz fuissent obstructe: im-
 bilis p̄stitit. **F**acto aut̄ mane exple-
 tis laudibz dei ab eccl̄a egressi sūt cle-
 ricī. ⁊ inuenerūt ignotum hōiem ver-
 uecem tenere in manus. venit i du-
 biū an. veruecē furatus fuisset. an of-
 ferre voluit. **S**ed culpe reus catus in-
 dicauit penā. **M**irati sunt oēs. qz in
 gressus fur viri dei merito ad p̄dam
 suā stabat ligatus. **T**ūc se p̄ eo p̄ti-
 nus in orōem dederūt. fuis qz p̄abus
 vix obtinere valuerūt. vt q̄ res eorū
 venerat rape. saltē vacu? exire m̄ cret
 ⁊ sic fur q̄ diu steterat cū p̄da capti-
 uus vacu? ⁊ liber exijt. **T**erti? ḡdus
 sacrilegij ē: q̄n furat sacz de nō sacro
Jō dī sacrilegiū s̄m p̄h̄. q̄i sacru le-
 gens de loco non sacro. vt si aliquis

amouit: et tuba eneo puteo intissa
 tā valide buccinauit: vt videret cler-
 rico tremē totus mūdus. **P**̄t̄ corā vt
 ei videbatur puteo eructāte flāmas
 sulphureas lāt̄gū? inter scitillas as-
 cendētes s̄l̄ ascēdit. et videndū se cle-
 rico collogen? p̄buit. **A**d quē ait. Ec-
 ce p̄sto sū miser ille lant̄gū? quon-
 dā dñs tu? **C**ui clericus. **M**issus sū
 a filio vr̄o vt ei renūciare possim de
 statu vr̄o. et si in aliquo iuuari pote-
 stis mibi dicē debetis. **R**̄nt̄ ille. **S**ta-
 tū meū bñ vides. h̄ tñ scias q̄ si fi-
 lij mei restituē vllēt tales possessiōes
 taliū eccāz p̄p̄is noībo eas exp̄mēs
 q̄s mibi iuste vsurpauit: et sub stilo
 bēditatio ip̄sis reliq̄ magnū aīe mee
 asferre t̄ remediū. **C**ui cū clericus dix-
 it. **D**ñe nō credēt mibi. **R**̄nt̄. **E**go di-
 cam tibi signū qd̄ nēo nouit p̄ter me
 et filios meos. **Q**uo accepto et lāt̄g-
 uio eo vidēte puteo imerso p̄ deonez
 reductus ē. **Q**ui licet vitā nō p̄didit
 itā tñ pallidus et lāgudus redijt vt
 vix cognoscētur. **V**erba p̄ris ille fili-
 is retulit: s̄ḡ oñt̄ h̄ modicū p̄fecit.
Nā nō in h̄ asentire voluerūt vt pos-
 sessiones restituerēt. **R**̄nt̄ tñ loto vi-
 cus. **S**iḡ cognosco. p̄rēm meū te vi-
 disse nō dubito: p̄positū tibi p̄mū n̄
 rēnuo. **A**d quē ille. **D**ñe aures vr̄as:
 ego cogitabo qd̄ aīe mee expediat. et
 talid̄is oibus factus est mōach? et
 sterden. ord̄is. **D**e illo nō sup̄ius in
 q̄rtō p̄cepto de honoē eccē m̄ris nr̄e
Quītus ḡd? sacrilegij ē q̄ relicta i te-
 stamentis retinē p̄sūpserit. de q̄bus
 p̄ij. q. ij. c. q̄ oblatiōes defūctor̄ reā-
 nent: et eccl̄is tradere demorant. vt

infideles sūt ab eccl̄a deijcendi. Et i-
 fra **A**mico tape furtū. eccām defraus-
 dare sacrilegiū ē. xvi. q. i. c. **I**n cano-
 nibus valde iniquū et ingēs sacrile-
 giū ē q̄ p̄ remedio p̄ctōz l̄ p̄ salute
 aut rege aīarū suarū q̄s qz eccl̄a stule-
 rit retinē. **T**ales sūt paup̄m hōiāde
 et aīaz deceptores vtz. xiiij. q. ij. c. cle-
 ricā. **S**clares qz q̄ oblatiōes pentū
 aut donata in testamto retinē p̄sūp-
 serunt: aut qd̄ ip̄i dictauerunt eccl̄is
 v̄l mōasterijs crediderit auferendū
 sic scā synodus constituit: v̄l necas-
 tores paup̄m q̄s reddant ab eccl̄a
 excludētur. **I**te sūt aīarū traditores.
Rōne traditor ille eēt q̄ ordinaēt q̄
 su? dāuis duceretur ad cūpū inimico-
 rū. sic ip̄i faciūt. qz attingit q̄ hūerit
 bōa iusta q̄ ordinauerit restituī i te-
 stamento: et illa retinēt p̄pter q̄ deti-
 nētur i penis inferni vel purgatorij.
Nō exēplū patet i hist. karoli mag-
 ni. q̄ de qdā milite dū laborasset in
 extremis et p̄cepisset sanḡneo suo:
 vt equū suū videret et daret p̄cū pro
 aīa sua paup̄ibz. **Q**uē v̄didit p̄ cētū
 solidis q̄s in voluptatibz suis cūp-
 sit. **C**ui appuit mortu? die xxx. dies
 qz qz iuste elēosinā retinuit: scias
 me fuisse i tormentis p. xxx. dies: te at
 in loco infernali vnde egressus sū sci-
 as eē ponendū et me in paradisu iturū.
Et euigilauit tremefāis clamorēqz
 deonū in aere q̄i leonū et luporū audi-
 ens viu? raptus ē: et p̄ mortē iuēt?
Etales sūt v̄l sacrilegi vtz. xvij. q. iij.
 c. **S**acrilegiū ē si q̄s qd̄ venerabilibz
 locis relinq̄t volupte p̄ua tēptat suis
 d̄p̄dijz retinē. **T**ales v̄nt̄ testm̄tarij

i. tate inen to Itē talis executio nō
 est deferenda. qz qui alteri aliqd cō
 mittat debet illud exequi. **Nō** d3 face
 re sicut qdam solent q tenēt sibi cō
 missam pecūiam p duos aut tres a
 nos lucrando cū eadē pecūia. Peccāt
 etiāz illi grauitē qui dicūt q nemo
 p̄t in extremis sine cōsensu alioz fu
 oruz heredū aliqd legare qd ē falsis
 simū a piculossimū. qz posset cōtin
 gere q hrēt res iniūstas: q̄ in extre
 mis tenet restituē sub spē donatōis
 si vult famā suam seruare illesā. **Sz**
 obijciūt q sic possz nos totalit exhe
 reditare p talia legata. Rñr q tunc
 eis subuenit p legē salūdiā a redde
 ref testamentū inofficiōsū si totam
 hereditatē transferret in alienos. vt
 ptz in institū. de heredibus liberorū
 in principio. **Sz** h d3. Qui filiū i ptā
 te h3: curare d3 vt eū i heredē restitū
 at: vel exheredē eū noiātū faciat. A
 lioqn si eū silencio ptransit: inutilit
 testabitur. **Hec** ille. **Si** h3 filiā aut
 descendentes. illos instituat heredes
 in toto vel in pte. **Alioqn** nō valet
 testamentū a posset rūpi. si nō habe
 at liberos capiat p̄m aut matrem
C. de testam. l. i. i. ubem. vbi nō expri
 mitur nomen heredis ibi nullū ē te
 stamentū. **Subuenit** ec heredibus
 eq̄ta te naturali siue iure spūali p au
 gustinū. a pomē. xvij. q. iij. c. vltio
 vbi d3. **Quicunqz** exheredato filio
 vult facere heredē eccām. vadat ad a
 liū. nō ad aug. ac. **Consulo** ec q̄ auz
 appropinquat senectus q̄ deo poti
 q̄ filio tuo te cōmittas: disponas le
 gata diligentibus psonā tuā. cōmit

te aiā tuā diligentibus aiā suā
Ūt ergo testamētarij fideliter exe
 q̄ legata. qz vltia volūtas defūcti est
 oibus modis seruāda. vtz. xij. q. ij.
 c. vlt. **Iō** d3 ex de testamentis. c. **Si**
 heredes iūssa testatoris nō adimpleue
 rint ab ep̄o locū illi? ois res q̄ eis re
 licta ē canoicē interdicit. i. auferat
 cū fructibus a ceteris emolimentis vt
 vota defūcti adimpleat. **Ibidē.** c. tua
 nos fraternitas. a. c. iudicante. **Pēa**
 sacrilegorū est infānia. vtz. xvi. q. i.
 c. **Infames** eas psonas eē dicim? fu
 res sacrilegos. ac. **Secūda** pēa ē ex
 cōitatio mior. ptz. xvij. q. iij. c. si q̄s
 domū dei violauerit a aliqd sine licē
 cia illi? cui cōmissa dimoscit idē abstu
 lent vl ecclesiasticis psonis iniuriā
 fecerit. donec inuētū admonitus le
 gitime satisfaciāt. sciat se cōione fide
 liū priuatū fore. **Tertia** pena ē ana
 thēma. vtz. xvij. q. ij. c. indigne. **Vbi**
 d3. **Qui** predia eccē tradita petient a
 accepit aut possederit: nisi cito se cor
 reperit. quozinatus deus aiā pcutit
 anathemate feriat. **Item** patz ex
 de for. c. p. c. a questus. vbi dicit gre
 go. non? **Cū** valde sit iniquū ea que
 collecta sūt p remedio pctōz venerabi
 libus eccl̄is vel relictis vel eis iūstis
 modis alijs adquisitis. alijs vsibus
 applicari. ppter quod merito inuasō
 res ipsarum rerum tanq̄ sacrilegi
 sunt anathemati vsqz ad satisfactio
 nem congruam supponendi. **Hec**
 ibi. **Si** autem de facto frāngit eccle
 siam: vt idē aliquis rapiat. est excoi
 catus vtz extra de senten. excom. c. cō
 questi. **Ideo** dicit. xvij. q. iij. c. oēs

eccē raptōres atq; facultatū suarū a
 lienatores a limibus scē mris ecclē
 pellim? anathematizam? - aplica au
 dōritate dāpnam? - at q; sacrilegos
 eē iudicam? - nō solū eos: s; ec oēs cō
 sentientes eis. qz nō solū q̄ faciūt rei
 iudicant sed etiā q̄ cōsentiūt facienti
 bus. Par em̄ pena agentes et cōsenti
 entes cōphēdit. h̄ ille papa. Quarto
 puniūt pena pecuniaria. vtz. xvij. q. iij.
 c. Quis quis iuentus fuerit reus sac
 legij ep̄is vel abbatibus siue p̄sonis
 ad q̄s q̄rimonia sacrilegij iuste pue
 nent triginta libras examiatū argē
 ti purissimi cōpōat. Q̄nto ipedit sa
 crilegiū pmouendū ad quālibet di
 gnitatē et honore ec̄ laycū. vtz. ex̄ de
 elec. c. venerabilē. Sext̄ pena ē eterna
 dāpnatio cū oibus suis nisi restitū
 at. C̄ exemplū p̄z in speculo histo. li.
 xxvi. c. lxij. q̄ fuit q̄dā comes in teu
 tomia bonē opionis et vite inocētis
 scdm̄ opionez hōim. Post ei? obitū
 q̄dam vir religiosus p̄ sp̄m̄ ad iferi
 ora descendēs: vidit eundē comitē in
 sup̄mo gradu cuiusdā scale. q̄ scala i
 ter stridētes et trepidātes flāmas vi
 debat erecta ad suscipiēdos hoies q̄
 de eadē genealogia descēderūt. Sur
 gebat at̄ scala illa de imēso baratro
 et q̄ nou? adueieb at sup̄mū ḡdū sca
 le tenebat. Cūq; vir h̄ aspiciēt: req̄
 rebat q̄s ille comes sui t̄pis q̄ tā ius
 ste vixerat illic torq̄ref. Audiuūt p̄
 ter q̄ndā possessioz metens eccē: quā
 btō stephano pauus eius abstule
 rat: cui iste iā decim? in hēditate suc
 cesserat. Sic̄ exemplū legiē de btō
 lauretio in eius legēda de illo q̄ tres

domos occupauerat q̄ erāt eccē sac̄ti
 lauretij. Nō ibidē qlif fuit iudicatus
 i locū iude traditoris. S; si hāc penā
 volūt euadere sacrilegi: restitūat pri
 mo ablatū. et postea agāt p̄m̄az eis
 p̄scriptā. xij. q. ij. ca. de viro. Que est
 septē ānoz. et p̄rio āno c̄j eccām ma
 neat. secūdo āno an̄ foēs eccē sine cōi
 one maneat. tertio āno eccām intret
 sine oblatiōe nō manducās carnes
 nec bibēs vinū. in q̄rto āno cōionez
 cū alijs accipiet. et sic vsq; ad septi
 mū annū tribus diebus in ebdoada si
 ne vsu carniū et vini potatione mane
 at penitens. **Non furtū facies.**

Qertō peccāt cōn̄ illud p̄cep
 tū q̄mittūt furtū i re pub
 lica. q̄d furtū vocat̄ pecula
 tus. xxij. q. iij. c. Quid ergo voluit
 dñs. vbi dī. Peculatus dī furtuz de
 re publica. Nō sic iudicat̄ furtuz rei
 publice quō p̄uate. dicit gl̄e. sup̄ ver
 bo peculatus: q̄ furtū peculatus cō
 mittat̄ in re sacra vel religiosa p̄ pub
 lica. vtz. ad. l. iul. pecu. l. i. Illō autez
 furtum de re publica p̄t fieri multis
 modis. s. Rem debita cōitati retinen
 do. vel alia bōa cōitati retinēdo. vel a
 cōitate bona auferēdo. P̄rio h̄z fieri
 furtū in re publica: q̄n̄ res debita cōi
 tati retinet̄ q̄d ē maius p̄ctm̄ q̄ sim
 plex furtū. qz bonū q̄nto cōius tāto
 dimius vtz. i. eth̄. Ergo fur i re cōi tā
 to peior ē q̄nto res ē cōior. Talis p̄rio
 peccāt q̄ cōem exactōez dinute p̄sol
 uūt cōitati. seu redditus cōitati debi
 tos retinēt vi vel fraude. Etiam qui
 dñs suis retinent et subtrahūt cen
 sus annuales. vt sunt rustici. colomi

Sic etiam peccant qui mutuam a proximo pecuniam in certo termino soluendam. et postea negant et pūtant se nihil obligari illi monitori. Tales si faciant maliciā peccāt mortaliter. et sunt semp in peccō mortali. Secūdo peccant contra illud qui bona feodalia tanq; ppria retinent vel qui feodū alicuius in aliū dñm trāsfert. vel ipm sine veri dñi cōsensu diminuūt. Et dñ feodū a fidelitate. qz vasallus debet feodotario prestaē iuramentum fidelitatis. vtz ex de iure iū. c. veritatis. Si at̄ minuūt vl trāsfert in aliū dñm: quō seruat iuramentum suū. Forma iuramenti talis est. Juro ego ad sancta euāgelia dei qz amodo et in antea ero fidelis huic sicut debet esse vasallus dño suo. Tertio peccant cōm hoc qui retinent rem prescriptam quā hñt mala fide. contra illā regulā li. vi. de re iur. Possessor male fidei nullo tpe prescribit. Hoc ec̄ determinat mgr̄ aug. de anclona in summa de eccāstica ptate. q. lxij. ar. iij. d. qz oī tempe tenetur restituere rem male fidei prescriptā. Quia sub illo precepto. Non furtū facies phibetur oīs vsurpatō rei aliene. vtz. xiiij. q. v. Item obijatur. qz cum sit preceptū negatiuū obligat ad semp rōne qua et pro semp rōne qua preceptum. vnde cum tale sit de iure nature vel de iure diuino: nulla lege hūana potest tolli. Plānū est autē qz prescriptio lege hūana posita est: que licet pro statu rei publice sit iusta et seruanda. in nullo tñ potest preiudicare legi natura

li vel dīne. Pessime ergo isti allegāt. Hoc habeo ex hereditate pentū meorū. Ergo non teneor restituere. qz requiruntur qz habuent bona fide. Secūda rō. qz dñ ex de rescrip. c. qm. vbi dñ. qz oē quod non est ex fide peccm̄ est. Ideo synodali iūdicio diffimim? qz nulla valeat prescriptio absqz bona fide taz canonica qz ciuilis: cū generaliter sit omī constitutioni atqz consuetudini derogatiuū. qd absqz peccō mortali non pōt obseruari. Vnde oportet qz qui prescribit qz i nulla tps pte habeat cōscientiā rei aliene. Sed contra hoc tamen scribitur. xvi. q. iij. qz repēta non pñt que triginta ānis quiete possidentur. Item qd iure possidetur iuste possidetur. et si iuste reddere non tenetur. Rñr ad primū qz illud qd bona fide possidetur triginta annis reddere non tenetur. Ad secundum id quod in iure naturali vel dīno possidetur iuste possidetur et bene: s; qd possidetur iure positio non semp iuste possidetur. Multa nanqz cōcedit lex ciuilis que p dīnaz legē corrigūf. Quarto peccant retinendo qui oblationes et primitias retinent: et non dant sacerdotibus. Nam tales oblationes pastores recipiūt ex debito. vtz de statu mo. c. theodosius. Et singulariter in quatuor festiuitatibus. Dicūt thomas et raymūdus qz oblationes offerre est de necessitate precepti in quatuor casibus. Primus est i cōuentione. vt cum cōceditur alicui fundus aliquis: vt determinato tēpore certam oblationem offerat.

Secūdo est cū aliq̄d ad hoc ē deputatū vel p̄missum. sicut sūt relicta i testamēto vel gratis data int̄ viuos Tertius ē cū ministri eccē sūt in neccitate cōstituti: qz nō hnt vñ sustentēf imo scdm̄ gaudredū sacerdos in hoc casu p̄t eos cogē ad offerendū p̄ s̄tractōz d̄imoz: qz nō cogit̄ suis stipendijs militā. ex de symo. c. Cū sit r. c. aplicā Qritus casus ē cū ē tal̄ cōsuetudo. tenēt̄ fideles in aliq̄b? festiuitatib? ad aliq̄s oblatiōes consuetas. Ad quā tñ seruādā nō sūt artādi ab ipso p̄sbro. s̄ ab ep̄o. vt ex de symo. c. ad aplicā. **O**blatōes ergo oblatiōes in ill̄ casib? cōmittit̄ furtū Notand̄ ec̄ scdm̄ raynū. qz eccā n̄ rescipit oblatiōes q̄ opprimūt paupes vtz. xc. di. c. oblatiōes. Nec raptorū vt ex de rapto ribz. c. sup̄ eo. Itē vsurariōz. vtz ex de vsuris. c. qz in oib? Itē mētricijs. a p̄pter aliud crimen notoriū a hoirēdū vtz. xvij. q. iij. c. **M**iroz. Itē ē de violātib? emūtate ibidē. Itē ec̄ ē de hēticijs publicis et excōicato publico Itē ec̄ de sacnlego xij. q. ij. c. de viro. **D**ubitat̄ vtrū recipi de ant oblatiōes iudeorū ab eccā. Rnt̄ wilhel. Si nihil hnt̄ n̄ de vsura eccā recipere n̄ dz: ne videat̄ pctis eoz assentire vel cōicare. Et in h̄ loq̄f̄ decretal̄ ex de vsur. c. q̄nto. **V**bi at̄ aliq̄d hnt̄ iusto titulo p̄t eccā ab eis oblatiōes debitas exigē faciēdo p̄ septimana amūsario a h̄mōi **D**ubitat̄ vtrū liceat religiosi oblatiōes recipere. Rnt̄ t̄b. scd̄a scd̄e. q. lxxxvi. qz h̄ sit̄ trip̄lr. **V**no mō sicut p̄ dispēlationē sacerdotū a eccē **S**ecūdo mō si

sint ministri altaris. a sic p̄nt recipere oblatiōes sponte frās **T**ercō mō si sint parrochie eorū. tūc ex debito p̄nt recipere sic eccā rectores. **E**t de ill̄ oblatiōibus nō in tercō p̄cepto de celebratiōe sabbi. **Q**nto mō peccant cō illud p̄ceptū q̄ retinēt decias **E**t tales cōmittūt furtū **S**ecūdo deū offendit̄ q̄ h̄ p̄cipit. **P**rio in lege naturali sicut p̄z de iacob a abrahā vtz xvi. q. i. xvij. decias. a gen̄: xiiij. vbi legit̄ abrahā decias dedisse melchisedech. **I**tē in lege mosaica. vtz. xvi. q. i. decias a pplō sacerdotibus ac leuitis eē reddēdas: d̄ime legis sanxit auctoritas **I**tē in lege scripta a p̄phetica. vtz. xvi. q. i. c. reutim. **I**tē in lege canoica. xvi. q. i. c. i. **C**onsequē enī duo bō q̄ bñ decias dāt. **P**rimo abūdantiā fructuū. secūdo corp̄is sanitatē. sicut p̄z. xvi. q. i. c. decie. **D**icit auḡ. ibidē **D**ecie tributa sūt egentū aiarū: qz si decias dederis nō solū abūdantiā fructuū sed ec̄ sanitatē corp̄is asēq̄ris. **E**t eorū q̄ nō dant de paupant̄ **I**o subdit auḡ. ibidē **D**abis impio militi qd̄ nō vis dare sacerdoti. sic ec̄ sepi? infirmāt. **N**ō qz decie sūt duplices. s. p̄diales a p̄sōales. **P**rediales sūt q̄ dāt̄ de p̄dij et agro aē. p̄sōales sūt q̄ dāt̄ ex artificiali scia. militia a venatiōe vtz ex de decias. c. ad aplicā **Q**ued̄ sūt mixte vt de fetib? aiatū **D**ubitat̄ c? sūt decie **R**nt̄ qz sacerdotib? p̄tinēt a h̄ iud̄ d̄imo vtz ge. xiiij. **A**brāhā dedit decias melchisedech sacerdoti d̄i altiss̄i. **N**u. xvij. **F**ilijs leui dedit decias p̄misteio q̄ s̄ uiūt̄ in i tabnaculo fedis. **L**eu. xvij

L. J. R. R. R.
S. R. R.

Oēs decime terre siue de frugibus siue
de pomis arborū dñi sūt: et illa scifi-
cant Deut. xij. Itē determinat eccāz
ex de decās. c. ad aplice. Vbi dī q̄ de
cime psonales dāde sūt eccā prochi-
ali in q̄ dantes audiūt dīna et recipi-
unt sacra. Prediales vero debent ill-
clerici in quoz prochijs p̄dia sunt
constituta. ex eodē. c. qm̄. et xvi. q. i. c.
laycus. Nam rō natural' dicitur: vt
hīs q̄ p salute totū dīno cultui mi-
nistriabāt: ipse p̄lius necāria ministras-
rēt. vt honorabili? viuerēt et in q̄ete
mēas dño deseruirent. Et sic recepe-
rūt decās triplici de cā. P̄mo ppter
sacerdotū sustentationē. De q̄ s̄. nūi
xviij. Secūdo ppter sacrificioꝝ obla-
tionē. Tercō ppter paupm et hospitiū
recepōem. De quo. Deut. xiiij. Sed
sacerdotes noui testamti sūt maioris
dignitatis q̄ veteris testamēti. ergo
ipsis de iure dīno magis debent decie
q̄ illis. S̄z q̄re est q̄ sacerdotes nō
accipiūt in p̄tibz westphalie et alijs
m̄ltis p̄tibz decās? R̄nt gobolin?
in cronica sua q̄ karolus magn? in
istis p̄tibz decās mense regie res-
uauit. Inde ē q̄ layci in p̄tibz istis
decās obtinēt aut eas acceperūt ab
eccā in feodū vt eccām defensarent.
Et q̄liter h̄ faciūt videant ipi. **De**
to peccant retinendo p̄ modū furti o-
nes sacerdotes multiplicātes b̄nfis-
cia eccāstica in p̄iudiciū eccā et pau-
perū clericoz. Cōñ q̄s loq̄tur bern. i
epl'a ad fulconē dicēs Quicq̄d p̄fē
victū et restitū retines tuū nō ē: pau-
perū est. furtū est. rapina ē. Sed in-
stant illi. Nōne dī ex. de p̄ben. c. De

6to dicitur in
peccat p̄ modū
furti

multa p̄iudicia q̄ honorabiles p̄so-
ne p̄nt honorari pluribz beneficijs.
R̄nt q̄daz doctores sup eodē. c. q̄ ta-
les dñt facere tm̄ fructū q̄t h̄nt b̄nfi-
cia. Alias salua dīcia nō p̄nt p̄la te-
nē. Sed multa sūt viri iustales. p̄mo
layci eccā in nullo deseruiētes. p̄mo
cōñ eaz mal' moribz pugnātes. sed
adhuc instant q̄ h̄nt dispensacōem
sup pluralitatē b̄nficioꝝ. Quibz r̄nt
q̄ valet talis dispensatio de iure fōi
nō de iure poli. vt z. x. vij. q. iij. c. vlt.
Sed adhuc instant qz licite p̄nt.
qz h̄nt vicarios in b̄nficijs. Quibz
r̄nt dē. Vtinā brēt ec vicarios i tor-
nētis infernalibz. qz recipiūt fructū
illi? b̄nficij p̄ q̄ nihil faciūt et metūt
vbi nō semināt. Dicit ysayas. Ma-
ledictus q̄ congregat domos domui et
agruz agro copulat. Ergo a fortiori
q̄ congregat b̄nficiū beneficio. S̄z
instāt adhuc q̄ h̄nt exile b̄nficiū et
nō p̄nt in vno sustentari. Quibz r̄nt
Si b̄nficiū est debile suppleant defe-
ctū scribendo. scholares informando
Vel sint cappellani querendo regnū
dei p̄ laudabilem cōuersacōnem. Et
hoc oia adijciuntur tibi. De illis no-
ta in quarto precepto de honore p̄ris
spūalis exempla. Etā fures sūt il-
li clerici q̄ plura h̄nt beneficia curata
et non faciūt se statuto tempe ad oī-
dines promoueri. Et illi dicitur fu-
res reipublice nō solū qz furantur et
male sibi vsurpant bona illa que sūt
pro bono cōmuni fideliz deputata.
Verū etiam qz a deo furantur aīas
fideliz. qz eas decipiūt et absolutiōni-
bus sacramentalibus deludūt. vt dī

ex de elec. li. vi. c. canon. q̄ eccā prohibe
 rial nō d̄z alicui offerri nisi attige
 rit vicefimumq̄ntū ānū. alias collatio
 nulla ē. Et infra annū d̄z in sacerdotē
 pmoueri. Alioq̄n vacat eccā ipō iūe
Hoc at̄ nō extendit̄ ad collegiatus
 eccās ec̄ si prohibiales extiterit̄ et sic
 tū ad assumptos ad ipōrū regimen
 vtz ex de elec. c. statutū. li. vi. Ille q̄
 retinet talem eccām nō intendēs pro
 moueri nisi pmotus fuerit: tenetur
 ad restitutōem fructuū p̄ceptorū.
 vtz ex de elec. c. missa. li. vi. **S**eptio
 peccant retinēdo p̄ modū furti ōnes
 monachi et religiosi p̄prietarij. Qui
 etiam sūt fures reipublice. et q̄ assi
 mulatur iūde traditori: q̄ fur erat et
 loculos habuit. vtz ioh. xij. De illis
 loq̄tur aug. in regula. Qui rē sibi
 collatā celauerit. furti iūdicō d̄p̄ne
 tur. **S**tauitas h̄ p̄t̄i ptz ex tribus.
Primo ex figura. Nā ppl̄s israeliti
 cus lapidauit naxor: q̄ fuerat furas
 tus de anathemate ilericō. **I**n figu
 ra oīm p̄prietarioz lapidauerūt eū
 et oīa que eius fuerāt d̄superūt igne.
 vtz Josue vij. **S**ecūdo ex p̄ea pri
 mitiue eccē: Nā ananyas et saphira
 sibi modicū retinentes ad verbū pe
 tri morte subitanea sūt p̄empti. et fa
 ctus est timor magnus in vniuersa
 eccā. vt d̄z actū. v. **J**o dicit bern.
Olim fiter duodeci erat vn̄ iudas
 q̄ fur erat. **V**tinā nūc inter centū eēt
 vnus petrus q̄ oīa reliquisset. **T**ercō
 ptz qz valde seueriter punitū ē viti
 um p̄p̄etatis a scis p̄ribus. Nā ḡḡ
 precepit p̄p̄ietariū sepeliri in sterq̄
 limio dicētibz fratribz oībz. **P**e

unia tua tecū sit in p̄ditionē. et pi
 cientibz tres aureos cū eo in sepul
 turā. q̄s occulte habuit vtz in iij. di
 alogoz. et pōit̄ extra de staturegula
 rū et mōachoz. c. cū ad monasteriū
Ibi p̄cipit̄ q̄ p̄p̄ietarij d̄nt sepeliri
 in sterq̄limio cū eis de verbis. **P**e
 unia tua tecū sit in p̄ditionē. **S**ecū
 dus modus furādi est a cōitate. viz
 auferēdo bōa mobilia aut imobilia
 a cōitate. q̄d fit mltis modis. **P**ri
 o adq̄rendo p̄ indebitas exactōes et a
 subditis extorquendo. **A**d cui? eundē
 tiam est sciendū q̄ census ille q̄ fuit
 ab initio ipositus sine dolo et fraude
 intēḡlit̄ dari d̄z. et si q̄s hoc s̄bit
 peccat mōl̄iter. **S**ed h̄ distinguen
 dū est. qz aut est certū q̄ talis cens
 sus seu onus ab initio rei fuit impo
 situs vel nō. **S**i sit certū. tunc q̄leā
 qz sit onus siue census: dari debet.
 qz vnusquisqz in re sua p̄t̄ on̄ ipos
 nere. **S**i at̄ census nō sit certus vel
 etiam si sit certus: nescitur tamē an
 licite vel illicite sit institutus. sic pec
 cant recipientes. quia mala fide reci
 piūt. et tenentur restituere. vtz per
 willhelmū et bernardū extra de censu
 bus. **I**nno centus t̄n̄ dicit q̄ licet ig
 noretur cā census. **S**i tamen certus
 sit ip̄m ab antiquo debere solui: da
 ri debet. vtz de cens. c. q̄nto. **S**ed si
 bonus vltra cōuenta et statuta aliq̄
 spōte ablata nulla p̄actōe adhibita
 v̄l̄ minimis aut coactioe indirecte re
 cipiāt nō tenet̄ ad restitutōem. sed
 coacta a se vel a suis dir cē vel idir cē
 tenetur restituē. vt di. xvij. de eulo
 gij. **I**ndir cē at̄ cogit sc̄dm glo. qm̄

C

denegat eis iusticiam vel non defendit ut
dicitur. Secus tamen est de servis. quia res il-
lorum sunt domini. Non ergo tenetur dominus ad
restitutionem. licet peccet nimis graviter
tunc servos suos. potest tamen dominus ultra con-
suetum recipere. Primum pro defensione patrie:
maxime suorum castrorum et locorum. ad
hoc enim tenentur omnes res suas impertiri
et totaliter laborare. xxiiij. q. iij. c. for-
tudo. Secundo si vadit in exercitum
inductum ab ecclesia. vel a principe. et habet
cos vel paganos tunc potest petere sub-
sidium a subditis. Tertio si in bello iusto
capit ex parte sui nec potest solvere redemptio-
nem absque gravi dampno. Quarto quando dominus
militat filiam. aut filium suum militem facit.
Quinto propter reparacionem pontium vel via-
rum. et quando iusta causa de pauperibus est.
vel nimis obligatus. vel quia non habet
quod comedat. In talibus casibus tenentur
subditi domino subvenire. Sed si dominus
vult ludere ad aleam vel ultra vires ad
vanitatem extendere. et sic de aliis. non
dicitur propter hoc a subditis aliquid exigere.
si fecerit: tenetur ad restitutionem. et est
furtum rei publice. Item est de officialibus
eorum si aliquid extorqueat a subditis.
si ne eos incusent apud dominos. aut
eos defendant contra iusticiam: furtum faci-
unt: et tenentur ad restitutionem. Primum
peccant principes et prelati qui faciunt
exactiones indebitas in personas aut
res ecclesiasticas. De qua nota sunt in quarto
precepto in sermone de honore.
Secundo committunt furtum in recipiendo
rem publicam principes aut civitates in-
ponentes de novo et sine causa rationabili
taxolomia et guidagia. Et dicuntur
pedagia quod dantur a transeuntibus in lo-

D

dis constitutis a principe. Guidagia vero
quod dantur pro ducatu pro terra alicuius
ut secum vadat. Dicunt doctores iu-
ris quod taxolomia antiqua imposita a prin-
cipibus vel regibus: et presertim aucto-
ritate ecclesie: et ex iusta causa. puta pro defen-
sione strate publice: vel fidei: vel patrie
vel reparacione pontium licite recipiuntur.
alias ent rapina. xxiiij. q. iij. Si cui
aliquid contra formam istam acceptum est: et
debet reddi ei a quo acceptum est si sciri
potest. alias cum consilio ecclesie in piis causis e-
rogandum est. Si autem sunt iusta taxo-
lomia. id est propter iustam causam imposita.
tam novum quam antiquum. mercatores te-
nentur solvere taxolomium. Et si subtraxerint
furtum committunt et tenentur ad resti-
tutionem. Illud intellige quando recipiens
facit id propter quod institutum est taxolo-
mii. Alias potest super hoc adire iudicem: et
non solvere. quia non servata fide non est fides
servanda. di. lxi. In his omnibus. Clerici ve-
ro siue ecclesiastice persone non debent dare
taxolomium nec tenentur dare de pro-
prietate suis vel de rebus que non negociandi causa
deferunt vel deferri faciunt. Alioquin qui
extorqueat ab eis si persone singulae sunt: ipso facto sunt excommunicati. Univer-
sitas vero si est. tunc est interdicta. a qua
bus non potest relaxari nisi restitutione fa-
cta et de transgressione satisfecerint.
ut patet ex de cens. c. Quiaque. li. vi.
Et has sententias episcopi dicunt promulga-
ri facere. Et idem est si exigant peda-
gia vel guidagia. ut ex de cens. c. p-
n- in cle. Tertio sic peccat qui novum
reipublice inferunt. puta moetas falsi-
ficando in pondere vel valore vel argenti se-
implene depurgando. Tales fures

exirūtūr in aqua bulienti. vtz. ff. de
 falsarijs monetarum. l. ij. nec talis
 moneta liberat soluentem. ff. de pur
 gationibus. lege. elegerant. Et di
 citur moneta. quia monet nos; ne
 fraus fiat in ea emendo vel vendendo
 Dicunt iudei q̄ abraham fuit pri
 mus qui induxit formaz nūmorum
 egiptiis: vt recitat gobolinus i cro
 nica sua. Ideo prima moneta legit̄
 genesis. xxij. tempore suo fuisse. q̄n
 do abraham voluit emere terram p̄
 sepultura sara. Vbi dicitur. Domine
 mi terra quam postulas quadringē
 tis siclis valet. Istud est precium in
 ter me et te. Cum hoc audisset a
 braham: appendit pecuniam quam
 ephron postulauerat. quadringētos
 argenti siclos probate monete. Vbi
 quatuor tanguntur ad monetam re
 quisi. Primo materia quia dicitur
 argentum. Forma: quia siclus. Pō
 dus quia appendit. et valor quia q̄
 dringentis siclis. Siclus enim gre
 ce dicitur stater qui viginti obulos
 valet siue decem scrupulos. Papias
 dicit q̄ stater est nūmus qui et siclus
 dicitur est. Primo requiritur mate
 ria. quia debet esse argentea vel au
 rea. quia primo fiebant nūmi de co
 rno peuduni: et signabantur. vt di
 cit ysidorus. xvi. libro ethimol. ca.
 xvij. Ideo dicitur pecunia a peudibus
 vel ideo. quia quicquid antiq̄
 habebāt totum in peudibus habe
 bant. vt patet. i. q. iij. c. totum. Di
 cit ysidorus vbi supra. A saturno es
 reus nūmus inuentus est. Ipse sig
 nari nūmos et inscribi instituit. pp̄

terea saturno erarū a gentibus con
 secretum est. Nunc autem fit de ma
 teria argentea et aurea rara et nobili
 Ideo falsificantes aurum et argentū
 sunt falsarij monetarum: vt sunt al
 chymiste. Dicit albertus in libro mi
 neraliuz auicennā dixisse. Sciant ar
 tifices alchimie species rerum trans
 mutari non posse. sed similia hīs fa
 cere: vt tingere rubrum atrino: vt
 aurum videatur. Idem dicit magis
 ter egidius in quodlibetis suis.
 Vnde francis. petrar. li. primo de
 re. v. fortu. c. C. x. Respondit disci
 pulo suo dicenti. Spero alchimie
 prosperos exitus. Respondit. Mirū
 est vnde id speres quod nec tibi vn
 q̄ vere accidit nec cuiq̄. et si accidisse
 nonnullis fama fuit. Sequitur. No
 tasti ne aliquos prudentes in reliq̄s
 hac insania laborare. et quosdam o
 pulentissimos hac vanitate consum
 ptos: dum opulentiores fieri studēt
 Sequitur ibidem. Dicit discipulus
 Promissum ab artifice aurum spero
 Rnt. Qui tibi aurū suū spondet: auz
 tuo auro iprovisus aufugiet. Deq̄t
 Magna mihi p̄mittit. Rnt. Primū
 suā pellit inopiā. Est em̄ fere mendi
 cum genus hōim. aūq; se paupes fa
 teant̄ ditare alios volunt. q̄i aliena
 illis q̄ pp̄ria molestior fit paupertas
 Dubitat̄ quare raro alchimie artēz
 aut nūq̄at tingāt Rnt. si p̄ artē bēz
 fieri aurū optēt sciē modū et p̄cessū
 nē ignatōe auri exq̄ ars ē imitatrix
 nē. Mō pp̄t defecm̄ et ipfectōz p̄tacula
 ris phie sp̄caliter aī nimeralia tal
 mod? n̄dū ē a phis concordit̄ d̄scpt?

Sed vnus opinatur qd aurum tali modo et ex talibus materialibus fiat. Alius alio modo. Ideo casuale est si aliquis attingit per artificialem applicationem actiuorum et passiuorum auri et argenti. Secunda est quod constat argentum viuum et sulphur esse materialia metallorum et agens esse calorem dirigentem et tamen difficillimum est scire proportionem coniunctionis materialium: quam per proportionem requirit generatio auri. Et dato quod talem proportionem a casu attingant non possunt illam in alia operatione resumere propter latentes varietates materialium et actiuorum et passiuorum applicationem. Tercia causa est peccatum auaricie aut vane curiositatis. propter quod fiunt indigni consequi sciam tale quia abuterentur eam ipsi et alij in peccatis aiarum. Quarta causa quia diabolus introducet antichristum suum mediante auro et argento. Ideo ipsum effectum artis mittitur impedire ut tempe suo carum sit aurum et argentum. Et sic patet quod deus et diabolus resistunt practicatoribus huiusmodi artis. qui non sunt contenti auro et argento quod per naturam deus tribuit fecit. Ista ars merito prohibenda est a legislatoribus christianis. Primo quia fabricare studet idola auaricie que sunt aurum et argentum quod dicit apostolus. Auaricia est idolorum seruitus. Secundo quia secundum aristoteli numeris ma debet esse rarum ut sit carum. Vilesceret aut numeris ma multiplicato auro et argento per talem artem. Tercio quia attempto quod demones sciunt per applicationem actiuorum naturalium ad passiva facere aurum et argentum. facilliter auaricia et au-

piditate puerfente et excecante homines recurrerent ad demones per informationem in tali arte. Quarto quia ut experientia patet practicate artis cupiditate et excecante etiam vocatos sapientes sophisticat. deceptores multiplicat. principes infatuat. ditescit de pauperat. pauperes omnino denudat. Multos deprauat et dampnatos turpiter contempnat. hunc suspensum. illum comburendo. Quibus non obstantibus adhuc occulte laborant in penetralibus regum et principum inardescente cupiditate et curiositate sacerdotum et laycorum quia a maximo usque ad minimum omnes auaricie student. Cuius exemplum recitat martinus in cronica sua. anno domini. dccc. xlviii. quod otto secundus imperator cum teuto mis lo gobardis et gallias ac romanis et beneuicis tergavertibus christianorum exercitus pene omnino esset extinctus. Imperator vero ad mare pueniens: quosdam ut ipsum in nauim recipere rogauit asserens se fore unum ex militibus imperatoris. Qui suscepto eo in nauim considerantes dispositionem et decorem ipsius loquuntur grece. Et videtes ipsum non intelligere et considerantes quod ipse esset imperator et quod uellent ipsum constantinopolim ducere ad imperatorem suum. Quod imperator intelligens et griter dolens circumuenit ipsos asserens se magnam pecuniam et aurum reconditum habere in scissia. ut illuc irent. et accepta pecunia filium cum gaudio propterarent. Ipsis autem propter hoc ad litus accedentes imperator vidit episcopum in armis publici peccati nomine et inuocato suo auxilio omnes nauas. scilicet. lxxi. trucidauerunt.

Et sic p̄ virtutē apostoli petri quem ipator iuocabat liberatus fuit. **Hec martinus.** Secūdo requiritur in moēta debita forma. Ideo dicitur gen. xxij. ficlus. Qñ ei hoies ceperūt p̄no mercari mediante moneta nōdū erat in ea imp̄ssio vel imago. sed vna portio argenti vel eris dabatur p̄ potu vel cibo. Que quidē portio mensurabatur ad pondus. Sed quia tedio sum erat ita crebro ad trutiā recurrere: nec bene poterant pecuniaz mercaturis equipare per pondus. cum etiam venditor vt in pluribus nō poterat cognoscere metalli substantiā siue modum mixtionis. ideo per sapientes illius temporis prudenter p̄uisum est q̄ portiones moēte de certa materia et determinati ponderis essent. et p̄ i eis imprimeretur figura que cunctis notoria esset. et significaret quantitatem materie nūmismatis: et ponderis veritatem. qua posset valor monete sine suspitione et labore cognosci. sicut patet math. xxij. cum christus dixit. Cuius est hec imago et superscriptio. Hoc autē ostendunt antiqua nomina monetarum. Nam dicitur nūmismata scdm phidorum. vbi supra. quia nominibus principum effigijsq; designat. Nūmi autem a numa rege romano vocati sunt: qui eos apud latinos imaginib; notauit. et titulo nominis sui inscripsit. Sūt ergo falsarii monete tales formas et imagines falsificantes. Tertio requiritur ibi pondus. Ideo sequitur vbi sup̄ et appendit. Ergo illi graūiter peccat

in rempublicam qui abscondūt nūmos seu radunt. Similiter illi qui conflant antiquos nūmos i massas. **Hij scdm aristotilem** reprobantur in tertio politicorū: et vocatur oblatia. i. ponderis excessiua. et tales sūt fures reipublice. Quarto requiritur in eo valor. Ideo sequitur ibidem. quadrigēntis ficlis. Si quis igitur facit monētā plus vel minus valere falsarius est: vt qñ reprobant bonā et aliā p̄mittunt transire vt habeant de ea bonū lucrum. Et tales falsarii sūt infames. vt patet. xvi. q. i. c. infames. et C. de falsarijs. l. i. Punītur enī vltimo supplicio. Et si q̄s mīlitū h̄mōi p̄sonam suspectam de custodia exire fecerit. capite puniatur. domus vero et fundus in quo hec p̄petrata sunt fisco vendicentur. **Ibidē in l. ij.** Etia p̄mittit pena ignis. Q̄nto peccant furando reipublicam omnes mercatoēs falsificantes suas mercādas mēsuras p̄dēra vlnas. et. Et tales ec sūt fures reipublice. h̄ de illis p̄sent sp̄ealis s̄mo. iō ad p̄ns breuiter trāseo. Q̄nto cōn h̄ peccant in reipublicā hospites: q̄ vocāt p̄pe stoueros: q̄ nimīū op̄tāt suis hospibus: et h̄nt iniustā mēsurā: et vniuz nociue tempant p̄pter lucrū. Etia p̄mittunt hoies scienter inebriari. maledicere p̄xis. blasphemare deū et scōs aut ludere et taxillare. Etia p̄mittūt meretrices scienter intrare domos suas et peccare cū hospibus eorū. et sic erūt rei oīm illorū p̄ctōruz. qz d̄t ex de iniurijs. et dampno dato. ca. si culpa. Qui occidit o. rem dampni

bat dampnū debisse videtur. Et eos
sentientes et facientes pari pena ple-
ctendi sunt. lxxvi. di. a. c. facien. Etia
amministrant aliquādo hospitiis suis
cibaria imbibita propter lucrū. vt i q̄r
ta feria butirū et in sextis feriis. In
quo nō modicum peccant tam comē-
dentes q̄ etiam amministrātes nisi sint
infirmi. Patet ex de obseruati. ieiui-
norum. c. consilium. Sexto peccāt p
modum furti laboratores cōmūes.
qui hoc faciūt in tribus vel quatuor
diebus: quod possunt facere in vno
vel duobus. faciētes directe cōtra il-
lud preceptū naturalis legis. Qd̄ ti-
bi nō vis fieri alteri ne feceris. Sed
ip̄i minime vellent q̄ aliquis eis sic
laboraret. Et tales etiam sunt fures
reipublice: et tenētur ad restitutiō-
nem. Septimo peccāt in reipubli-
cam omēs artifices falsificātes suos
labores. sicut pistoz si pistat panem
cantabricū. aut in pua quāitate mis-
mia. aut est semicoctū. et tamē idē re-
cipit equale precū. Sic etia peccat
fartoz qui infideliter laborat: aut mi-
niū recipit inde p̄ salario. qz accipit
aliqū tres solidos sed vix meruit du-
os. Sic etia peccāt cōtra reipublicā
textrices et textores qui subtrahunt
p̄xim stamis aut filorum. sic etiam
peccāt mercatores qui falsificāt sua
mercata. sic braxatores et caupones
qui vendūt vinū corruptū et penesti-
ci vendētes butirū corruptum. Sic
etiam peccant sut ores quādo coriū cō-
buūt: et a. i. it solularēs et pellifices
quādo faciūt pellicia de pellib⁹ corrup-
tis aut rimiaulos. et c. De alijs offi-

cijs p̄cā eoz redūdant in nigro gil-
tonū qui talia sciūt et non corrigunt.
quia osentientes et facientes pari pe-
na plectendi sunt. nec caret scrupulo
societatis occulte qui manifesto fa-
cinori desinit obuiare. vt patet in c.
error. lxxxiij. di. Tertius modus fur-
tandi reipublicam est i expendendo
quando bona reipublice dilapidan-
tur vltra necessitatem a gubernatori-
bus reipublice. Nam magnū pecca-
tum est dilapidare p̄pria bōa. ergo
gravius peccatum est cōsumere sup-
flue bona cōmunitatis. Sic etiam
peccāt illi officiales cōmunitatis qui
p̄p̄riam procurant vtilitatem de pecu-
nijs vel bonis ciuitatis. Et hoc de iūe-
minime facere p̄nt: nisi licentiā hēant
a cōmunitate. Qd̄ patet p̄ tale exem-
plū. Fuit quidam ciuis bononiensis.
de maioribus qui cōmunitati fuerat
infidelissimus: bona cōmunitatis di-
lapidando. recipiendo qualitercūqz
potuit. Qui dum iacuit in agone. vo-
luit ordinare testamentū dicens no-
tario. Scribe. Omnia bona que res-
linquo tō vxori et filio meo. Corp⁹
meū tō vermibus. aīam vero tō
dyabolo tradandā in p̄petuū. Au-
diētes hoc circūstantes fuerūt terri-
ti et dixerūt. Cur sic daret aīam dia-
bolo. qd̄ nullo mō dēret facere. R̄nt.
Qd̄ scripsi scripsi. Adducti fuerunt
viri spūales vt eū a tali p̄posito aūte-
rent et ille minime facere voluit. Qui
eum finaliter interrogauerūt cur sic
animam daret diabolo. Respondit.
Ego defraudaui cōmunitatem quasi
in mille ducatis. quos ego iuraliter

ſumpſi. quos reſtituere nō poſſum
Et ſic in tali deſperacōe mortuus eſt
et in eccā ſepultus. De manē inuene-
runt eum reiectum de ſepulchro tan-
q̄ indignū in tali loco ſepeliri. Qui
iterum terra coopertus eſt. et i nocte
ſequenti fuit tantus ſtrepitus i eccā
cauſatus et ſonitus campanarū. q̄
vicini putauerunt eccleſiam fundit?
ſub mergi. et inuenerunt cadauer illud
de eccleſia eiectum. Tandem cor-
pus illud proiecerunt in vnam foue-
am plenam aqua. In qua diabolus
horribilia operatur. ita q̄ nemo eſt
auſus accedere: ſeu appropinquare
ad eam

Non furtum facies

Quarto peccant extra illud p̄-
ceptum raptores. vt patz
xiiij. q. vi. c. penale. Dicit
ibidem Aug. Penale ē oc-
culte auferre. multo maioris pene ē
viſibiliter eripere ſeu auferre. Ergo
rapientes ſiue occulte ſiue palam ha-
bēt preceptum ſuū. Furti enim noie
bene intelligitur oīs illicita vſurpa-
tio rei aliene. Non enim rapinam p̄-
miſit qui furtum prohibuit. Vt qz
furti nomine in lege veteris teſtamē-
ti et rapinam intelligi voluit. Aper-
te enim ſignificauit quicquid illicitē
rei proximi auferitur. Hec Aug.
Sic patet q̄ magis delinquit rap-
tor: q̄ fur. Idem patet in inſtitutis
de vi. bo. raptorū. i principio. Om-
nis raptor eſt fur. vt patet ibidem.
Et ſūt i rapina quatuor gradus. ſ.

Res violenter auferendo

Res iuentas retinendo

ſtultas ſpoliando

Superflua non distribuendo

Primus gradus eſt res violenter au-
ferendo. vt ſunt raptores beſtiarū: q̄
vocantur abigei. ff. ad. l. iuliam. l. i.
per totum. et xxiiij. q. iij. quid ergo
Et de illis dicit Job. xij. Abundantē
tabernacula predonum. et audacter
prouocant deum cum ipſe dederit om-
nia in manibus eorum. Super quo
dicit beatus gregorius. Sed intel-
ligendum nobis eſt quomodo pre-
dones appellantur cum p̄tinus ad-
datur. cum ipſe dederit omnia i ma-
nibus eorum. Et dubiū non eſt: qz
violentorum adiutor deus non eſt.
Reſpondet. Sciendum eſt q̄ aliud
eſt quod omnipotens deus misericor-
diter tribuit. aliud quod iratus ha-
bere ſinit. Nam qd̄ perueſi predones
faciūt hoc diſpensator equiſſim⁹ ſie-
ri non niſi iuſte permittit. vt et iſ q̄
recipere ſinitur cecatus mente culpa
augeat. et iſ qui rapinam patitur iā
eiſdem rapine dāpno pro alia quā
ante perpetravit culpa feriatur. Ecce
enī qdam i montis fauce conſtitut⁹
iſidiat itinerantib⁹. Sed iſ q̄ iter agit
iniqua fortalte aliquē qdam p̄petra-
uit. Et qz omnipotens deus malum
ſuum in preſenti vita retribuens at-
qz hūc iſidiatorum manibus vel
ſpoliari reb⁹ vel etiam interire per-
mittit. Quod ergo predo iniuſte ap-
petit hoc equiſſimus iudex omnino
iuſte fieri permittit. vt et ille recipere
ret hoc quod iniuſte fecerat: et iſte

grāū? qñq; ferat. p cui? neq̄dā
neq̄ssimā volūtatem ⁊ culpā omp̄s
deus in alterū iuste vindicauit Ille
purgatur qui opprimitur. in isto re
atus augetur q̄ opprimit. **V**tinam
ille de p̄fundo neq̄tie qñq; ad penitē
tiam redeat. **H**ec greḡ. **E**t tal' rāpi
na est maius p̄ctm̄ q̄ furtū **V**t per
ca. xiiij. q. v. **P**enale ē occulte auferre.
multo maioris pene est visibiliter
rape. **I**de dicit sanctus thomas sc̄da
sc̄de. q. lxxvi. **N**am violentia est ma
gis contra volūtatem: q̄ si fieret ex
ignorantia. **E**tā p̄ rāpiam nō soluz
infertur aliau dampnū in rebus. s̄
etiā vergit in iuriā p̄sonē. **S**ecūdo
est peior q̄ vsurarius. qz in vsura cō
currunt volūtas dantis vsurā. s̄ i rāpi
na nullo mō. imo cōpellūt paupes
accedere ad vsurarios. **T**ertio ē pe
ior diabolo p̄pter tria. primo qz di
abolus solū illos torquet i futuro q̄
hic male agūt. **S**z illi ecōuerso pl̄
h̄ torquet bonos q̄ malos. puer. ij.
Viri sanguinū oderūt simplicē. **D**ia
abolus em̄ se iustificare pōt i compa
tione istoz dicens. **E**go afflixi i infer
no solū illos qui meruerūt. s̄ illi ecō
uerso illos spoliauerūt qui nūq̄ me
ruerūt. **S**ecūdo qz diabolus timet
angelū h̄is ⁊ signū crucis. aquā bñ
dictam ⁊ alia factā. **S**ed rāptores
nec ip̄m deū. nec angelum. nec signū
crucis. nec aquā benedictam timent
sed sciūtiā suam exercent violenter i
hōmine ip̄m spoliando. **T**ertio qz di
abolus solū punit i inferno: vbi est
p̄prius locus tormentorū. sed illi in
mūdo vbi deus dedit hōi libertatē de

fuis rebus sc̄dm̄ suam volūtate. ers
go merito illi rāptores p̄nt diā di
aboli i mūdo missi: ad faciendū illud
in mūdo quod diabolus facit i infer
no. **Q**uarto sūt pauperū hōmīde.
Ecc. xxxiiij. **Q**ui aufert panem adq̄
situm i sudore quasi qui occidit p̄xi
mū suū. quia isti auferūt ab eis bōa
temporalia i quibus eorū vita confi
stit. ergo ip̄si digni sunt morte. sic
patet. ij. **R**. xiiij. **C**um nathan pro
posuisset pabolam dauid de diuite q̄
abstulerat pauperi vnicaz ouem. dix
it eum dignū morte. **I**deo dicitur in
cano. lxxxvi. di. c. **P**asce fame esuriē
tem: si non pauidisti: occidisti. **Q**uin
to sunt a deo maledicti: ⁊ primo ab
eccā. vt patet extra de rap. c. i. **V**bi
dicitur. **I**lli autem qui de loco ad lo
cum iter faciūt: ⁊ ibi rāpias ⁊ depre
dationes faciūt. placuit vt ab illius
loci prelato excomunicentur. et itel
ligo rāpiam esse quando est bellū in
iustum ex parte rāpientis. ⁊ denegē
tur eis penitentia nisi reddant ab
lata si possint. vel cautōem faciāt de
reddendo. **S**i autē quis distuleit vs
qz ad articulū mortis ⁊ petit p̄nāz
nō est ei deneganda. si p̄p̄iū volūt
pro eo satisfacere. qui etiam ad hoc
cogi debent quantum habent de bo
nis eiūs cui succedunt. vt patet ex
tra de raptoribus. c. in l̄is. **S**i au
tem q̄ quis sit vere penitens fecit qd̄
potuit. licet tamen tarde. ⁊ non has
bet vnde reddat. nec etiam propi
qui vel heredes volunt pro eo satis
facere. licet ⁊ potest absolui: ⁊ via
tiam potest sibi dari. tamen nullus

clericorū debet interesse eius sepultu-
re. neq; eleosinas eius recipere. vtz ex-
e. sup eo. Dicit Innoc. qd h̄ intelligi-
tur de notorijs raptoribus et non de
occultis. Scdm leges raptor infra
annū punitur in quadruplū. p̄ an-
nū in simplū. re ip̄a in q̄druplū cōpu-
tata. ex. ff. de vi. bo. rap. l. i. c. ij. Et h̄
si agatur civiliter. Si at criminalit̄
deportatur si facit cū armis vim res-
pellēdo. Si at sine armis punitur a
missione tertie ptis bonoz. vtz de i-
stitutis pub. iud. f. Itē lex iulia de
cūdo maledicūtur a p̄ximis. eccl. xxx
iiij. Vnus orans et alius maledicēs:
cui? vocem exaudiet dñs? Si ē vn?
qui orat p̄ eis multi sūt qui maledi-
cunt. Cui? vocem finaliter audit do-
minus. Certe maledicētū. Ergo fre-
quenter penam tpalem eis optatā i-
currūt. Cui? exemplū ponitur i specu-
lo histo. li. xxvi. c. lxv. qd quidā por-
cū vidue abstulit. Ploravit illa sed
nō est exaudita. Qui cū comederet p̄-
cussus est in gutture. Qd vuln? dū
vixit a medicis sanari nō potuit. Et
ille cōuersus est ad religionē tāta la-
boris gutturs molestia afflictus vt
cū alimēta p̄ciperet et ad geminā re-
fectiōem fratrū sibi succedētū discū-
beret vix tantū in tanto spacio fume-
ret vt stomachū recrearet. Tertio
maledicentur a domino deo in extre-
mo iudicio. dicente illud math. xxv
Ite maledicti in ignem eternū. Si
enim maledicāt illis qui p̄pria nō di-
struūt. dicens. Esurui et non dedi-
stis mibi manducare. Quid faciet
raptoribus aut quid dicet? Esurui:

et abstulistis mibi manducare. Ori-
meo abstraxistis et dedistis canibus
et anibus. Nam auferunt de ore dei
et ponunt in os diaboli. Situi: et
abstulistis mibi quod debui bibere
ymmo quod peius est. sanguinē me-
um in pauperib? bibistis. Vos spes
eram et non collegistis me. ymmo do-
mū meam combussistis. Item nud?
fui et nō cooperuistis me. ymmo vos
subtraxistis vestes meas. de quibus
vestris vxoribus fecistis vestes cau-
datis. Et quantoq; trahunt in cau-
da sua totam substantiam vnus
pauperis. Item infirmus fui: et non
visitastis me. sed vos vulnerastis
me. In carcere fui et nō eruistis me
sed vos in carceribus me crucastis
ymmo fregistis mibi crura et omnia
membra mea. Et quod adhuc peius
est omnibus. glorīatur de illis. Au-
diui enim ab vno milite castronfi cū
tot rapinas fecisse in iumentis et as-
simalibus qd ex eorum ossibus mas-
ius suo castro edificari posset. Ali-
us dixit se tot equos rapuisse. qd si
caudis conneri essent possent exten-
di ad tria miliaria. Inde gloriantur
vnde deberent verecundari et dole-
re et penitere vnde incurrerunt istam
horribilem et diuinam maledictio-
nem. Ite maledicti in ignem eternū.
ac. Legitur enim qd quidā mī-
les rapuit quidam vidue vnam vac-
cam. Que cum fleret et instanter pes-
teret vt ei vaccam restitueret p̄pter
paruos pueros quos habuit. Respō-
dit. Si ego non raperem tunc vnus
alius sequens me hoc faceret: et sic

vacca retinuit. **P**t? obitu vero punitus est a diuersis deombus. Et tam vn? inter alios incessanter et infatigabiliter punit aiam eius. **A**t ille ait. Cur me psequis et punitis magis qm aliqs ali? Rnt. **S**i ego hoc no facere. vnus alius sequens me faceret. **E**t hec fut verba que dixisti viduedu eius vacca rapuisti. **O** qt clamores viduaru. qt fletus paupm. qt lamenta orphanor et pueroru ipsi capiunt sup aias. **V**nde in Ecc. dicitur. **N**uquid despicit dñs preces pupilli et vidue si effundit gemitus. **M**ultu ergo timere dnt tales raptores. qz pces eoru deus no exaudiet. **Q**uia dz p sate pmo. **O**res vr̄as no exaudia qz man? vr̄e sanguie plene fut. pmsmo neqz or̄es bonor. qz feruentiores sunt preces pupilloz et pauperu qz bonoru bonim. **S**icut nullus obtinet cam in curia principis: si bz ibi multos et fortes cotradictores. **S**exto dz cohibere raptores. qz e pena g uissima raptoru. qz in die nouissimo paupes erut iudices raptor. **V**nde **J**ob. **J**udiciu paupibus tribuit. **I**te sapie. v. **T**uc stabut iusti in mag? constantia aduersus eos qui se angustiauerunt. **E**t tuc rapine eoru collis eorum imponent. et sic i inferno suspēdunt. **S**eptimo deberet eos cogere qz sepe hic opprimuntur egestate. **V**n dz puer. xi. **A**lij diuidut ppria et fut ditiores. **A**lij rapiut aliea et sp i egestate fut. imo magis torquetur hic p inferno hnto qz p regno celoru. **D**e qbus petrus blesen. in epla xiiij. **H**odie inqt nri curiales in labore et

in erupna. in vigilijs multis. in piculis maris. piculis fluminu. picul potu. piculis montu. piculis in falsis fribus. in mortibus frequeter. in cofractione et lassitudine corpis. atqz in alijs discrimibus. in quibus gloriam martiri mereretur si hec p xpi noie sustinerent. **N**uc aut fut martires seculi. mudi p fessores discipuli curie. milites dyaboli. **P**er multas siquide tribulatioes intrat i infernu. **J**usti siquide p multas tribulatioes intrat in regnu celoru. **H**ec ille. **O**tauo debent eos cohibere. quia rapina est deo odiosa. **I**uxta illud p sate. lxi. **E**go dominus amans iudiciu et odio habens rapinam. **E**tiam diabolo est obsequiosa. **E**st etiam proximo iniuriosa. quia vt habeant occasionē rapiendi. querunt causam et mittut licteras gueriarum. contra illud qd dicitur iohannis tertio. **R**eminē cotutatis. sed estote contenti stipendiis vestris. **R**emini calumpiaz inferatis. **N**am nunc recedunt de aratro et fut armigeri et permittunt se vocari nobiles. et sunt rustici nati. et. **H**anc matera diffusius queras in precepto de bono odio. in sermoe de bello. **S**econdi raptores sunt reru inuentores. **D**e quibus. xiiij. q. v. c. **S**i quid inuenisti et non reddidisti rapuisti: quantum potuisti. fecisti: qz plus non inuenisti. **Q**ui alienum retinet si possit etiam tolleret. **D**eus enim cor interrogat no manu. **H**ec **A**ugustinus. **I**dem dicitur in ca. **M**ulti sine peccato putant esse si alienum quod inuenerunt teneant.

bicūt ei Deū mibi dedit. cui h̄eo reb
 bere. **D**iscant ergo hoc p̄d̄m̄ filē esse
 rapine si q̄s inuenta non reddit. **S**i
 at̄ eo animo accepisti vt d̄no restitu
 as: nō omittis furtū. **H**oc t̄n̄ in li
 bello debes p̄testari. vt h̄etur. ff. de
 furtis. l. falsis. **S**qui alienū. sicut qui
 dam. de quo dicit b̄tus Auḡ. in ser
 monib? ad h̄emitas. in sermone de
 inuentione reddēda. q̄ illo tpe quo
 fuit ipse mediolani q̄dam inuēit pe
 cunie sacculū. et ille fecit scribi epita
 p̄hiū ad valuas eccē. **E**t inuēto epis
 taphio q̄ pecūiaz p̄didit legit. **E**t ac
 cessit ad illum pro restitucoe. **E**t ille
 interrogauit sacculi quantitātē et ali
 us qualitātē descripsit. **T**unc aperēs
 sacculū obtulit sibi viginti solidos
 et ille noluit acēpe. tūc obtulit decē
 et noluit acēpe. obtulit q̄nq; et no
 luit. **T**unc ille stomachatus p̄iecit
 sacculū dicens. **N**ec ego aliq̄d p̄di
 di. **V**nam tales nūc eēt̄ inuētoēs
 rerū. **Q**ueritur ergo vtrū res inuen
 ta sit semp̄ restituenda. **R**̄n̄r de re in
 uenta alicubi est triplex distinctō fa
 cienda. **P**rima est q̄ res inuenit̄ q̄
 nūq̄ fuit in bonis alicuius saltem de
 p̄p̄inquo sicut gēnie vel lapides pre
 ciosi inuēti ī litore maris. et tales res
 licite potest retinere homo. **S**ecūda
 est. res inuēta q̄ de p̄ximo fuit ī bonis
 alicuius. nec p̄ derelicta h̄eter a d̄no
 eius. **T**ūc em̄ si homo talem rem in
 uenit animo restituendi ei cuius fu
 it absq; peccato furti potest ipsam
 recēpere vt restituat ei. vel pauperi
 bus distribuāt si ignorat dominū.

facta p̄clamatione. vt sunt thesau
 ri inuenta in terra. **D**e quibus in insti
 tutis. de rerum diuisione. **S** thesauros
 si in loco p̄prio statim inuentoris
 sunt. **S**i autem in loco alieno: et ca
 su fortuito inueni. euz. dimidius sit
 inuentoris et dimidius domini loci.
Si vero studiosē quefuit: sicut illi
 qui vocant dyabolum pro ostenta
 tione thesauri. et inuenit eum ī loco al
 terius: totus erit domini loci. **S**i ve
 ro in sacro vel religioso loco: et casu
 fortuito inuenit thesaurū: totus inuen
 toris sit. **I**dem patet. **C**. de thesauris
 l. nemo. **T**ertia distinctio est si res a
 licuius fuit de p̄p̄inquo et scit cuius
 est. vel non ostendit sed eaz recipit
 animo retinendi: tunc est furtum. ra
 pina et peccatum mortale. **T**ercij sūt
 raptores qui spoliāt naufragātes
 et tales grauit̄ peccant. quia nihil
 talibus est auferenduz. ymmo quic
 quid de ipso naufrago inuentum fu
 erit siue in mari siue in litore restitui
 endum est: vt patet. ff. de incen. rui.
 et naufr. l. **S**i quis ex naufrago.
Nec excusatur a peccato mortali nisi
 ea intentione receperit vt restituat
 ei cuius est. **N**ec excusatur quis aliq̄
 consuetudine statuto vel etiam p̄
 cepto. **H**oc enim est contra p̄cep
 tum domini. **L**eu. xix. **D**iliges proxi
 mū tuū sicut teipsum. **M**athei septi
 mo. **O**mnia que vultis vt faciant vo
 bis homines: et vos eadem facite il
 lis. **I**tem thobie quinto. **Q**uod tibi
 odis ab alio fieri: alteri ne feceris.
Idem est de illis qui frangūt p̄tes

aut subuertunt currum et tangunt so-
lum. Si episcopus vel quilibet pre-
latus tanti criminis esset participes
vel consentiens esset deponendus ut
extra de accusat. c. cum dilecti. Lay-
cus vero admonitus nisi satisfecerit
est excommunicatus ipso facto ut
extra de raptu. c. excommunicato. ubi
dicitur. Illi qui christianos naufragi-
um patientes: quibus secundum regula-
m fidei naufragio esse tenentur. damp-
nata cupiditate spoliant rebus suis
nisi ablata restituerint: excommunica-
tioni se nouerint subiacere. Et hoc in-
tellige nisi pirate sint vel aliquam tra-
nidem exercent. Alij qui spoliant pe-
grinos et christianos pro negociati-
one vel alijs honestis causis nauigio
rectos. sunt excommunicandi. ut patet
in. c. excommunicato. ubi supra. Ta-
les omnes tenentur ad restitutionem. Et
non solum hi spoliatores: sed qui con-
tinentur in his metris. Iussio. cons-
ensus. consiliu. palpo. recursus. Par-
ticipans mutus non obstand non ma-
nifestans. Isti sunt participes. secun-
dum illud ps. Si uidebas furem cur-
rebas cum eo. Primus est iubens
furtum vel rapinam. Illi equaliter pec-
cant. primo aliquando magis iubens
quam faciens. si aut quando superiores iu-
bent malum fieri: quibus non est obe-
diendum. Actuum. v. Oportet obedire
magis deo quam hominibus. Idem. xi. q.
iij. c. qui resistit. Nam herodes nequa-
quam iohannem baptistam decollauit: sed
spiculator: et tamen sibi mors iohan-
nis imputatur. Ideo dicitur in regu-
la iuris li. vi. Quod quis facit per ali-

um. per se facere uidetur. Sic pylas-
tus non crucifixit christum. nec iu-
dei proprijs manibus. sed milites: ta-
men mors christi eis imputatur. Sic
et precipiens rapinam quis non fa-
ciat proprijs manibus: tamen rei sunt
omnium illorum que iubent. et eadem
nantur pro illis malis: nisi restitu-
ant. Sicut enim bonus qui iubet facere
bonum remuneratur pro illo. sic et ma-
lus iubens fieri malum dampnatur pro
illo. Secundus est consiliarius rapi-
nam aut furtum. et tales sunt filij ca-
pythae: qui dedit consiliu ut christus
ocideretur. Si igitur quis dat con-
siliu ut proximus dampnificetur: te-
netur ad restitutionem. Sed est disti-
guendum. Aut enim predo ille siue
fur hoc erat facturum etiam sine consi-
lio: et tunc minus peccat quam faciens
nec tenetur ad restitutionem. Aut non
erat facturum. et sic par est delictum
facientis et consiliantis. ut patet. ff.
de furtis. l. qui seruo. Et talis tenetur
ad restitutionem. Sic grauius pec-
cant illi qui dant consiliu principibus:
primo instigant eos ad guerras
rapinas et incendia. Tales illorum malorum
rei sunt. Eccl. xxvij. Facienti consiliu
nequissimu super illud deuoluetur: et
non cognoscat unde ueniet illi. Cu-
ius exemplum patet in Aman. He-
ster. iij. et viij. qui fuit suspensus in
patibulo. quod parauerat mardocheo.
Idem patet de principibus qui dederunt
consiliu contra danieli: ut mitte-
retur in lacum leonum. qui postea
per se fuerunt missi in lacum leo-
num: et deuorati sunt a leonibus.

vtz dān. vi. **I**dem ptz de consilio A
chitofel q̄ malū consiliū dedit cōtra
dauid ⁊ suspendit semt̄p̄m. iij. R̄y.
Et sic patet q̄ consiliū malū vit
sup dantē. **I**ō dī ec̄. xxvij. **A** consi
liario malo serua aīam tuam. **T**er
tius est cōsentiens **D**e q̄bus dī ex de
offi. dele. c. i. q̄ cōsentes ⁊ facien
tes pari pena puniūtur. **S**ic ec̄ cons
ensus opationis in bonū. **D**e q̄. xi.
q. iij. c. **Q**ui peccantibus cōsentit ⁊ de
fendit aliū delinquentē: maledicū
erit apud deū ⁊ hoīes. **I**dem. lxxxvi.
di. c. facientis. **T**alis reus est omnī
maloz ⁊ tenetur ad restitucōz. **Q**u
tus ē palpo. i. adulator laudas rap
torem vel furē. **V**n̄ p̄s. **L**audat pec
cator in desiderijs aīe sue. ⁊ iniquus
benedicitur. **T**ales puertūt ordinez
rōis: qz laudant illud qd̄ est vitupa
bile. ⁊ sic mali confortant in malici
is suis. **T**alibus dñs n̄ amat ⁊ eter
ne dampnacōis. **Y**sa. v. **V**e qui dicit
bonū malū ⁊ malū bonū: p̄onen
tes tenebras lucem ⁊ lucem tēbras.
Quare est q̄ tam viri q̄ muliēs mul
tiplicantur in malicijs: nisi qz laus
dantur in malicijs suis ⁊ i p̄ctis eo
rum. sicut dicit de raptoribus. **I**sti
non hnt̄ manū scōrum. audēt em̄ ras
pere. **V**nde **J**ero. sup p̄s. **N**ihil ē qd̄
tam facile corūpit mentes hoīm sicut
adulatio. **P**lus nocet lingua adula
tis q̄ gladius p̄secutoris. **S**ed ista
adulatio p̄t fieri tripl̄r. **P**rimo at
tribuendo alicui hoīm qd̄ q̄s hz: ⁊ h̄
mala intencōne sicut pharisei xp̄o.
Cui attribuebāt veritatē. s. dōct̄rine
vite ⁊ iusticie dicentes. **M**gr̄ scim̄?

qz verax es. **E**cce veritas vite. et ius
ticie. p̄pter secundū dicebāt. **O**ia in
veritate doces. **P**ropter tertiu z sub
dūt. **N**on ē tibi cura de aliquo. **H**oc
fecerūt vt eum caperent in sermone
ergo est mōrle p̄ctm̄. **S**ecūdo fit ap
pbando malū qd̄ q̄s hz: quod est
mortale p̄ctm̄. vtz xlvj. di. c. **S**ūt nō
nulli qui dū malefacta hoīm laudis
bus efferūt: augēt qd̄ increpare de
buerūt. **T**ertio fit vt bonū qd̄ q̄s hz
nimis extollendo. ⁊ hoc p̄t esse veni
ale ⁊ aliqñ mortale. **Q**uintus est p̄
ficiāns i. partem capiens de furto
vel rapina. vt primo qui inde come
dunt vel bibunt. **E**t tales tenentur
ad restitucōnem. **S**ed quid faciet
vxor raptoris vel furis. **P**otest ne co
inedere de furto vel rapina. **R**espon
detur q̄ si maritus habet aliquid de
iusto. de illo mulier separatim debet
viuere. **S**i vero nihil habet nisi ra
pina debet suis proprijs manib⁹
laborare vel ostiatim mendicare. et
sic victum querere vt dicit **H**ostien
sis. **S**i autem maritus sit ita mal⁹
q̄ omnino cogat eam viuere de res
bus raptis. nec potest sibi aliunde
victum querere. tunc ne fame moria
tur restat ei triplex remediū. **V**nuz
q̄ ipsa viuat de dote vel de sponsali
cio. **S**ecundum est q̄ ipsa denunciēt
episcopo qui potest compellere mari
tum: vt pascat vxorem suā de iusto
vt patet. ij. q. i. c. si peccauerit.
Tertio si de nullo alio sustentari pos
set nisi de rapina: comedat inde in
dei nomie. quia necessitas legem nō
habet. ⁊ proponat tamen restituere

quanto citius poterit **S**ecundo etiam participant euentes rapinam vel furtum. Et tunc est distinguendum tamen. Nam ille qui emit rapinam aut intendit gerere negocium alteri? cui res est ablata: et tunc potest repetere precium quod dedit et expensas quas circa illam rem fecit utz. **C.** de re vel. l. domum. Aut intendit gerere negocium proprium: puta quod emit ut retineat. Aut ergo emit fide mala aut bona. Si fide mala: puta quod sciuit rem furtivam: sic emptor grauatatur sex modis. Primo semper tenetur restituere rem etiam si alias moriatur vel violenter auferatur. Secundo tenetur restituere omnes fructus perceptos in medio tempore: et qui medio tempore percipi poterat. Tertio res est estimanda secundum eius optimum tempus: puta si res tempore venditionis fuit melior quam postea. Quarto non potest repetere precium quod dedit. Quinto non potest agere de precio soluto contra venditorem. Obstat enim ei sua turpitudine: nisi de hoc expresse tacuit ut. **l. iij. q. v. c. hoc ius.** Sexto perdit etiam expensas voluntarias. Si enim emit fide bona: puta quod credidit rem esse iustam: sic bona fides quatuor sibi confert. Primo non tenetur rem restituere durante bona conscientia. Secundo potest rem alienare et vendere durante bona conscientia. Tertio non tenetur rem restituere in casu fortuito durante bona fide: et si res interim pereat absque culpa sua: in nullo tenetur restituere. Quarto post restitutionem rei potest agere contra venditorem de precio quod dedit. Si autem probabiliter cre-

dit bellum iustum fuisse: puta quod victimam vel etiam sapientes hoc dicunt: tunc similiter illa bona fides confert sibi illa quatuor supra dicta. Si autem postea sciuerit bellum iniustum fuisse: tunc debet restituere rem et fructus extantes: non autem consumptos. Septimum est mutus: id est qui solo verbo potest prohibere rapinam vel defendere ne alii rapiant. Quia dicit regula iuris. **l. i. vi.** Qui tacet consentire videtur. Si autem custos turris videns rapientem et non clamans consentit. Ergo similes. intelligitur de illo qui ex officio tenetur defendere: alias non vel de illo qui tacet in synodo vel etiam civili iudicio ubi talia fore facta merito debent publicari. Octauus est hospitatus vel colligens furem aut raptorem eum occultando. Qui enim non indicant furem domino suo ipsum querenti participes furti sunt. ut extra de furtis **c. qui cum fure.** Sed hoc intelligendum est de illo qui furem iam non vult prodere ut participes furti fiat. Et tales tenentur ad restitutionem. Non est non obstans: id est qui de facto posset resistere sine suo periculo: et non facit et si ad hoc ex officio teneatur obstare ut sunt principes et prelati. Participes sunt omnium illorum peccatorum. utz. **xxij. q. iij.** Qui potest obuiare et perturbare perversos et non facit nihil aliud quam impietatem eorum fouere. nec caret scrupulo societatis occulte qui manifeste facinori desinit obuiare. Et **xxij. q. vij.** negligere. **l. ij.** omnes tenentur restituere quilibet in solidum nisi vnus satis fecerit quod bona fides non patitur

q̄ idē bis exigatur. ff. de re. uis. bona fides. Alij dicūt q̄ qui cā fuit totius spoliij talis tenetur reddere i solidū. alias nō tenet nisi de pte pcepta. Vñ tales cōpellerentur ad restitutiōz. sicut de q̄bus daz de q̄bo btus greg. in pmo dyal. dicit Cūq; danda gotthorū comes cū exercitu in loco eodē venisset. dei seruus libertin⁹ ex caballo in quo sedebat ab eius seruis p̄iectus est. Qui iūmētū pditū dampnū libenter ferēs etiam flagellū qd̄ tenebat: diripientibus obtulit dicens. Tollite vt habeatis qualiter hoc iūmentū mināe possitis. Quibus dās p̄tinus se in orōz dedit. Cursu autē rapido predicti dūcis exercitus puenit ad flumen noie vulturū. ibi equos suos ceperūt singuli hastis tundere calcaribus cruenta. sed tñ equi verberibus celi: calcaribus cruentati: fatigari q̄dem poterant: sed moueri non poterant. sicq; aquā fluminis tangē q̄i mortale p̄cipi cū p̄tmescebāt. Cūq; diu sessōēs singuli fatigarētur. vn⁹ eorū itulit. q̄ ex culpa quā seruo dei in via fecerāt illa itineris sui stipendia tolerarent. Qui statim reuersi post se: libertinū inuenerūt in orōe p̄stratū. Cui cū dicerēt. Purge tolle caballū tuū. Ille rñt. Ite cū bono. Ego opus caballo nō habeo. Descendētes vero eū inuisitum sup̄ caballū de quo eū posuerāt leuauerūt et p̄tin⁹ abscesserūt. Quorū equi tanto cursu illū quē pri⁹ trāfire non poterāt flumiū transierūt. ac si illē fluis alueus aquā mime brēt. Quartus gradus raptorum est sup̄

flua retinere. de quibus. xliij. di. c. lo spitatiōem. Vbi dicit Jero. Aliena rapere cōuinātur qui vltra sibi necessaria retinere p̄batur. Et. xliij. di. c. sicut hñ. sub verbis ambro. Nō minoris criminis est habenti tollere: q̄ cum possis et abundas: indigentibus denegare. Esurientū panis est quez tu detines. nudorū indumentū est qd̄ tu recludis. miserorū redemptio et absolutio captiuorū est pecunia quā in terra defodis. Nec ille. Sequit̄ q̄ maxime peccant prelati eccārum thesaurisantes sibi de bonis ecclesie. Vnde bernar. ad fulconē. Quicq; vltra victum et vestitum retines tuū nō est. pauperū est. furtū est. rapia ē. Vnde ambro. et ponūtur eius verba. xij. q. ij. c. Aurū habet ecclesia nō vt seruet: sed vt croget et subueiat i necessitatibus. Et in c. Bla ep̄i est pauperū p̄uidere penurij. ignomia omnīū sacerdotū ē pprijs studere ditij. Sic etiā sūt raptores ditēs h⁹ seculi tenaces.

De peccantibus p̄ vsure p̄tinū

Quinto peccat cōn illō p̄ceptū vsurarij. qz noie furti intelligit̄ ois illicita rei aliene occupatio vel vsurpatione. vt. xliij. q. v. c. Penale. Iō dī rapia vt. xliij. q. iij. Si q̄s vsurā accipit. rapinā cōmittit. De illis vsurarijs loq̄t̄ fr̄s. petr. li. i. de re. vt. for. c. lxv. dicens. Paulo ante hoc tempus feneratorēs vt leprosi a consortio hominū segregati erant. Nullus tamen ad eos accesserat nisi egenus. sed vt

maleolentes atq; contagiosi ab alijs
vitarētur. Nūc iam nō mō cū plō s
cū pncipibz ouersant q mirōia cō
trahūt q dignitates adipiscūt. **Hec**
ille. Quāvilitudinē considerās ppbe
ta ait. In plateis eius vsura q dol?
Antiquitus enim in vna ciuitate vix
inueniebatur vnus fenerator. q dis
cebatur domus eius domus diaboli
et vinea eius vinea diaboli. q. **Of**
cilum pacis ei non dabatur in mis
sa. Ignis a vicinis eius in domo ei?
non fumebatur. homines eius oc
cursum expauescebant. et eum digi
to monstrabant. Nūc pch dolor tā
ta multitudo est q audent dicere vsu
ram nō esse peccatum. Contra quos
dicatur in cle. extra de vsuris. c. gra
ue. **Sane** Si quis in illum errorem
incident. vt ptnaciter affirmare p
sumat. exercere vsuras nō esse pecca
tum: decernimus eum quasi hereticū
puniendum. locorum nihilominus
ordinarijs et heretice prauitatis in
quisitoribus districtius iniūgentes
vt contra eos: quos in errore hmoi
diffamatos inuenerint q suspectos
tanq; contra heresim procedere non
obmittant. **Hec ibi.** Et nulla causa
huius puipensionis peccata est: nisi
multitudo q impūitas q etiam pre
lati q ipimet spirituales q sacerdot
es faciūt nō curantes illud quod dī
extra de vi q honest. cle. c. Clerici ars
ma portantes q vsurarij excoicentur
Hec q sit peccatum magnū patet
qz est contra oēm legem dei.
Est contra legem naturalem
Est contra legem mosaycan.

Est contra legem euāgelicā
Est contra legem canonicā.
Primo em est contra legem nature.
tlob. v. **Quod** tibi nō vis fieri alte
ri ne feceris. **Hec** nemo vellet q mu
tuās ab aliquo reciperet ab eo vlē
sortez. s; quilibet hō odit ab alio sibi
fieri. **Iō** pbat arist. i. politi. q sit cō
tra naturā. qz vnū ens artificiale nō
generat aliud. sicut scampnū nō ge
nerat scampnū s; bene equ? generat
equū. **Hec** denarius est ens artifi
ale. ergo nō p̄t generare aliū denari
um. qd tamen vsurarius intēdit. Er
go vocat eā aristo. ibidē kacos. i. pe
cunie generatiuā. ergo vsura in se ē
mala. **Item** vsura solū resistit in re
bus que mensurātur ponderātur vel
nūerantur. **Hec** talia hnt certū va
lorē in natura aut ab arte. Ergo ac
cipiens lucrū ab hīs vult hēre furtū
cū hēat certū valorē. **Ite** vult q res
natural' vel artificial' valeat vltra sū
am naturam vel artem. Ergo vsura
est contra naturā. **Secundo** est con
tra legem mosaycan exodi. xxij. **Si**
pecuniam mutua? dederis pauperi q
tecum est. non vrgebis eum quasi ex
actor. nec vsuris opprimes eū. **Su**
per quo dicit Rabisalōn. qz ibi nō ex
cludit gentilis. qz ab illis poterant
accipere vsuram. vt patet. **Deutro.**
xxij. **Nō** feneraberis fratri tuo sed a
lieno. **Et** hō fuit eis pmissuz tanq; mi
nus malū ad maius malū vitandū.
Idem patet leuitici. xv. Pecuniam
tuam non dabis fratri tuo ad vsu
ram. q frugum abundantiaz non ex
iges. **Idem** patet Deutro omij xxij

fratri tuo absq; usura id quod indi-
get accommodabis. vt b̄ndicat tibi
dñs in om̄i tempe tuo. **Deq̄tur.** Qz
si xp̄ianus accipit usurā a xp̄iano est
peior q̄ vnq̄ iudei fuerūt qui hoc nō
acceperūt a fratribus suis. s. iudeis.
**Tales sūt illi pessimi iudei qui p̄rio
suo i mutuo dāt duos modios aue
ne vel filigis. Idem patet in prophē
tis qui usuram inbibent. Vnde pro
pheta dauid querit. Quis ascendet
in montē dñi: aut quis stabit i loco
sc̄o eius? R̄ndet. Innocēs mambus
a mūdo corde qui pecūiam suam non
dedit ad usuram. Idem ezechielis.
xviij. Neemie. v. Usuras singuli a
fr̄ibus ne exigatis v̄stris. Et loqui
tur ibi cōtra iudeos qui centesimam
ptem frumenti vini ⁊ olei exigebāt
**De d̄ christiani non centesimā: sed
proch̄dolor decimā aut octauā: aut
sextam capiūt. Noui duos fr̄es car
nales quorū vnus alteri in sua neces
sitate cōcessit sex florenos. Anno es
lāpso compulsus fuerat sibi reddere
nouez florenos. Si ille hoc fecit fra
tri suo carnali quid non faceret ext̄
neo. Tertio est contra legem euāge
licam. vt patet luce. vi. Mutuū dā
tes ⁊ nihil inde sperantes. Primuz
est consiliū. secundū est p̄ceptum
qz spes lucri facit usurariū. vt patet
extra de usuris. c. consuluit. S; nūc
proch̄dolor refrigescit caritas ml̄to
rum. quia nemo alteri aliquid cōces
dit sine lucro. Vbi est pietas antiq̄
rum patrum: vbi est pietas thobie
qui concessit gabelo decem talēta ar
genti existenti in captiuitate: vt ptz****

**Thobie. i. Vbi est pietas ⁊ miseri
cordia sancti nicolai qui dedit tribus
viciibus pondus auri pauperi. Naz
tres liberauit filias: ne lupanari ma
cularentur infamia. Vbi est pietas
sancti pauli qui se dedit in seruū p̄
redemptione cuiusdam filij vidue.
Vbi est pietas sancti nicolai de tolē
tino: qui mendicauit hosti atim: vt
quendam incarceratum redimeret.
Vbi nūc inuenires tales monachū.
**Quarto est cōtra legem canonicam
vtz. xiiij. q. iij. c. Si quis timorē dei
oblitus est ⁊ sanctarū scripturarū
que dicunt. qui pecuniam suam non
dedit ad usuram. post hanc cogni
tionem magni consilij fenerauerit.
vel centesimam exegerit. aut ex quo
libet negocio inhonesto turpis lu
cri aliquid quesierit. aut per diuer
sas species vini vel frugis aliqua in
crementa susceperit. de gradu suo de
iectus alienus habeatur. Ibidem
c. quoniam multi. ⁊ extra de usuris.
c. super eo. Ideo ecclesia multiplicā
ter eos punit. Primo excomunicati
one. quia omnis usurarius est exco
municatus. quia dicitur extra de usu
ris. li. vi. c. Usurarum voraginez q̄
animas deuorat. facultates exhaurit.
compescere cupientes constituti
onem lateranensis consilij contra us
urarios editam sub diuine maledi
ctionis interminatione p̄cipim;
inviolabiliter ac integraliter obser
uari. **Dee ponitur extra. c. titulo. qz
in omnibus. Vbi primo ponitur qz
non debent admitti ad comunionez
altaris. quia sūt excomunicati: qd nō******

est pūū. qz qui excoīcat sathāne tra-
ditur. vtz. xi. q. iij. c. ois. Deūto nō
dnt recipi eorū oblacōes. qz dī pū.
iij. Honora dñm de tuis iustis labo-
ribus. Et. eccl. ix. Qui offert de rapi-
na paupis: quasi qui victimat filiū
in conspectu patris. Audiui de quos-
dam vsurario in ytalīa qui nō resti-
tuebat vsuras. sed omnia q̄ hēbat
cūdam mōasterio dereliq̄t. Abbas
vero ⁊ monachi ei p̄miserūt salutē
dicentes: q̄ multū placeret deo q̄ eis
bona sua relinquebat. Cū autēz eo
mortuo in ecclīa staret corpus eius ⁊
p̄ aīa ip̄ius vsurarij monachi solēp-
nes exequias celebrabant. surgens
mortuus accepit candelabrū ferē eū
⁊ oēs fugauit: et monachos mltos
vulnerauit dicens. Vos estis tradi-
tores qui mibi salutē p̄mittebatis ⁊
decepistis me. ⁊ nūc crudor in infer-
no. ⁊ statim euaniūt. Nō ergo debēt
reddere ecclīe sed heredibus. Si at̄
heredes non sūt reddāt paupibus.
Tercō nō dnt recipi ad xp̄ianā sepl-
turā si cū isto pctō decesserint. vtz. e-
t. c. in om̄ibus. ⁊. et. c. q̄. x. vbi dī.
Oēs religiosos ⁊ alios qui manife-
stos vsurarios cōn p̄ntis sanctionis
formam ecclīasticam ausi fuerit ad-
mittere ad sepulturā. pene latera-
nen. concilij cōn vsurarios p̄nu'ga-
te statuim⁹ subiaccere. Non em̄ am-
terū aut ecclīa est sepultura vsurario-
rū sed patibulū. Cui⁹ exemplū ptz.
Fuit q̄dam vsurarius qui nolebat
restituere. Qui infirmatus vocauit
sacerdotes ⁊ petauit sacramentum ⁊

ecclīasticā sepulturā. Rnt sacerdotes.
q̄ non daret sibi nisi plene restituēt.
Quod facere noluit ⁊ sic mortu⁹ est.
Reuocatus est autem sacerdos vt a-
nimā cōmendaret deo ⁊ angelis ei⁹.
Rnt. Ego cōmento eum demōibus.
Rogauerūt etiā amici vt defunctū
sepelirēt in cimiterio p̄pter amicorū
honorē. Qd̄ ille negauit. qz in vita
vsuras restituere noluit. ideo in morte
sepultura ecclīastica carebit. Dēbat
at̄ sacerdos vnū asinū qui nibil ali-
ud fecit q̄ q̄ libros ad ecclīam fere-
bat. ideo nullam aliaz viam sciebat.
Rogauerunt amici defuncti sacerdo-
tem. vt corpus super asinū poneret:
⁊ ad quem locū illud deferret ibi se-
peliretur. putantes q̄ ad ecclīam illd̄
delaturus esset: qz aliam viam nesci-
ebat. Placuit sacerdoti pactum. Asi-
nus corpus vsurarij supra se positū
non declinans ad dextram: neqz ad
sinistram tulit ad patibulum. ⁊ ex-
cūtiens se corā om̄i populo: proie-
cit illud sub patibulo. et ibi sepult⁹
est. Quarta pena est q̄ non debet ab-
soluti a peccato: nisi prius de vsuris
satisfecerit: vel ydoneam prestet cau-
tionem. vt patet. e. t. li. vi. c. qm̄q̄.
vbi dicitur in fine. Nullus manife-
storū vsurarioꝝ testamentis in-
terfit. aut eos ad confessionē admittat
huc ip̄os absoluat nisi de vsuris
satisfecerit. vel de satisfaciendo p̄ sua
rū vincto facultatū p̄stent vt p̄mitti-
tur ydoneā cautionē. Audiui de q̄dā
vsurario defuncto bononie qui filio
suo commisit in vltima voluntate q̄

oibus vsuram restitueret à q̄bus re-
cepit. Mortuo pr̄e filius fecit p̄cla-
mare q̄ oēs illi a q̄bus pater suus ac-
cepit pecūiam vsurariā venirēt tali
die: qz vellet eis pecūiam restituere
et vsurā. Et venerūt prima die vltra
tria milia. et restituit vltra septē mi-
lia ducatorū. Sed quae eccl̄a ita for-
titer punit pct̄m vsure. Rñr. p̄pter
magitudinem pct̄i. qz vsurarius ē
peior fure. qz fur solū nocte furat. s̄
vsurari⁹ die noctuqz. et etiā magis
depaupat. Secūdo est peior iude tra-
ditori. qz iudas semel deū vendidit
sed vsurari⁹ totiens xp̄m vendit q̄s-
tiens vsurā accipit. et nō sicut iudas
p̄ xxx. denarijs s̄ p̄ vno solo denario
xp̄m vendit. Itē iudas triginta denari-
os restituit q̄s iuste adq̄siuit. mat̄.
xxvij. P̄nia ductus retulit triginta
argenteos. sed vsurarius nullo mō
vult restituē que iniuste adq̄siuit.
Tertio est peior oī pct̄ore. qz cū alijs
pct̄ores q̄nqz a pct̄is cessant. sicuti
superbus a supbia. luxuriosus a lux-
uria. gulosus quandoqz ieiunat. S̄z
vsurarius pct̄m vsure omni die com-
mittit. siue sit in die natiuitatis xp̄i si-
ue in die resurrectōis siue ascēsiōis.
Item peccant in oī loco. siue in eccl̄a
audiendo missam. siue in mensa come-
dēdo siue in loco dormiēdo et vbiā
qz fuerit. semp̄ eius pct̄m augmēta-
tur. Quarto facit contumeliam b̄tē
virgini et sc̄is eius et angelis. i quo-
rū festiuitatibus contine peccat vsur-
ram committēdo. Iō destitutus erit i
extremis auxilio dei et oīm sanctorū.
Vñ cū d̄r. Miserere aie hui⁹ vsuras

rñ: p̄t xp̄s rñdere. Quō miserebor ei
qz nec ip̄o die in quo genus hūanū
redemi: me honorare voluit. Quinto
est peior morte corpali. qz mors solū
interimit corpus: sed vsurarius cor-
pus et aiā. Cuius exemplū p̄it Ce-
sarius di. ij. c. xxxij. Fuit quidam vsu-
rarius colonie qui diuino cōpunct⁹
iudicio sacerdotem adiit ad confessi-
onem: et vt dñm p̄ suis pct̄is placā-
ret. pollicitus est quia omnia bona
sua paup̄ibus erogaret. Cui sacer-
dos respondit. Inade de paup̄ibus tu-
is elemosinā ita vt distam ex eis imple-
as. claudēqz illam. Qui cum die alte-
ra eandē archaz aperuit. quot ibi po-
suit elemosinas tot ibi repperit bus-
fones. Cui cum sacerdos diceret. Vi-
des nunc quantum deo placeant ele-
mosine de vsura. Territus ille Re-
spondit. Domine quid faciam? Di-
vis inquit saluus fieri. hac nocte in-
ter vermes istos nudus iaceas. Mi-
ra contritio. Ille licet tale stratu⁹ mi-
mis abhorreret. vermibus tamē mo-
rturum se p̄ponens cum timore ge-
benne. et cum amore celestis patrie
nudus se sup̄ vermes iactauit. Sa-
cerdos vero archam clausit et abiit.
Quam die postera euz aperuisset: nil
pr̄ter ossa hominis inuenit. que in
portici sancti gereonis martiris se-
pulta dicuntur. et tante esse vtutis vt
vsqz hodie nullus bufo terminos es-
iusdem sepulcri possit intrare. Sex-
to est peior diabolo. qz diabolus ne-
minē nisi malos punit. sed vsurari-
us punit bonos et etiam malos.
Quinto eccl̄a punit vsurariū euz

restringendo oibus modis q̄b̄ p̄o-
tuit. qz cōn solucōem mltiplex reme-
diū adhibuit. qz si aliq̄s promissz
soluē nō d̄z cogi ad soluēdū. qz vsus
re sūt in debite. vtz in .c. debitores.
q̄ de iure iurāto. vbi d̄z Debitorēs ad
soluendas vsuras i q̄bus se obliga-
uerant cogi nō d̄nt. Si vero de ip̄as-
rum solucōe iurauerint: cogendi sūt
d̄no red dere iuramentū. q̄ cū vsuē so-
lute fuerit. creditores ad eas restitu-
endas sūt eccāstica seueritate si necē
fuerit cōpellendi. Potest em̄ eccā cō-
pellē vsuariū q̄ relaxet iuramentū.
q̄ si nō p̄t. tunc soluat q̄ repetat. Si
āt iurauit nō repetere nō repetat d̄re
q̄ p̄pter iuramentū sed denūciat ec-
clesie. vt illa cōpellat eū ad restituen-
dū. Sed si iurauit nō denūciare: illi-
cītū est iuramentū q̄ nō est seruādū.
vtz ex de cog. sp̄i. c. a nobis. Itē i cle-
ex de vsuris. c. ex graui. excoicantur
oēs cōitates cōitates capitanei recto-
res consules faciētes statuta q̄ app-
bantes vsurariā prauitatē. statuen-
tes vsuras exigi q̄ solui. q̄ debitores
ad soluendum compellunt. q̄ q̄ vsu-
re non repetantur. tales de facto sunt
excoimunicati nisi h̄mōi statuta ifra-
tres menses deleuerint. Hoc totum
intelligitur de publicis vsurarijs qz
sunt duplices vsurarij. scilicet. pub-
lici q̄ occulti. Primus est quādo mu-
tuant cum intentione. accipiētes vl-
tra. Et hoc verum est: quando nullo
modo mutuaret. nisi speraret aliqd̄
lucrum. Et tales p̄pter sp̄em lucri sūt
vsurarij. vt patet extra de vsuris
Quia dicit saluator. Mutuū dantes

q̄ nihil inde sp̄erantes. Secundi sūt
qui mutuant res suas ad certuz ter-
minū vel finem. quo veniente nolunt
prestare vltiorem dilacōem donec
aliquo d̄ emolumentum recipiant li-
cet expresse nihil petant. vt patet in
c. consuluit. vbi supra. Tertij sunt
qui pro mutuo accipiūt munus et si
sit ex pacto tacito vel expresse vsura
est sc̄dm thomam. Dicitur hic munus
nō soluz a manu sed etiam a lingua
vel obsequio. vt d̄m molendinaruz
qui mutuant pistonibus vt ad eoz
molendinam molant. q̄ sic vsurā cō-
mittūt sc̄dm willhelmū. nō tamen te-
nentur ad restitucōem: nisi inq̄ntuz
ip̄os p̄ hoc dāpnificaret. Quarti sūt
qui vendūt res suas longe carū p̄p̄
dilacōem solucōis q̄ si eis incontinē-
ti soluerent. vt patet in .c. consuluit
e. ti. Si enim venditor statuit in cor-
de suo pro quanto velit rem suā dāre
non potest sine peccato propter dis-
lationem precium augmentare. vel
ante exponūt vt minus dent pro se.
Quinti sūt qui emūt vinum vel bla-
dum cum adhuc crescit in tam bono
foro q̄ verisimile est q̄ nullo tempore
solucōis ita modicum solueret.
Tales vsuram cōmittunt. Verbi gr̄
d̄a. sicut qui in quadragesima emūt
vinū ab ip̄is vindemiatoribus cum
sint in necitate cōstituti q̄ p̄ tā vili p̄-
cō tpe solucōis indubitanter multo
plus solueret. Similiter qui emūt a
rusticis frumenta p̄ tam vili p̄cō.
q̄ tpe solucōis plus valerent. si autē
dubitatur an debent plus vel minus

Valere excusatur. vtz ex de v̄furis. c. in c̄tate. Sexti sūt qui recipiūt ali qd̄ pignus: vel cōcediūt pecūiam sup aliqd̄ prediū: et fructus nō d̄putāt in sorte. **S**ilr̄ illi qui dant pecūiaz sup aliqd̄ castrū vsurarij sūt. vtz ex. de pig. c. Illo nos. Et illi qui faciūt expensas inutiles in re pignozata. **I**de est circa obfides qui talibus vtatur in labore et nō cōputat labores ī sortem. **S**eptimi sūt q̄ emiūt a paupibz bus oues vel boues quas illi sorte n̄ hnt̄ et talia aialia locāt eis. Et tales scdm̄ willhelmū sūt vsurarij. et sic sūt adhuc multi alij modi: q̄bus hoies inuoluūtur. **S**exto eccā punit vsurariū cū infamia. qz̄ oīs vsurarij infamis est. vtz. vi. q. i. c. infames. Et qui locant eis domos. s. manifestis vsurarijs qui nō sūt oriūdi de terra eorū. **Q**ui cōtra fecerint. si sunt persone eccāsticē suspensi sūt: minores vero excoīcati sūt. **S**i vero est collegiū vel vniuersitas. est suppositū ecclesiāsticō interdico q̄d̄iu ibidē illi vsurarij morantur. vtz. c. ti. li. vi. c. vsurariū voraginē. **D**ubitatur vtruz liceat recipere vsurā p̄ interesse rōne more. vt qz̄ mihi nō soluiisti tpe debito recepi pecūiam ad vsurā p̄pter agenda negocia mea. **R**nd̄. qz̄ debitor tenetur soluere illas vsuras loco interesse. i. loco dampni. vtz ex de fideiussoribus. c. puenit. **S**ecundo dubitatur de seruientibus vsurarijs. **R**nd̄et willhelmus qz̄ licite p̄nt accipere mercedē ab eis: si seruiūt eis ī licitis et honestis et necarijs. **S**i autē seruiūt eis in illicitis. nō credo qz̄ de

beant recipere mercedē ab eis. **S**z̄ dices vtrū licitū sit recipere pecūiaz ab eis mutuo s̄b vsura. **R**z̄. scūs tho. scda scde. q. lxxviii. art. iiii. qz̄ n̄ peccat qui iniuriā patitur. non peccat scdm̄ p̄hm̄ in. v. ethicoz. **I**nducere aut ad peccandū hoiem non licet. vti tamen peccato alterus ad bonū licitum est. quia et deus vtatur omnibus peccatis ad bonū. **E**x quolibet enim malo elicit bonū. vt dicit Augustinus in encheridion. **V**nde et publice querent vtrum liceret vti iuramento eius qui per falsos deos iurat. in quo manifeste peccat eis reuerentiam diuinam exhibens. **R**espondetur qz̄ qui vtatur fide illius qui per falsos deos iurat non ad malum sed ad bonum: et peccato eius non consentit quo per demonia iurauit. sed pacto eius bono quo fidem seruaui. non peccat. **S**i tamen induceret eum ad iurandum per falsos deos: peccaret. **I**ta etiam in proposito: qz̄ nullo modo licet inducere aliquem ad mutuandum pecuniam sub vsura. licet tamen vti eo p̄pter aliquod bonum: quod est subuentio sue necessitatis vel etiam cuiuscunqz alterius. sicut etiam licet ei qui incidit in latrones manifestare omnia bona que habet. tamen latrones diripiendo peccant ad hoc qz̄ non occidatur. **E**xemplo decem virorū: qui dixerunt ad ysrahel. **N**oli occidere nos. quia habemus thesauros multos in agro Jeremie. quadagesimo primo. **E**andem sententia tenet etiam willhelmus. et addit qz̄ non soluz

in necessitate. s. etiam p. utilitate quas
quis consequitur agendo negocia sua
licite accipit mutuū ad usurā. Si aut
hoc facit ppter aliqd licitū. s. ppter
ludū alee. qd. est p. m. mortale acci
pere mutuū ad usurā. Alij dicunt qd
peccant mortaliter p. bantes p. illud
ex. de usuris. c. sup. eo. vbi dicit qd sup
crimen usurarū dispensatio fieri non
debet. Potest ec. p. redempcōe capti
uorū. qz nō sūt faciēda mala vt ide
euēniat bona. Ad ro. iij. Item. i. q.
i. Non est putandū. Hostien. et Jos
hānes andree sup. illud. c. sup. eo. di
cunt qd recipiētes ad usurā. cōicāt in
peccato et dant occasionē peccandi.
Ergo peccant. vtz in. c. si cōubine.
ex. de sen. ex. et in. c. finali. de iniur. et
dāp. dato. et in. c. sup. eo. dicit text.
ne etiam p. redimēda vita captiui
usurarū crimen inuoluatur. Vbi io.
an. dicit. qd peccant simul cum usura
rio. Si em. non eēt qui recipit. non
eēt qui daret. vt in. c. nō satis. ex. de
symo. Host. tñ dicit qd hoc opio nō
est nimis rigida. et si indistincta ve
ra eēt iuramentum in hoc nō obliga
ret. qd tñ ligat. vtz ex. de iniur. c. de
bitores. Alij tñ dicunt vt refert In
nocētius. qd hoc licet p. op. virtuoso
et meritorio. vt si vellet inde facere e
lemosinam. edificare eccāz vel aliud
opus piū. Non autem ppter luxuri
am aut lasciuiam licet accipere usurā.
et cū sit ex magna necessitate. s. ad
redimēdū captiuos. et ad pascēdū
paupes. Sed si quis cupiditate mo
ueatur et principaliter ad recipiēdū
mutuū sub usura. s. vt diuicias au

mulet aut pompā exercēat. nō excu
satur a p. dō mōrtali. cuz cupiditas sit
radix omni maloz. Septimo pūitur
pena infernali. que est eterna dāp
natio. De qua eze. xxij. Usurā et sup
abūdantiam accēpisti. et auare pxi
mos calūpniabaris. meiqz oblitus
es dicit dñs. Ecce cōplofi manū me
as sup. auariciā quā fecisti. Et sic cō
plōsa manu et nō aperta palma p. cu
tiet eum pena infernali. Erat etiā ma
ledictus a p. re et filio et spūs sancto. a
beata virgine et omnibus sanctis qz
festa frangit. Si em. fuit lapidatus
qui ligna collegit in sabbato. quid
erit de usurario qui in omnibus festis
exercet usuram. Erat etiam maledi
ctus a p. rijs filijs. Eccl. xli. De p. re
impio conqueruntur filij impij. qm
ppter illuz sunt in obprobriū. Et sic
sibi mutuo maledicūt pater et filius
et omnes in hereditate succedētes. Di
cit pater filio. Maledictus sis tu qz
ppter te sum in tormentis vt te di
tarem. Et filius ecouerso. Maledictus
tu pater. qz ppter tuam usurā dāna
tus sū. Cui? exemplū p. de usurario
dānato et eius filio: q. vñ fuerūt in
quodā puteo

Non furtū facies

Sexto peccat cō illud p. cep
tū q. sibi sumā magnā pecu
nariū thesaurisunt inique.
De quibz p. s. Thesaurisunt et igno
rant cui cōgregabūt ea. Quōd eis di
ctur nisi illud euāgelij. luc. Stulte

hāc nōcte repetent aīam tuā a te: q̄
parasti cuius erāt. Queritur vtrum
xp̄ianus qui vult ī cristianis mo iu-
ste viuere ac pseuerare possit sibi pe-
cuniā aut alia bona thesaurisare. Et
videtur q̄ nō. qz dī math. vi. Noli-
te cogitare de crastino. et qui libet te-
netur seruare euangeliū xp̄i. Etiam
ibi. Nolite esse solliciti. ergo nō. In
oppositū est illud ioh. xii. q̄ xp̄s lo-
culos hēbat. Vt patet in canone. xij.
q. i. Exemplū dñi accipite ouersatis
in terra. quare habuit oculos cui a-
geli ministrabant: nisi qz ecclā ip̄i-
us oculos habitura erat. Idem. xij.
q. i. c. Habebat dñs oculos a fide-
libus oblata seruās. et suoz nēcessi-
tibus alijsq; indigentibus tribu-
ebat. ista habuit vt indigentib; tri-
bueret. vt patet. xxij. q. iij. duo. De-
candovt ecclā significaret oculos
habiturā. vt in. c. exemplū. vbi sup̄.
Item Crisost. sup̄ illud. Nolite co-
gitare de crastino. i. de supfluo expo-
nit. Etiaz dicit glō. i. ad cor. xvi. De
crastino cogitat si q̄s ppter ista deo
militat. et p̄ncipaliter vt in operi-
bus nō regnū dei s; illoz inquisitio-
nem intueatur. Et apostoli cogitau-
erunt de crastio vtz. i. cor. xvi. De col-
lectis autem que fiebant ī sabbato
sicut ordinari in eccl̄ijs gallacie: ita
et vos facite p̄ vnā sabbati. Item
agabus fecit collectam contra famē
futuram. vtz. actū xi. Item paulus
accepit necessaria ad nauem quādo
appellauit cesarem. vtz. actū xxviii.
Quare ergo non alij xp̄iani p̄nt fa-
cere collectā pecuniarū cōn futurū de

fectū Rñr ergo: q̄ hoc p̄t fieri q̄dru-
pliciter. Primo fieri p̄t ex p̄uidētia
resp̄cū nēcātatis p̄ cura familiar: re-
sp̄ctu utilitatis. p̄ cura regali: res-
p̄ctu cupiditatis. p̄ cura mundiali: re-
sp̄ctu copiositatis p̄ emptione red-
ditiuali. Primo mō p̄t fieri ex p̄uide-
tia resp̄cū nēcātatis p̄ cura familiar
et sic concedit pentibus secularib;
ob nēcātatem filiozū educandoz pe-
cuniam congregare. Juxta sententiā
apostoli. i. thi. v. Si quis autem fi-
liozum et maxime domesticorum cu-
ram non habet: fidē negauit et est infi-
deli deterior. et ij. cor. xij. Nō dñt filij
thesaurisare p̄ntibus s; p̄ntes filijs.
sicut ramus recipit humorē a radice
et nō econ. Item p̄t hoc contingē p-
ter filiozū et filiarū ī nuptijs p̄uidē-
nem: et sic iterū licitū est. Legit ī hi-
storia romana sub foca impatorē de
quodā fabro: q̄ oī die ex suo labore
adq̄rebat octo denarios. Nō histo-
riā qz cōis ē. Secūdo p̄t fieri h̄ res-
p̄ctu utilitatis p̄ cura regali. vt puta
p̄ regni defēsiōe vel cultus dñi a-
pliacōe. sic oueit et licitū est thesauri-
sare p̄ utilitate reipublice: vel sp̄ual
et tp̄alis in ecclā xp̄i tā pape et alijs
p̄latis ecclē q̄ impatori et regib; et
p̄ncipib; gubernatorib; reipublice. Jo-
dī. xij. q. ij. c. Aurū habet ecclā non
vt seruet: sed vt eroget et subueniat
in nēcātibus. Quid est opus custo-
dire id qd̄ nihil adiuuat in nēcātā-
bus. An ignoramus quantū aurū et
argenti de templo domini assirij ab-
stulerunt. Rōne diciturus est domi-
nus. Cur passus es tot inopes fame

mori in terra hñs aurum? **C**ur tot
 captiui sūt n̄ redempti ab hoste? **C**ō
 tra illud math. xv. **Q**uōm̄ ex mini
 mis meis fecistis: mibi fecistis. **S**ic
 etiam pōt fieri ppter cōmunitatis p
 uisionem. vtz in **J**oseph. **D**e q̄ gen.
 xlv. qui rexpit quintā pte fruguz
 tpe feralitatis. vt cōitatem sustēta
 ret tpe caristie. **S**ic posset adhuc
 fieri etiam ppter pauperum sustenta
 tionem. vt sūt ardi contracti. lepro
 si. qui non possunt laborare. vt tūc
 ipse per suos labores et lucra habe
 at vnde tribuat necessitatem patien
 ti. q̄. **T**ercō potest hoc contingere
 ratione cupiditatis p cura mūdiali.
 nō habito respectu ad necessitatez
 vel vtilitatez pconomice vel politice.
Nulli dubiū qn hoc omnino est pbiz
 bitū. qz cupiditas est radix oim ma
 loz. vt dicit apls. i. ad thi. vlt. **N**i
 hūc intulim? in hūc mūdūz. nulli du
 biū q nec auferre aliquid possum?
Vntes at alimenta et quibus tega
 mur his contenti simus. **N**ā qui vo
 lūt diuites fieri incādūt in laqueū et
 in temptationez diaboli. q̄. **S**i au
 tem fit ppter superbie et iactantie ex
 plationem sic est peccatū mortale. si
 aut multa nūc congregant pecuniam
 vt magni apud mūdum habeantur.
 et cum magna pompa et apparatu et
 turba famulorū incedant. **C**ōtra q̄s
 sapie. v. dicitur. **Q**uid p̄fuit nobis
 iactācia aut supbia diuiciarū? **H**ec
 est que symoniā introduxit. hęc ē q̄
 rapinā adiuuenit. hęc est que furtum
 dolum et vsuram et omnia mala mun
 di adiuuenit. hęc est que pactū dis?

soluit. violat iuramentū. contumpit
 testimoniū et peruertit iudiciū. q̄.
Hec dicit petrus de tharantasia suz
 per illo verbo. **C**upiditas est radix
 omnium malorū. **Q**uarto modo hz
 fieri respctū copiositatis in emptio
 ne reddituali. s. q̄ quis cōgreget pe
 cuniam ad comparanduz redditus
 ad vitam. vel perpetue scdm reemp
 tionem. **I**llum contractum illicitum
 esse non audeo dicere. quia contradi
 cerem iuri cōmuni vt patet de re. ec.
 nō alie. c. monasteriorū in cle. **E**tia
 cōtradicere auidā declarationi mar
 tum pape in quabaz bulla. q̄. **E**t cō
 tradicere ipsi consuetudini totius
 eccē. que vtitur h̄mōi cōtractibz in
 fundatione altarū et bñficiorum: et
 multi sacerdotes religiosi et monas
 teria vtūtur tali cōtractu. **H**ec ecō
 tra nō audeo eū dicere simplr cōtra
 tum ppter multas deceptiones que
 sūt in illis. **E**t hic lata conscia saltat
 approbando simplr. hic stricta con
 scientia trepidiat reprobando indif
 ferēter. **H**ic vn̄ esunt: alter ebn̄ ē
Hic vn̄ re pbat alter cōcedit. **P**ro
 declaratione istius ponā h̄ tria docu
 menta. **P**rimū constitui redditus pe
 cuniaruz vel aliarū rerum bladi aut
 vini in vniuersitate seu cōmunitate
 licitum est expediens qz in republis
 ca. dūmodo tamen hoc fiat intenti
 one recta ex rationabili causa. cum
 equitate et discretionē debita. vt si
 emuntur in omnibus bonis. ciuita
 tis. ville: ac etiam monasterij certi
 census in perpetuū aut ad tempus
 licitus est contractus. **Q**uod pbat

p̄. e. monasteriorū de re. eccē. nō alie.
 in cle. Idē pbatur de excel. p̄la. in. c.
 frequēs. S̄pterea in cle. Idē patet i
 q̄dam bulla martini pape q̄nti noui
 ter defūcti q̄ incipit. regimen respu
 vlis eccē. Vbi papa sic dicit. Cōperi
 mus h̄mōi contractus vendicos et iū
 xta determinacōem doctoz licitos fo
 re ad h̄mōi ambiguitatis tollendūz
 dubiū in premissis cōtractus licitos
 ac iūri cōi cōformes ac ip̄orum censuū
 venditores ad ip̄orum solucōem re
 moto contradicōnis obstaculo ob
 ligari. Et loquitur ibi de reemptio
 nibus. Nō ergo cōmittunt vsuram
 emptores illorum censuū tam secul
 lares q̄ sp̄ituales. vt ibidem decla
 rat papa. sicut venditores eis obijc
 ebant. Item vsura solū cōmittitur i
 mutuo sc̄dm dictū xp̄i. Mutuū dan
 tes nihil inde sperantes. sed hic non
 est mutuū sed emptio. ergo nō ē vsu
 ra. Sed dixi primo q̄ hoc debet fieri
 ex cā rōnabili. s. aut p̄pter diuinū
 cultum cōtinuandū. Nam hoc iūstū
 est vt illi habeant redditus: qui nō
 p̄nt vacare laboribus manuū. s. va
 cant cultui d̄mo. vt. s. eorū oblatio
 nibus res publica iuuetur. sicut pa
 tuit in veteri testamento. vbi d̄ns cō
 stituit sacerdotibus decimas primi
 cias et oblationes. Etiam in nouo te
 stamēto patet i. ad th̄i. v. Qui bene
 presunt p̄sb̄ri duplici honore digni
 habeantur in vita et cōtrina. Dic glō
 Duplicis honore. s. vt sp̄ualiter eis o
 bediant. et exteriora ministrent. Et
 hanc sentēciam amplius pbāt au
 thoritate veteris testamēti dicentis.

Non alligabis os boui triturāti fru
 ges. Et etiam allegat eam. i. cor. ix.
 Et intelligit p̄ bouem p̄dicatōrē qui
 laboret fideliter in area d̄ni. Itē luce
 ix. Dignus ē operarius mercede sua.
 Idem math. x. Ergo dignū est q̄ q̄
 vacant sp̄ualibus q̄ habeant reddi
 tus temporales. Ideo dicit apost. i.
 cor. ix. Si vobis sp̄ualia seminam?
 non est magnū si nos vestra carna
 lia metamus. Secunda causa rācō
 nabilis est. quia presunt reipublice
 vt sūt reges duces et principes: mil
 lites et alij rectores reipublice. et h̄
 rōnabile est vt illi habeant census
 vnde viuant: qui p̄ defensione terre
 militant. et eam ab hostibus et latro
 nibus defendant. qui pacem et iusti
 ciam inter homines p̄curant et cōser
 uant. Ergo xp̄s dixit. Reddite que
 sunt cesaris cesari. et que sūt dei deo.
 cū fuit interrogatus an licet census
 dare cesari an nō. Et sanctus ioh̄es
 baptista ad milites dicebat Estote
 contenti stipendijs vestris. Tertia cau
 sa rōnabilis p̄t esse de paup̄ibus et
 infirmis. ardis et cōtractis. qui ma
 nibus laborare nō p̄nt. q̄ h̄ p̄tinet
 ad opus mie. De quibus. luc. vi. Esto
 te misericordes. Ibidē. Date et dabi
 tur vobis. Q̄nta cā p̄t esse in suis dei
 et religionis d̄mo cultui vacatib?
 cū tales p̄sint alijs in sp̄ualibus. s. p̄
 dicacōibus et orōibus ac. Q̄nta cā est p̄
 fundacōe et edificacōe eccārū et cōser
 uacōe earūdem. et p̄v̄asis sacris et ve
 stibus alijsq; rebus sp̄ualibus q̄bus dō
 faūlat. Sexta cā p̄t eē p̄ minucōe et
 defensiōe: et bono statu citatis. ville

aut patrie. qz taliū munitio a bona ordinatio deseruit ad pacem in q̄ cōsistit magna felicitas politica. **Si** at̄ causa est illicita a irrationabilis grā de p̄ctū est. quia pro hominibus fortibus ad laborandū. nec per diuinuz cultum impeditis. nec in re publica necessarijs redditus constitui nō debent. quia etiam multitudine redditū pro talibus periret respublica cū sic ditati oc̄ijs vanis subiecti fodesse vel laborare nolūt. **Et** de his loq̄tur ysayas. **Ve** qui coniūgitis domū domui. a agrum agro. nūquid vos soli habitabitis in terra. **Secūdo** dixi qz debet fieri cū discretione debita. s. qz non constituatur in libera persona. qz libera persona nō potest obligari. vtz extra de pigno. c. igif. **Sed** debet fieri in vniuersitate. vil lam vel agrū. **Et** respiciendū est ē an de talibus rebz tot redditus possint puenire. a si res casu vel incendio periret. a emens nihilominz vellet eē certus de puentibus sibi dandis illicitus a iliberalis esset contractus. qz tūc fieret obligatio personalis. **Item** qz fit equalitas inter ementē a vendentem vt vendant. v. p centū florenis annuatim. vel scdm cōmūez vsū laudabilem patrie in reemptio ne. **Itē** qz pactū appositū sit licitū a qz pactū reemptōis debet apponere venditor a nō emptor. qz alias cōtractus eēt pignoratīus. a p consequēs vsurarius. si emptor posset re postulare pecūiam qn̄ ipse vellet. vtz in. c. Illo nos. ex de pigno. vel eēt similitas vt i. c. ad nraz. de emp. a ve.

Aliqn̄ ē etiam talis pena appositā q̄ est multū impia vt si census debitor solutus nō fuerit sp̄ post decē dies a termino solutionis dupletur. donec adequetur sorti principali. vt reēptio expiret. a emptori adiudicentur bona simpliciter a quiete p̄ censu n̄ soluto. **Et** talis cōtractus est illicitus a ad angustiandū inuentus. contra illud. ps̄. **Tota** die miseretur a commodat. **Et** alibi idem. **Iustus** autez miseretur a retribuet. **Tertio** requiritur qz fiat intentione recta. s. qz n̄ decipiat frēm suū in negotio. s. neqz in precio. a qz precū sit equalē. a qz vendibile sit tale. a sit equalitas inter ementē a vendentē. **Si** at̄ precū eēt minus q̄ res valet a est de cōsensu venditoris. tūc cōtractus bñ valet qz venditor mera volūate possit rez illam dare emptori vtz de fide instr. c. cū iohes. **Si** at̄ nō ē de cōsensu volūtario a emens ē angustiatus ad vendendū rē suā p̄ miori p̄cio a emptor nō hz cām miorandi p̄cū n̄ ppter pactū reemptōis. sic cōtractus ē illicitus repugnās iusticie amutatie. cōn̄ p̄ceptū illud. **Qd̄** tibi n̄ vis fieri alteri ne feceris. **Item** in insti. a in. **Suris** p̄cepta. **Secūdū** documentū est q̄uis cōtractus emptōis a venditōis redditū ad vitam in se non sit illicitus aut viciosus. sepe tamē est emētū aut vendētū p̄iculosus. **Et** h̄ magni doctores dicūt. vt h̄mricus de gādauo i q̄tlibeto. i. q. xxxix. dicit simplr qz n̄ ē licitus singularit̄ qn̄ emūt redditū pecūiarū p̄ pecūia. qz si exponeret cētum vt annuatim h̄ret decē. i. vnde cō

anno h̄rēt decem vltra cētū: q̄d est
 vsura. Sed alij tenēt oppositū sicut
 mgr̄ Egidius in q̄tlibetis suis. et do
 ctōres iuris sup. c. in c̄tate de vsuris
 Et est rō. qz si emūtur red̄ditus per
 petui aut reempcōis et seruarietur be
 bita adequatio inter datū et accep
 tū. valeret cōtractus vt dictū est s̄.
 ergo etiā ad vitā. qz par rō est. Itē
 vsura solū est in mutuo: s̄ hic ē emp
 tio. Ergo talis etiā nō plus suble
 uat q̄ sortē. qz sortis vel sūma quā e
 mit et ius p̄cipiendi tales redditus
 illud ius retinet om̄i anno. Et sic q̄c
 quid capit cadit sibi in sortē suam.
 ergo in xi. āno nō accipit vltra sortē
 tem. Et si hoc argumentū concludēt
 emptio de p̄petuis possessiōibz n̄
 bil concluderet. Sed secūda ps ptz
 qz emens aliquē efficiatur sollicitus
 timore deficiendi. Est etiā sollicit?
 de vite necessarijs sollicitudine sup
 flua. cōn̄ illud math. vi. Nolite solli
 citi esse. Item venditor sperat emp
 torem cito moriturū vt retineat pecu
 niam. et sic est homicida in mēte. etiā
 emptor sperat se diu victurum: vt i
 triplo vel quadruplo recipiat. Item
 emptor aliquē intendit resistere pene
 generali adē et suis posteris iuste in
 flidē. que est. In sudore vultus tui
 vesceris pane tuo. Gen. iij. Et sic se
 quit̄ ociositas viuēdi: et sequit̄ des
 tructio rei publice. ergo multi do
 ctōres p̄pter ista pericula dissuadēt
 istū tractū nō tanq̄ in se malū. sed
 p̄pter ista que sequit̄. sepi? ec̄ plōe
 fortes que p̄nt laborare manibz: in
 q̄bus nō iste cause p̄cedētēs subsunt

nō p̄nt h̄rē. qz d̄nt quērerere vidū et
 restitū cū labore dicēte d̄no In sudore
 re vultus tui vesceris pane tuo Ter
 tiū documentū est pactū de retro ven
 dendo pro eodē precio solū appositū
 nō videt̄ tractū emptiōis alias
 licitū. Probat̄. qz quilibet in tradi
 tione rei sue p̄t apponē pactū nō im
 p̄batū lege. p. ff. de pac. l. ac. C. de
 contib. emp. l. ij. in fine. Sed pa
 ctū h̄mōi dūmodo fiat p̄ tradentez
 et vendētem In hui? arbitrio stat re
 emptio nō emptoris. nō est impro
 batū a lege: ymo approbatū p̄ legē
 si fund. C. de. pac. vbi d̄z Si venda
 tur fundus iusto p̄cio ea lege: vt q̄n
 cunqz placuerit venditori: restitūto
 p̄cio fundus ad eū reuertat. licitū
 est contractus. et emptor lucratus ē
 fructus. Et h̄c sūt vera: dūmō alias
 ibi fuerit iustum p̄cium. vel ad mi
 nus nō sit dubium. tunc tenet contr
 ctus. vtz i. c. In ciuitate. de vsuris.
 Et trāsfertur hic dominū. Verum i
 emptore statim tenet venditio. Qd
 p̄bat. c. Ille nos. de pactis. et facit
 optime ad hoc. c. verū. de cōdi. appo.
 Idē p̄z qd̄ p̄missus fuit in veteri lege
 h̄ nō est viciōsū. est ec̄ p̄ceptū: s̄ ta
 le pactū fuit h̄mōi. Vtz Leui. xxv. V
 bi dicit̄. Qui vendiderit domū suam
 intra muros vrbis. ac. Correlariūqz
 cōn̄ctus in se licitū p̄ penarū apposi
 tiōe fit sepe illicitus. ut fuit iuram̄
 tar vane pene arbitrarie Vt si cōfus
 solutus nō fuerit infra decem dies.
 ut supra patuit. quia talis cōtract?
 est cōn̄ caritatē dei et pximi. Caueāt
 ergo tales reddituarij diuites: qz

non minus diligant eas. p̄s Diuīte
 si affluant nolite cor: appoēre. qz d̄
 ij. ad thi. vi. Qui volūt diuites fieri
 incādūt in laqueū diaboli. Secūdo
 caueāt ne eas retineāt. p̄me Job. iij.
 Qui habuerit substantiā h̄? mūdi
 et vident frēm suū nēcitatem h̄ntem
 et clausent viscera sua: quō caritas
 patris est in eo. Tertio caueant ne
 in eis supbiant. ij. ad thi. vi. Diuīti
 bus huius seculi p̄cipe superba non
 sape. et non sperare in incerto diuīti
 arum. Quarto cogitent qz non pos
 sint eas secū ducere. Job. xxxi. Di
 ues cū dormient nihil secum affert
 qz nihil tulimus in hūc mūdū. iō
 nihil nobiscum ferre possumus. Vn
 de greg. xvij. moral. Diu cum rebo
 nostris manere non possumus. qz il
 las aut moriendo deserim?: aut ille
 nos viuentes deserunt. Sequitur
 ibidē. Terrena seruando perdimus
 largiendo seruamus. Item Luce. vi.
 Facite vobis amicos de māmōna ū
 quitatis. Voluit enī deus vt aliqui
 essent pauperes et aliqui dītes. Pau
 pers est orare pro diuīte vt habeat
 regnū dei: diuītis est erogare. Ideo
 sibīnuicem sunt necessarij. Quinto
 dñt attendere penā eis minatā. Lu.
 vi. Ve vobis dītibus: q̄ habetis h̄
 consolatōem vram. Jacobi. v. Agis
 te nūc diuītes: plorate vllulātes in
 miseris vris. qz lucrū in archa est
 dampnū in conscia. Caueāt ergo qz
 nō lucrētur eas p̄ furtū. rapiam. do
 lū. falsā mercandā. et sic de alijs. Re
 citat Cesar. di. x. c. xxxix. qz in citate
 metensi q̄dam v furarius defunctus

est: q̄ cū moriturus esset supplicauit
 vxori sue: vt crumenā denarijs rez
 fertā iuxta eū poneret in sepulchro.
 Qd̄ cū illa fecisset q̄nto secreti? po
 tuisset. tamen latere nō potuit. Acce
 dentes aliqui sepulcrū latēter apue
 rūt. Et ecce duos ibi suspicant̄ bufō
 nes. vnū in ore crumene. alterū in il
 lius pectore. Ille denarios de crume
 na extrahens. Iste suscipiens cordi
 eius imittebat. Ac si dicerēt. Nos pe
 cunia faciābim? cor tuū insaciabile
 Quibus visis illi timore paulli sus
 gerunt. Quid putas aiā hui? pa
 ti i inferno. si tam horrenda i ei? cor
 pore demonstrata sūt in eius sepul
 cro. Sexto considerare debent qz di
 uīcie sūt muscipule et onera graua di
 ligentibus illas. Patet sapie. xiiij.
 Creature dei facte sunt in temptatio
 nem hominū et in muscipulam inspi
 entū. Ideo suis possessoribus valde
 periculose sūt. quia difficile est eas
 habere et non amare. Ideo dixit cr
 stus. Difficile est diuītem intrare in
 regnum celorum. Non ergo extols
 lant se diuītes. Quia dicit sanctus
 Gregorius. qz successus temporali
 um rerum: est certuz dampnationis
 iudicium. Cuius exemplum patet i
 illo diuīte. de quo narratur in vita
 sancti Ambrosij. qui perijt cum tota
 domo sua et omnibus que habuit.
 Nota ibidem. Cogitent etiam pau
 pers qui istas diuītas non habēt
 qz debent esse patientes de sufferenti
 a sue paupertatis vt eam libenter
 sustinere valeant: quasi sit eis me
 dicamentum et purgamentum

p̄dōrum. cogitanti illō quod illi di-
 uiti epulom̄ accidit. q̄z paupertas est
 ip̄orum purgatorū. **Ma. xlviij.** Ele-
 gi te in camino paupertatis. **Secundo**
 dñt diuitias sp̄uales adq̄rere vt in
 deo sint diuites. **Aug. sup Jobem o-**
mel. xxv. Felix est qui bono mō ha-
 bet aurum in archa. sed felicior est
 qui h̄z deū in consciā. q̄z primus ha-
 bet qd̄ perire p̄t. sed qui deū h̄z nec
 perire potest nec ab eo nolente aufer-
 ri. **Tercō** paupes dñt considerare pe-
 ricula diuitū et incommoda. et sic pau-
 ptatis onus facilius sufferre poterit
 quia vbi multi sūt opes ibi mlti sūt
 qui comedunt illas. **¶** Nutriūt em̄ his
 strones ribaldos et meretrices. **Ta-**
les compellūtur sustinere rōem dig-
 nitatuz vel honoris. vel ip̄i sine illis
 paupes esse p̄nt. **Quarto** paupes
 sunt magis securi ab hostibz. **Jux-**
ta illud. Cantabit vacuus coram las-
 trone viator. **Et** etiam sunt magis
 securi in consciā. **Quinto** dñt cogita-
 re q̄ ip̄orum est regnū celozū. **Vnde**
math. v. Beati paupes sp̄i qm̄ ip̄-
 sorum est regnum celozum. **Cogitet**
 ergo qualiter lasarus in sinū abra-
 he est deportatus et diues epulo i in
 ferno sepultus. vbi est p̄p̄riuz sepul-
 crum malozum diuitum. **Cogitent**
 etiam quot falsa iuramenta quot gu-
 erre quot iuidie et rancores et discor-
 die sūt p̄pter bona diuitum.

Septimo peccant contra illd̄
 p̄ceptum falsi artifices et
 mercatores qui sua merca-

ta falsificāt. **Et** tales q̄escere nō p̄nt
 nisi sepe in die decipiāt p̄ximū su-
 um. **De** quibz. **fr̄as. pet. in li. ij. de re-**
vt. for. c. lxi. **Nūc** hō iuicem decipit. **fi-**
des exulat. regnat fraus. **Deq̄t** **Nō**
 tanto studio nec tot laqueis venato-
 res aut aucupes feras aut volucres
 captāt. quot versuti hōies alios q̄qz
 simpliciores. **Qd̄** si nūq̄ verū sunt no-
 stra etate verissimū. mōstratur digi-
 to fraudiū mgr̄. et ille prudētior ius-
 dicatur qui patior est ad fallendum.
Vis igitur nō decipi aut morere. aut
 fuge hoim̄ d̄sordia. **¶** **Dec** ille. **Tales**
 deceptores sunt sicut vetule turpes:
 q̄ se curiofi? ornāt ne earū appareat
 turpitudō. **Alias** q̄libet eas abhor-
 reret. **Sic** tales deceptores suas fal-
 las occultat: ne ab alijs cognosci
 valeāt. **Sūt** em̄ tot fraudes in emp-
 tione et venditione q̄ vix aut nunq̄
 fiant sine peccatis mortalibus vt di-
 citur de peni. di. v. c. qualitas. **Difficī-**
le inquit ibi canon est inter ementis
 vendentis qz commercū non inter-
 uenire peccatum. **¶** **Ideo** sequitur ibi
 dem in. c. nego. c. ex verbis beati **Gre-**
gorij. **Sunt** plura negocia que sine
 peccatis exhibere vix aut nullaten?
 possunt sicut cura rei familiaris. pro-
 curatio. administratio et mercatio.
¶ **Idem** di. lxxxvij. c. eiciens. **Vbi** d̄r.
Eiciens dñs ementes et vendētes de
 templo. significauit q̄ mercator nū-
 q̄ potest placere deo. **Ideo** nullus
 christianus debet esse mercator. **Aut**
 si voluerit esse proiciatur de sancta
 matre ecclesia. **Et** loquitur ibi tex-
 tus de ipsa mercatione cupiditatis.

Sed opponit Crisostomus quod petrus vidit pisces et quod paulus fecit artes scenofactoriam. id est cordas ad papilionones. ut actum xviii. Item Joseph vendidit frumenta egyptiis primo pro pecunia. secundo pro pecoribus et tertio pro terris. Rursum quod duplex est negotiatio. scilicet cupiditatis que prohibetur in lxxxviii. di. c. enclaus. Alia est necessitatis in commune utilitate reipublice. quod vnde indiget re alterius. et dat sibi pecuniam pro re vel rem pro re. Est etiam introducta propter amicitiam et dilectionem inter homines habendam aut propter bonum virtutis quoniam indigentia aliam auxilium petere compellit et pietas amore virtutis mutuam daret. et largitas in opibus donum tribueret. Sed iam tot sunt fraudes et fallacie in ementibus et vendentibus propter statum hominis corruptum quod vix aut nunquam sine peccato sunt. Circa quod notandum quod decem modis committitur peccatum in emptioe et venditione. quod dominus dicit de deploro eternitatis. id est de regno celorum. Primi sunt qui emunt et vendunt in dominis et alijs diebus sollempnibus. de quibus dictum est sufficienter in tertio precepto de sanctificatione sabbati. sermone tertio. Secundi sunt qui in statera et ponderibus delinquit. De quibus leui. xix. Nolite facere iniquum aliquid in iudicio in regula. id est in vna in pondere in mensura. Statera iusta et equa sint pondera. iustus modius equus quod sextarius sit tibi. Ego dominus deus vester. Iohannes dicit pur. ii. Apud dominum ablatum pondus et statera dolosa. Vnde michae vi.

Nunquid iustificabo statera et sacculi pondera dolosa. in quibus dices eorum repleti sunt iniquitate. et habitatores eorum loquuntur mendacium. et lingua fraudulenta in ore ipsorum. Sed contingit tripliciter fallere aut decipere in pondere aut mensura. Primo cum habet diversa pondera. sic quod emit ad maius et vendit ad minus. Contra quos dicit deutero. xxv. Nec erit in domo tua modius maior et minor. nec pondus maius et minus. Sequitur ut multo tempore viuas. Ergo pro oppositum tales cito moriuntur qui sic decipiunt priores. Tales etiam torquentur in statera michaelis qui delinquit in statera. Et de illis loquit ius canonicum. extra de emp. et ven. c. ut mensura. Vbi dicitur. Si quis iustas mensuras et iusta pondera lucri causa mutare presumpserit. tringinta dies in pane et aqua peniteat. Secundo hoc fieri si pondus iustum habet et iustam mensuram. tamen scient male mensurat. ut sciunt panniculae et etiam caupones. qui replent mensuram spuma. et quod digitum libere supponunt. Recitat Cesarus di. x. c. xxx. quod in opido dulberch vidua quedam ceruicam braxare atque vendere solebat. Die quodam cum ciuitas casu fuisset incensa ipsumque incendiium domui eius appropinquasset. Illa iam non habens spem in auxilio humano: ad dominum confugit. Nam omnia sua vasa quibus ceruicam emptoribus mensurare solebat ad ostium domus contra fiamas ponens in multa cordis sui simplicitate sic orauit dicens. Domine deus iustus et misericors: si vnde quod aliquem his mensuris decipi volo

ut domus hec cōbuatur. Si autem
 fecit quod rectum est in oculis tuis
 precor iusticiam tuā ut in hac hora
 respicias misericorditer neccitatem me-
 am: et mihi meeque suppellectili pe-
 re dignens. Mira fides seie: et mira
 dei hūilitas. Is qui dixit. Qua mē-
 sura mensi fueritis remetietur vobis
 Sic flāma oīa circūita deuorās a do-
 mo eius cōpescuit orōe. cunctis stu-
 pentibus quod igitur furens materiam
 cremabilem lamberet nec incēdet.
 Tertio hō fieri cū quis habet iustā
 mensurā et iusta pondera. et etiā iuste
 mensurat et ponderat: sed tamen facit
 ut et res ponderosior sit temperendi-
 cionis: ut qui lanā spargūt aqua. et
 qui vinū cum aqua limphant; et ole-
 um cum amurca. et ceruisiam cum fece
 vendūt. De quibus. psalme. q̄nto. Ve-
 vobis qui dicitis bonū malū et malū
 bonū. Vinū tuū mixtū est aq̄. Q̄nto
 habet fieri si hnt iusta pondera et ius-
 tas mēsuras. et etiā iuste ponderāt
 et mensurāt. Neque etiā est sophisti-
 catū. Vendūt tamen pegrinis et ex-
 traneis carius quā intraneis. Contra
 quos dicitur ex de emp. et ven. c. pla-
 cuit ut presbri plebes suas moneāt.
 Sequitur. Ut nō vendāt carius tran-
 seūtibz quā mercatores vendere pos-
 sint. Alioquin ad presbiterū. i. ad ep̄m
 transeūtes hoc referant. ut illius ius-
 su cū humanitate sibi vendant. Deu-
 quā plures sūt qui simplices aduenas
 valde decipiūt. taz mercatores quā ma-
 cellarij. quod suis vicinis non audent
 facere. Contra quos. Exo. xij. Eadem
 lex erit indigene: et colono qui peres-

grinatur apud vos. Tales mercat-
 tores assimulant aranez que facit te-
 lam ut capiat muscam. Cū musca ve-
 nerit in laqueū currit ad eam fugēs
 de ip̄am. Sic mercatores faciūt tes-
 lam de mercancia. Et adueniente ru-
 stico seu extraneo surgit cito. querēs
 Quid cupis? Unde es? Respondit
 de tali villa sū. Et ait Ille hō sp̄ sole-
 bat meū emere et p̄ tu? bon? hō fu-
 it. et tūc p̄igit eū et fugit sic aranea
 muscā. Tercō fit cū p̄tōsi tpe messis
 vel vindemie tū emūt et sibi congre-
 gant quod ceteri cōpellūtur ab ip̄o emē
 ad libitū suū. Et sic quāqz caristiā in-
 ducūt et emūt p̄ puo precio et p̄ ea
 vendūt p̄ magno. De quibus dicit in de-
 cre. xiiij. q̄. iij. c. Quicūqz tpe mes-
 sis vel vindemie nō cā neccitatis h̄pp-
 ter cupiditatē compat annonā vel vi-
 nū. verbi gratā. p̄ duobus denarijs cō-
 parat modicū unum. et seruat vsqz
 dum vendatur p̄ denarijs quatuor:
 aut amplius. Hoc turpe lucrū esse
 dicam? Sed dices. Possit ne fieri
 sine p̄tō. R̄r̄ quod sic. Primo p̄pter
 bonū cōmūe. sicut ioseph quod emit fru-
 menta tpe abūdantie ut h̄rēt vñ po-
 pulo p̄videret tpe famis. Secundo
 modo si fiat rationabili prouidentia
 ut si aliquis emat talia. timens ta-
 men quod oporteat eum carius emere
 cum indiguerit. Talis enim si vide-
 at se non indigere sicut credo si illa
 frumenta tunc carius vendat non
 peccat. A fortiori autem non pec-
 cat si non emat ultra suam necessita-
 tem. Tertio modo si emit ex pura
 pietate. ut ip̄e ex lucro venditionis

Habeat vñ paupibus pūdere possit
dūmō ita moderate hoc faciat q̄ p ca
ristiam cōitas non ledatur **Quarto**
ne res deportētur ad alienas nacōes
et ne a multis inutiliter cōsumantur
et tunc ille tpe necitatis debet ea ven
dere p iusto precio scdm arbitrium
gubernantiū rēpublicā. **Quarti** sūt
qui peccant in emendo et vendendo. q̄
aliud onduēt et aliud vendūt. vt sūt
illi qui occultant malū sub bono. et i
ferus ponūt id qd̄ deterius est. et bi
cunt q̄ totum sit sicut superius. et sic
vendūt defectuosū p bono. infirmū
p sano. **Quertur** vtrū venditor te
neatur dicere vicū rei vendite. Rñt
tko. scda scde. q. lxxvij. ar. iij. **Vendi**
tor qui rem viciōsam euidenter expo
nit ex hoc ipso dat emptori occasiōz
dāpmi si hmoi vitia sunt occulta: et
venditor nō detegit. erit tunc illa v
dicio iūsta et tenetur ad dampni re
compēsacōem. **Tō** tulus in li. de offi
cijs pbat h̄ p simile dicens. **Si** q̄s
aliū in via videret errare. quē nō di
rigeret si posset: ille peccaret **Viciū**
dens emente errare in adq̄rendis ne
cessarijs quē nō dirigeret: peccaret
Sic etiam si vitū est manifestū pu
ta equus est monoculus. et venditor
ppter hoc subtrahit de precio: nō te
net ad maifestādū vitū rei. **Et** est
triplex defectus rei. **Primus** est ex p
te sp̄ei vt si quis venderet aquā p vi
no. auricalū p auro. **De** quibz p̄saye
p̄mo. **Argentū** tuū versū est in scōz
riam. vinū tuū mixtū est aqua. **Ve**
qui dicitis malū bonū et bonū malū
p̄sa. v. **Secūdo** est defectus in q̄nti

tate. vt qñ q̄s venderet puū p mag
no. **Tertio** in q̄litate vt si q̄s vende
ret infirmū p sano. et malū p bono.
Audiu de quodā apotecario in yta
lia. qui infirmatus vocato notario et
testibus voluit ordinare testamen
tū suū. et in p̄ntia testiu ait ad nota
riū. **Scribe** q̄ oia bona relinquoy
ori et filijs meis. **Corpus** dō terre et
vermibus. **Aiam** vero trado dyabo
lo cruciandā ppetue. **Stupefacti** o
nes circūstantes dixerūt sibi q̄ tale
testamētū reclamaret. **Rñt.** **Requa**
q̄. qd̄ scripsi scripsi **Interrogauerūt**
eū. **Cur** sic aiam traderet dyabolo.
Rñt q̄ todens decepi pximū meū. ve
dens aquā pluuiālē p aqua distilla
ta ita q̄ lucratus fui quingentos duca
tos. quā pecuniā restituē nolo. **Qui**
finaliter mortuus est et sepultus in
amiterio. **De** mane fuit reiectus de
sepulcro tanq̄ indignus sepeliri i ta
li loco. **Qui** iterū terre cooptus est.
Sequēti die factū est simile et in ter
tia die. **Qui** tandē de amiterio f̄t
et in loco non consecrato sepultus ē.
Vbi vicini tantos demomoru stes
pitus audierūt: q̄ cōpulsi fuerūt ca
daver suū inde portare et in quendā
lacum piecerunt. vbi diabolus ad
huc opatur tot horribilia: q̄ nemo
ausus est appropinquare lacui. **Quā**
ti sunt q̄ peccāt emēdo et vendēdo. s. q̄
in necitate pxivilius emūt q̄ res va
let. viz si possent emerēt p vno flore
no qd̄ valeret decē. **Et** de h̄ nō faciūt
sibi consciā. et cū p̄mpta pecuniā e
mūt in necessitate proximi. **Vel** cas
rus vendunt q̄ res valet. propter

dilatōem solutiōis quod est vsura.
 vtz in. c. In ciuitate. ex de vsuris. De
 illis dicitur ecc̄. Est via que appet
 hōi recta: et nouissima eius ducit ad
 mortem: et est via per quā multi ad
 infernū vadūt. De illis dicit Aug⁹.
 nimū quendā dixisse. xij. li. de trimi
 tate. q̄ oēs vultis vili emere et care
 vendere. Dubitatur vtruz emptio et
 venditio cū dolo valeat. Rūt gaufre
 dus et hostiensis. Cū dolo dat cām
 contractui. puta dolo te induxi q̄ ve
 deres qd̄ venditurus nō eras. nō te
 net contractus. vtz. ff. de dolo. l. i. ele
 ganter. et xij. q. ij. quisquis ep̄s. De
 cūdo si dolo in dicit in contractū vt qz
 eras venditurus sed p̄ certū mentioz
 te induxi vt minoi p̄cio videres: te
 net contractus sed purgāndus est do
 lus. vtz. ff. de emp. et ven. l. iuliana. qz
 fraus et dolo nemi dnt̄ p̄dānari. vtz
 in. c. ad nrām. ex de emp. et ven. et in
 c. cum dilecti. Et ibidez allegat lex
 q̄ circa mediū iusti precij inter emē
 tem et vendentem licita sit deceptio.
 Sed hec lex repugnat legi dei. Glo
 satur igit̄ sic. Licet deape. i. lex exte
 rior hoc nō punit: licet malū sit. qz n̄
 datur virtuosus: sed populo in quo
 multū sunt deficientes a virtute. Vñ
 prohibet tm̄ exteriora que destruūt
 hūanū victū. alia aut̄ p̄mittit. Lex
 autem diuina nihil impunitū relin
 quit. qd̄ est virtuti contrariū. Ideo
 illicitū reputat si est ibi ineqlitas iu
 sticie que nō est punitalis sed in q̄s
 dam estimatione cōstitit: ita q̄ mo
 dica additio vel minutio talē equali
 tatem nō videtur tollere. Iō dicit s̄a

ctus tlo. sc̄da sc̄de. q. lxxvij. q̄ de ep̄
 tione et vendicōe possumus loqui du
 pliater. Vno mō sc̄dm se et sic sunt
 p̄ cōi vtilitate vtruzqz. dū re alteri
 us quis indiget et ecōuerso. Qd̄ aut̄
 p̄ cōi bono est introductū: nō debet
 eē magis in grauamie vni? q̄ alteri
 us. Iō debet fieri sc̄dm equalitatem
 rei inter eos. Igit̄ si res excedit i va
 lore vel precij: non seruatur eq̄litas
 Alio modo possumus loqui de emp
 tione et venditione p̄ acadēs: in q̄tū
 cedit in vtilitatē vni? et decremens
 tum alterius. puta cū vn? multū in
 diget re alterius. et alius inde ledit̄
 si careat. In tali casu p̄pter damp
 nū qd̄ venditor incurrit potest licē
 te plus vendi q̄ valeat. Sexti sunt
 qui peccant et eijcūtur de templo be
 atitudinis eterne qui cum menda
 cijs et falsis iuramentis emūt et ven
 dunt. De quibus dicit raymūdus.
 Quotiens causa decipiendi piurant:
 vel mentiūter scienter: peccant mor
 taliter. Ideo completū est in ill̄ illō
 apoc̄. xij. de bestia quā vidit ioh̄es
 q̄ nemo poterat emē vel vendē: nisi
 h̄ret nomē bestie et caracterem eius
 Per bestiam diabolus significatur.
 cuius imago est falsitas et mendaciū
 qz mendax est et pater eius. Ioh̄.
 viij. Sic faciūt contra apostolū di
 centē. Loq̄mi veritatē vn? quisqz cuz
 pxio suo. qui sumus inuicē mēbra.
 Ec̄ dñs in euanḡ. Sic sermo v̄i est
 est: nō nō: qd̄ at̄ apli? est a malo ē.
 Sicut ergo dicim? nō ore. sic ec̄ cor
 de. Et sic affirmam? ore: sic et corde.
 Iō dicit dupliciter. est est. non non.

C

Quot sunt iam mendaces in emēto et vendendo. Non sic fecit quōdam monachus laicus: qui debebat vendere duos asinos inueteratos. Qui quōdam accepit ab abbate in mandato quod non mentiretur in vendicōe. Qui duōs asinos ad forum: interrogatus fuit ab emptoribus vtrum asini etiā valerent. Runt quod nihil valerēt: quia eēt antiqui et depilati ex antiquitate. et finaliter reduxit asinos ad abbatē quia vendere nō poterat. Interrogauit eū pater quare nō vendidisset asinos. Runt. quia dixissentatē ideo vendere nō potui. Vtinā tales nūc eēt venditores. Dicūt quōdam mercatores. si semper veritatē deberemus dicere et nō iurare: nūquā esset nobis lucrū. et sic finaliter incurrere possemus paupertatem. Quibus rōndet. Si nō mentiretur et nō piurarent tūc ditarentur. et deus illis multiplicaret bona. Cuius exemplū ponit **Cesarus**. di. iij. c. xxx. vij. quod duo aues coloniensium. inter cetera sua peccata confessi sunt duo peccatorum gratia que quōdam in se sunt valde magna licet propter vsū mercatoribus prouideantur et quia nulla. mendaciū. et piurium. Dñe inquit pene nihil possumus emere aut vendere nisi oporteat nos mentiri et iurare. Quibus ait diceret plebanus. Peccata ista valde sunt grauiā et a saluatore prohibita: dicente. Sit sermo vester. est ē. nō non. Rōderunt. Non possumus hoc preceptū in nostris negociacōibus custodire. Ait sacerdos. Vtinimi cōsilio meo et bene erit vobis. Nolite mentiri et iurare. Et sicut mercatū ve-

D

strum dare vultis sic eīdem laudate. Et promiserunt ei quod temptare vellēt vno anno. hoc enim petiuit. Impediente eos sathana: qui semper salutē humane aduersatur. pene nihil illo anno vendere potuerūt. Reuersiqz anno reuoluto ad suū plebanū dixerūt. Obedientia huius anni fuit multū nobis dampnosa. Homines em̄ a nobis defluūt nec aliquis sine iuramento vendere possumus. Tunc sacerdos. Nolite dubitare quia temptatio diaboli est. fixum tenete in corde vro: quod nulla aduersitas et nulla vos paupertas a tali proposito auertat. et dominus vobis benedicet. promiseruntqz ei domino inspirate quod custodire vellet eius consiliū et diuinū preceptū per omnes dies vite sue. etiam si oporteret eos mendicare. Mira res: statim deus immissam compescuit temptacōz et ceperūt eos homines plus quā ceteros mercatores frequētare. Factiqz sunt in breui diuites. ita vt miraretur. et reuersi ad suū confessorem grās agentes: eo quod per eius cōsiliū a tam grauibus peccatis sūt erepta. Septimi sūt quod peccat in emēto et vendēdo quod vendūt illas res que ad nullū iustū vsū pertinent seu valent nisi ad peccandū. vt sūt taxilli. ludus schakoz et cartaz et sic de alijs. Et tam facientes quod vendentes peccant mortaliter. et fiunt participes omnium illorum peccatorum que cum illis faciūt. Quia dicitur de iniur. et damp. dato. c. culpa. Qui occasione dampni dat: dampnū dedisse videtur. Si autem res ille vendēde possunt esse vtilēs. vt arma

in iusto bello. venenū ad medicā s
nalia vel cōn aīalia nocua. et si talia
vendant nō peccāt nisi forte scirēt q̄
emptor vellet male illis vti. sic auri
faber faciens anulū alicui mulieri ad
alliciendū virū et econ. Et talis est re
us illorū p̄torū. Exemplū ad h̄ po
nitur. Si q̄s alteri oñderet p̄stibus
lū: nūquid reus esset p̄torū illorū.
Octavi sūt mercatores peccantes q̄
tenebrosa loca eligūt. et hoc faciūt vt
res aliter appareat q̄ sit. sicut p̄ami
āde faciūt. et sic decipiūt oculos intu
entū. Jo. iij. Ois qui male agit odit
lucē. vt nō arguātur opa eius. Qui
āt facit veritatē venit ad lucē. Et ta
les q̄ntū in eis est oculos p̄xiimi ve
lāt cū iudeis. Et si tales nūq̄ decep
sent p̄ximū suū. tamen sola intētio e
os dāpnat. et finaliter eiciētur de tē
plo eterne b̄titudinis. Romi sūt illi
mercatores q̄ inter se cōveniūt vt cer
to p̄cio vendāt. vel q̄ vn? solus ta
les merces vendat. Nā scdm hostiē.
pactū illiatū est. Si s̄ si q̄s in citate
ipetrat vt sibi soli vendere liceat. Qz
si quis h̄mōi officiū exercent: d̄z s̄m
leges bonis suis spoliari. et exilio p
petuo dāpnari. Si s̄ cōcedētes et ad
mittētes d̄nt puniri vt. C. de mono
polijs. l. v. mica. Dubitat ergo ad quē
spectat determinare rei valorē. R̄n̄
q̄ ad p̄sidentes reipublice. qui d̄nt
respectū brē ad q̄tuor circa v̄dibilia
Primū est ne fiat sophisticatio var
na quā ardor h̄ndi circa v̄dibilia
induxit. Secundū est ne res corrup
te aut putrescēt et fetide v̄dantur
vnde cōitas possit morbū incurre.

Tertū est ne multiplex fallacia quā
aviditas lucrandi adiuvenit fiat cir
ca mensuras et pondera. Quartū est
q̄ debent determinare valorē rerū v̄
t ibiliū circa festū michaelis scdm
leges. put omnibus statibus agruit
Qui valor determinatur et mensura
tur ex hūana indigentia. Vñ aristo.
v. ethicoz. Indigentia hūana ē mē
sura naturalis cōmutabiliū. Qd̄ pro
bant p̄bi sic. Nam valor rei attēdi
tur ex fine et bonitas eius. dicēte cō
mentatore. xij. metaphi. q̄ nihil est
bonū nisi p̄pter causas finales. S̄z
fimis cōmutabiliū est supplementuz
indigentie hūane. Nā videm? q̄ illo
tpe quo blada deficiūt tūc magis i
digem? et tūc sūt cariora. Non d̄nt
igif p̄mittere p̄sidentes p̄ arbitrio
ementū et vendentiū p̄cia rerū crescē
sed d̄nt p̄ciū taxare scdm defectuz
et abūdantiā rez. Decimū sūt merca
tores q̄ peccant. s. qui emūt rapinā.
De q̄bo nota s̄ in sermone de rapia.

De symoniace peccantibus

Octavo peccāt cōn illud pre
ceptū symoniac. Et est sy
monia studiosa volūtas es
mendi vel vendendi aliqd̄ spūale v̄
spūali annexū. Et vocatur symoniac
a symone mago qui voluit emē ḡā
am spūssancti. Venditores at̄ vocā
tur p̄sente a p̄si discipulo helizei. q̄
vendidit donū sanitatis. iij. R̄. v.
Talis emptio in clericis potest esse
p̄cām quadrupliciter. Primo rōe tē
poris. qz sit emptio in sacro tpe. De
quo sup̄ius dictū est. Secūdo ratiōe

loci qz fit in loco sacro vt in ecclia l
amiterio. Et hoc dñs significare vo
luit qñ ementes a vendētes de tēplo
eiecit. qz in tēplo nemo dz emere vel
vendere vel eius amiterio. Causam
subiūgit dicens. Domus mea domus
orōnis vocabit. Vnde Aug. in regu
la In oratorio nemo aliqd agat ni
si ad quod factū est a vñ nomē acce
pit. Jo dz. ex de emū. eccl. c. decet do
mū dei. li. vi. vbi dz. Cessent i ecclesi
is earundēqz amiterijs negociacōes
p apue nudimarū aut fori cui? aiqz
tumultus ois. ibi secularū iudicioz
strepū? q̄scat. Tercō est illicita rōe
p sone. qz spūalis psona nō debet ex
ercere mercandias vt sūt clerici reli
giosi a sacerdotes. vtz. lxxxviii. di.
c. negociatorē. vbi dicit Jeronim?
Negociatorē clericū ex inope diuis
tem. ex ignobili gloriosū. q̄i quādā
p̄stem fuge. Ibidē in. c. fornicari di
cit Aug. Fornicari sp nō licet. nego
ciari vero aliqñ licet. Ante em eccle
siasticus q̄s fit licet negociari: factō
supple ecclāstico iam nō licet. Quia
dz. i. tbi. ij. Non turpis lucri grā qz
nemo militans deo implicat se nego
cijs secularibus. Jo preāpit ex. ne
cle. vel mo. se. imis. se. ne. c. sedm isti
tuta p̄decessoz nrōrum sub intermi
natiōe anathēatis phibem? ne mo
nachū vel clericū cā lucri negociantur
Dec ibi. De mōachis dicit Aug. in
sermōibus ad heremitas. Mercā
ciam inq̄t in mōachos vñrā occultā
existimam? Sed est duplex negoci
atio. s. cupiditatis a nēcātatis. Cupi
ditatis est radix oim malorū. Et illa

nō licet eis vt dictū est. sed bñ nēcā
tatis. qz dz. ex. ne. cle. vel mo. se. imis.
ne. c. multa. vbi dz. Nec tñ iustū ne
gociū est cōndicendū p̄ nēcātates
diuersas. qz legim? scōs apl os nes
gociatores fuisse. vtz. act. ij. in fine.
a etiam in sermōe p̄cedente. Licet ec
cā pietatis. s. p̄pter paupes sustens
tantos possit clericus negociari. Q̄
to est illicitū rōe materie. vt vendere
liberū hōiem. sicut frēs Joseph euz
venderūt. vtz. gen. Et iudas xp̄m.
De quo exodi. xxi. Qui furatus fue
rit hōiem a venderit eum: cōuictus
noxe morte moriat. ita qz ad incur
rendā penā mortis vtrūqz req̄rit. s.
furtū a venditio. Idē textus po mitur
ex de furtis. c. i. Et vocat fm leges
plagium. ff. ad. l. fauiam de plagi. l.
vlt. Sed sedm canonē hec pena non
imponitur. vtz. ex de rapto. c. in ar
chiep̄atu. a. xxxiii. q. ij. Inter hec.
Sic etiam est illicita ex materia sa
cra. qz rem sacram emē vel vendere
nō licet. qz hoc reprehensū fuit i sp̄s
mone mago. act. viij. a. Jeh. iij. Ry.
v. q̄ p̄ sanitate naaman recepit mu
nera. a fuit lepra p̄cussus. Et rō ē fm
scm̄ tbo. in q̄rto sentē. Primo qz nō
p̄nt p̄cio cōmesurari. scdo qz tūc nō
eēt grē qz nō daret̄ ḡtis fm dcm̄
euāg. Gratis date: ḡtis accepistis.
Tercō qz null? hō ē hñs sacrōrū aut
spūaliū bonoz: sed solus xp̄s. ergo
nullus hō hz ea vendere. Prima ratio
p̄: qz nō p̄nt app̄ciari cū p̄ciū nūq̄
possit attingē volozē taliū. Nā talia
spūalia tñ valēt p̄ quanto fuerunt
empta sanguine xp̄i: qui est infim̄ te

virtutis rōe p̄sone q̄ erat bē? a hō.
 Tantū etiā valet q̄ntū ē bonū qd̄ cō
 sequit̄ p̄ ea. sed talia sp̄ualia ducūt
 ad vitā eternā. qz grā dei est vita ef
 na. vt dicit ap̄st. Ergo nō imerito
 dicit salōn puer. iij. Preciosior ē cun
 ctis opibus. a oia que desiderat̄ hu
 ic non valet compari. Quia totum
 mūdi aurū nō posset emere miam et
 grām. Ideo dixit petrus symoi mas
 go act. viij. Dū ip̄e symon portauit
 pecunias emere volens grām sp̄s
 sancti. Vidit em̄ per impositōez ma
 nuū ap̄lorum dari sp̄m sanctū. dixit
 eis. Date a mibi hanc p̄tatem vt au
 iā qz imposuero manū accipiat sp̄m
 sanctū. Cui r̄nt petrus. Pecuniā tua
 teā sit in p̄ditōem. qm̄ donū dei exi
 stimasti pecuniā possideri. Nō sit tibi
 ps neqz sors in sermōe isto. Cor
 em̄ tuū non est rectū corā deo. Peni
 tentiā inquit age ab hac neq̄tia tua
 a roga deū si forte remittat tibi. Et
 hec estimatio pessima totā corrūpit
 eccl̄am. Secūda rō est quare nō p̄nt
 em̄ aut vendi. qz non sūt p̄pria mi
 nistrorū sed sūt xp̄i. a iō ministri non
 p̄nt ea vendere. Emptio em̄ d̄z fieri a
 d̄no rei. Prelati vero a ceteri ministri
 sūt tm̄ dispensatores a nō d̄ni. Vñ
 ap̄l. i. ad cor. iij. Dic nos existimz
 hō vt ministros xp̄i a dispensatores
 ministrorū dei. Sed possum? dicere
 cū ap̄lo. Dic iā querit̄ inter dispē
 satores vt fidelis q̄s inueiatur. qz
 maxie b̄nficia a dignitates nō n̄ per
 pecūiam dispensant. Tertiā rō ē qz
 grātis dant̄ a deo. Non em̄ p̄p̄ me
 rita debentur nobis sacra a grē: s̄lī

a alia bona sp̄ualia. Sed ista habe
 mus ex b̄nitate a gratuito dei dono:
 qui dat oibus affluenter. a nō ipro
 perat. vt d̄z iacobi. i. Ideo vult vt ḡ
 tis a sine precio donem? dicēte sal
 uatore nostro. math. x. Gratis acce
 pistis gratis date. Et hec sūt rōnes
 sancti th̄m. e. in q̄rto sentē. di. xxv.
 Sed contra hoc multi peccant in ec
 clefia dei. Primi sūt clerici a sacerdo
 tes ementes a vendentes beneficia
 sua ecclesiastica: ac si essent equi et
 vacca. Et tales similes sūt iude tra
 ditori. vt patet. i. q. i. c. eos. qui dei
 ocūlorib? xp̄m vendidit p̄ triginta
 denarijs. sed isti n̄ p̄ triginta. sed p̄
 quingētis aut ducentis vendūt. Er
 go sunt peiores q̄ iudas vnq̄ fuit.
 Nā ipse iudas fuit prim? symonia
 acus in nouo testamento sicut esau i
 veteri testamēto q̄ vendidit p̄moge
 ta sua. Quis em̄ paup̄ q̄ntūcūqz v
 tuofus hēbit hodie b̄nficiū vlt̄ digni
 tatē? Quis ei q̄ntūcūqz vidofus si
 habuerit pecūiam a voluerit p̄pare
 nō inueniet b̄nficiū? Et sic oēs digni
 tates a oia b̄nficia sūt venales. a ma
 ior practica fit in curijs p̄latorū de
 filiabus q̄ fiat in foro mercatorū de
 mercacijs: nō attendētes penā cano
 nis q̄ sunt suspēsi quo ad se. a quo
 ad alios. vt patet extra de elec. c. du
 dum. Et si habent curam aiarum: ta
 les tenentur refiguare beneficiū a re
 stituere oēs fruct? p̄ceptos. vtz xiiij
 q. vi. Si res. Si at̄ recipit ordinez
 symoniace: est etiam suspēsus. vtz
 extra de symonia. c. tanta. Secūdo
 contra hanc peccant p̄lati superiores

qui emūt aut vendūt p̄laturas ecclē
fiasticas. Et tales prauitate symoie
incurrūt ⁊ ex cōti eternā dāpnacō;
vtz. i. q. i. c. presb; si eccā p̄ pecuni
am obtinuerit: non solū eccā pruet
sed ec̄ sacerdotij honore spoliēt. q̄
altare ⁊ decimas ⁊ sp̄m̄ sanctū emēl
vēdere symoniacā heresim eē null? si
deliū ignorat. **I**dem ptz. i. q. i. c. p̄ri
patus. ⁊ c. vulnerato. Et debent de
poni: ⁊ pecunia nō symoniacis s; ec
clesie in cuius iniuriā data est debet
refundi. vtz. e. ti. c. de b̄ at. **Q**uantuz
āt p̄c̄m̄ sit istud patet p̄ tale exem
plū qd̄ p̄it martinus in cronica sua
qd̄ contigit āno d̄m̄ M. lviij. tpe ben
nā impatoris tertij q̄ cū qdā curia
lis legatus pape ad franciā **H**ilde
brandus noie: cōn symoniacos mul
tos missus tamen cōvnu ep̄m mul
tū infamatū p̄cedere voluisset ⁊ ille
testes qui ip̄m accusauerūt corrupis
set dixit legatus in concilio. **C**esset
humanū iudiciū ⁊ ducat in mediū
dimitatis oraculuz cū certū sit q̄ ep̄a
lis grā donū dei sit. **E**t quicunq; mer
catur ep̄atum facit cōn sp̄m̄ sanctum
Si tu igit s; sp̄m̄ sc̄m̄ nō fecisti. dic
gl̄a p̄ri ⁊ filio ⁊ sp̄ritui sancto. **Q**d
cū incepisset nullaten? sp̄ritui s̄cto
dicere potuit frequētus repetendo.
Sed eiectus ab ep̄atu tūc plene di
xit: **T**ales ec̄ raro bona morte mori
ūtur. sicut legit. i. mach. xiiij. de **A**
lchimo q̄ offerebat coronā aureā. ⁊
palliū demetrio regi. ⁊ obtinuit sum
mū sacerdotiū. **Q**ui post multa flagi
dia sua eiectus est ⁊ occisus gladio.

Silē patet de iasone ibide. c. viij. v̄l
tpalem incurrūt cōfusōem. **C**ui? exē
plū p̄it **C**esarus di. vi. c. xiiij. **C**ū
abbas sancti diomisi gentis franco
rum ⁊ illa ditissima abbaia vacaēt
⁊ ad illā plures aspiraēt: venit ad
regē is qui in cōgregacōe videbatur
potior: p̄positus vix p̄ abbaia sup
plicans ⁊ dicens. **D**ne q̄ngentas vo
bis offero libras vt p̄picius mihi si
tis in hac abbaia. **C**ui rex nihil p̄
mittēs sed symoia cū m̄iens recep
tione q̄i in arce sp̄ei ponēs. **R**ūt. **D**a
te pecuniam camerario meo secreta
Recedente ergo p̄posito ⁊ q̄i de regio
fauore certificato. cellerari? nihil de
hijs sciens eūdem regē adijt ⁊ p̄posi
to similia petens: simile pecunie q̄nti
tatem obtulit. **A** quo simile r̄nsū ac
cepit. **N**ouissime vero venit thesauro
rum infidus custos ⁊ ip̄e p̄ abbaia
q̄ngentas libras obtulit. **C**ui sic pri
oribus responsū est. **E**t licet rex sic
hō dissimularet. plurimū tamē ei di
sp̄icebat illoz trū monachoz am
bicio ⁊ p̄prietatis viciū. p̄mo tam ex
ecrabile furtū ⁊ symonia. sciēs ab
latam pecūiam mōasterio fuisse sub
tractā. **P**refixit tamē cōuentui diem
in qua abbatē eis cōstituēt eo q̄ ab
baia in manus eius deuoluta fuiss;
Pedente āt rege in capitulo. v̄bis
p̄doneis premissis cū diligenter c̄s
cūspiceret ⁊ p̄sonas cōsideraret. tres
predā monachi p̄positus. s. cellera
rius ⁊ thesaurarius i sūma expecta
tione erāt positi singuli p̄ momenta
flagula abbaia sibi eē p̄p̄ agendā

Et licet spes sc̄a nō confundat. oēs tñ
 in sua expectacōe sūt cōfusi. **N**ā rex
 vidēs monachū quendā simplicē in
 angulo capituli residentē et mibī de
 abbacia sperantē. inspiracōe dīma vt
 furgēt precepit. **S**tante illo cū vere
 cūdia ante regē: dictū est ei ab eodē
 rege. **D**ñe en cōmitto vobis abbaciā
 sancti dionisi. Quo audito cum
 hō ille simplex regi nō assentiret. p̄
 mo forat̄ reclamaret se esse p̄sonā
 hūilem priuatam et despectam atq;
 ad tantā dignitatē nimis indignū
 et nimis insufficientē sic se vitupan
 to. Rex coegit eū. **E**t postea subiecit.
Dñe eccl̄a illa in plurimis debitis est
 obligata nec est vn̄ soluat. **C**ui rex
 subridēdo rñt. **N**ūc in instanti mille
 et quingentas libras vobis dabo: et cū
 necē fuerit vobis accommodabo pe
 cuniā. **I**nsup auxiliū vobis impēdā
Precepitq; camerario supradictā pe
 niā afferre. **E**t melius fuit domus p̄
 eū recta q̄ p̄ illos qui ad hoc aspira
 uerāt. **T**ertio peccant cū symonia il
 la collegia et eccl̄e que neminē solūt
 recipere in canonicū illius eccl̄e nisi det
 centū aut ducentos florenos collegio
In hīs sc̄dm hostien. si interueniat
 pactū vel exactio: symonia est nulla
 obstante cōtraria consuetudine. vtz
 ex de symo. c. i. et c. fiat p̄ certo. **S**i
 aut est cōsuetudo q̄ canonicus dat cap
 pam vel aliquid ad structurā: tanq̄
 laudabilis est seruanda. ar. ex de p
 ben. c. signati. p̄t tñ aliquid recipi
Primo qñ gratis datur aliqd̄ mu
 nus nō p̄ sp̄ualibus. vtz. i. q. i. c. q̄c

quid. **S**ecūdo si datur p̄ opib; sp̄i
 ritualibus ad que nō tenetur ex of
 ficio vtz. xij. q. ij. c. cantatē. **E**x hoc p̄z
 q̄ sacerdotes p̄nt opas suas vendere
 si nō hñt vnde viuant. **T**ercō cū p̄ q̄
 busdā sp̄ualibus opibus visitat̄ da
 tur cum viz ep̄s visitat episcopatū
 p̄t exigere vnicā p̄curacōem. vt ex
 eodē. ti. cū sit romana. **S**ed hoc non
 debet exigere p̄ actu visitādi aut cō
 sectandi: s; p̄ expensis vie. **Q**uarto
 pro redimenda vexatione: que sibi
 fit iniuste super aliquo iure sp̄ritua
 li adquisito. extra e. ti. c. dilectus fi
 lius. **E**t hoc debet intelligi quando
 alicui plenum ius est adquisitum.
Sed si nullum ius haberet et si tūc
 daret aliquid symoniae esset.
Quarto peccant cum symonia om
 nes qui dant vel recipiūt aliquid p̄
 introitu religionis: vel etiam cum a
 liquis precio ad religionem induc
 tur. vt. i. q. ij. quam pio. **Q**uando ta
 men monasterium est depauperatum
 dicit sanctus thomas in quarto sen
 te nā arū. di. xxv. et etiam raymūd;
 debent gratis eum recipere: sed pos
 sunt dicere ei q̄ secum ferat vnde vi
 uat. **Q**uia propter paupertatem nō
 possunt ei prouidere. **V**nde si tunc ta
 lis se et sua offerat non est symonia
 extra e. ti. tua nos. p̄mo possunt tax
 are quantum portare debeat. **S**ed
 si pactum fiat vt nullus recipiatur:
 nisi det centum libras p̄ introitu re
 ligionis symonia est. **E**t tales oēs
 sunt excommunicati sc̄dm quandam
 cōstitutōem vrbani sexti cōtra tales

editam. **G**rauitas h² p²ti patet p² ta
le exemplū qd̄ sc̄us Cirillus in eplis
ad sanctū ang². de miraculis b²i Je
romimi narrat dicēs q² ap²d sup̄iore
thebaidā fuit qd̄dam monasteruz
bitissimū in quo fuerūt ducente mo
nales in quo hec abufio seruabat.
vt si quā uellent in moialem recipe:
illa nō poterat h²re introitū n̄ certam
pecūie q̄ntitatem secū portaret. In h̄
monasterio erat qd̄dam d²na nobilis
q² grandæua: que ab infāciā sua deuo
te uixit. q² que uitū illud q̄ plurimū
abhorrebat. Cui nocte qd̄dam posite
in orōe gl²ofus ieronim² appens lo
cū illū inenso lustrās luie: precipiēs
ei vt ad abbatiſſam: ceterasq² illius
cenobij moniales iret. q² vt a tali pec
cato iam narrato cessaret. Alias vl
tionem d̄nam subito sentirēt. Maē
facto omēs in cap²o pulsato tintina
bulo congregauit. q² que uiderat et
audierat oibus patefecit. Sed oēs
eam derident fatuā q² exclamāt eam
ista sompniasse forte ex nimia ebri
etate. Illa uero accepta contumelia
patienter sustinuit: dolens de earuz
ptinaciā: supplicans cōtinue ne h̄ eis
eueniret. **T**ransactis igi² diebus des
cem sc̄us ieronim² apparuit eidē mo
niali in nocte media in oratione posi
te. vt qd̄ prius nūciauerat eis dez de
nuo intrepide nūciaret. **F**ecit qd̄ pre
cepit sicut prius. sed anteq² uerba fi
nerat cū magnis cachinatiōibus de
capitulo recesserūt. Sed post tribus
diebus transactis gl²ofus ieronim²
eidem moniali cū magna multitudi
ne angeloz appuit: q² exortauit eā di

ceus q² p²tinuus exiret mōnasteriū ne
d̄nam sentiret vltionē. Cū illa uero
multis lacrimis supplicaret ne h̄ fie
ret. Rūt ieronimus **A**d abbatiſſam
pergito q² ad ceteras. q² omni mora
postposita eis nūcies: q² nisi peniteāt
hac nocte d̄nam sentient vltionem
Si autem in sua p²tinaciā permane
bunt statim exies. **H**is finitis abs
cessit. q² capitulum adiit: campanā
pulsauit. **A**bbatiſſa autem ira cōmo
ta uidens eā. diris mimis eam incre
pans: nullū uerbū uoluit audire. p
mittens q² nisi cessaret: amplius in
monasterio non maneret. q² illa non
cessans: tandem eam de monasterio
expulerūt. **Q**ue egressa est cum lacri
mis et perfusa doloribus. q² subito
monasteriū corruit: omēs opprimēs
moniales. ita vt ex eis aliqua uiua
non remanserūt. **S**ed quid est dicē
dum de fraternitatibus q̄ ita consti
tute sūt q² null² recipiat n̄ p²mittat
uel iuret se daturū annuatū decē l² plu
res solidos. Rūt raymūd. q² si h̄mōi
cōfraternitates sūt p²pter cām bone
stā. puta p² alendis paupibus: q² p²
redimendis captis uel similibus non
est symoia: nec sūt reprobande. **S**ymo
grāgenſe cōsiliū dicit anathematizā
dū q̄ eos despicit. vt 3. xliij. di. c. si q²
despicit. **E**t ecclā uniuersal² approbat
iuramentū. tñ ego nō approbo p²pter
piculū piūri². **S**i uo statutū ē q² ses
mel uel bis in āno ueniāt oēs cōfra
tres ad tractandū de salute aiaruz
ad audiendū uerbū dei. ad celebran
dum missas: et orationes p² uiuis q²
defūctis: q² ad exortandū deuotionem

Iō pōnūt singulis ānis certā q̄ntitā
 tem ex q̄ reficiant̄ paupes. Bonuz ē
 dūmō intētiōes sint mūde et p̄ncipa
 liter in deo fixe. Nō est tñ liātū i for
 ma negatiua. s. q̄ nullus recipiat̄ ni
 si det tñ: sed in forma affirmatiua li
 cet vt q̄cumq; receptus fuerit dabit
 tantū. Et hęc fōr tutior est s̄m wils
 helmū Quinto mittūt symoniā iū
 dices spūales q̄ capiūt pecūiam pro
 absolucōe ab excoicatis. q̄ pecūiā
 nō dnt acāpe tanq̄ p̄ciū absolucōis:
 q̄ hoc eēt symoniaci. Sed pnt ac
 āpe pecūiā in penā p̄ci vel culpe p̄
 cedentis p̄ qua q̄s fuit excoicatus.
Et dicūt doctores iuris q̄ excoicat?
 absolui d; libere et eo absoluto cogi
 p̄t ad satisfaciendū de pena. Sed an
 nō p̄t exigi cū nec p̄ illa fuerit excoi
 catus. Sic intellige decretalē illam
 ex de symo. ad aplicam. et ad aures.
Sexto mittitur symonia cū aliq̄s
 dat aliq̄d ep̄o ordinanti ip̄m et si al
 liter nō eēt ip̄m ordinaturus. vtz ex
 de elec. c. significasti. et ex de symo. c. i.
 vbi d;: Sicut nō d; ep̄s manu quā
 ip̄mit. ita nec mister v̄l notari? i or
 dinatiōe eius notā v̄l calamū vendē
Pro ordinatione igitur et vsup allij
 seu cartis atq; absq; pastellis eū q̄
 ordinat̄ oino q̄d dare p̄hibemus. s̄
 ibi. Si tñ dat aliq̄d gratis p̄t reā
 pe. **I**ō d; ysa. xxxij. Stūs qui man?
 suas excutit ab oī mūere. Non dicāt
 solū a munē sed ab oī mūere. Aliud
 est enā munus a manu. aliud ab ob
 seq̄is: aliud a lingua. Mun? a maū
 pecūia est Mun? ab obseq̄o est hui
 tus indebite ip̄ensus Mun? a lingua

est fauor. vtz i. q. i. sūt nōnulli Sep
 timo h; fieri cū aliq̄s facit pactū de
 spūali vel spūali ānexo. vtz ex de res
 rum p̄mu. c. questū. Vt faciunt illi
 sacerdotes qui fingūt aureas missas
 bti. greg. Nam exigē aliq̄d p̄ missa
 dicēda cū alias ad hoc teneatur: est
 symoniaci. vt. i. q. iij. c. vendētes Si
 vero alias nō tenet dicere: et defunt
 ei sumptus. p̄t liāte: nō in precum
 misse sed in signū ministri sustētati
 onis aliq̄d acāpe Quia q̄ altari ser
 uat de altari uiuit In oibus hīs et si
 milibus. puta in dicēdo psalteriū v̄l a
 lias orōes si fiat sine pacto et pecūia
 nō ē p̄ncipale motiū s̄ tñ sc̄daruz.
Sz vt p̄ pecūiam incitet aliū ad de
 uote orandū p̄ eo et h̄eat vñ uiuat
 sicut ad faciendū amuerfariū et filia
 pnt dare pecūiam et alij reāpe. Sic
 eē pnt p̄ dicare primo et p̄ncipalif
 p̄pter deū et ad edificatiōem p̄xi et ex
 cōti pnt petere sūptus vnde uiuant
Octauo mittit̄ symonia in venditiōe
 sacraliū et ad sc̄cā ordinata. vt ē aq̄
 bñdca: panis bñdcūs: sepultura. s̄
 ei v̄di nō pnt fieri nec sacra vt 3. i. q.
 i. c. placuit. et. c. ad nrām Calix tñ ven
 di p̄t rōe mē: dūmō intencō solū fera
 tur ad tpale: nō ad spūale. Calix tñ
 nō d; v̄di lapco n̄ cōflatus: vtz iij.
 q. ij. h̄ius qd̄ correctū Nono mittit̄
 ē symonia cū fit tñsactō sup spūalibus
 vtz ex de tñsac. et. c. cōstitutus. et. c. su
 p eo Pōt tñ fieri amicable in hīs
 composito sc̄dm bern. sup. c. sup eo.
 Vñ si res spūal̄ petat tanq̄ bñficiū
 nō p̄t fieri sup eo transactio: secus si
 petat vt p̄petas. vt dicāt bern. ibidē

Deo mittit symonia qm aliqs ta
li pacto offert bona sua ecce vt ipa
bona i pbenda accipiat. sec? e si pu
re ppter deu dat sibi prebenda sine
pacto. Si tamen est vtrobiz cor
rupta intentio erit vtrobiz symonia.
ex e. ti. c. tua nos.

De taxillatoribus.

Nono peccat con illud pcep
tu taxillatores et aleatores
Tales cu iudeis xpm lapid
bat. De qbus ioh. viij. Mag si qd
iniquitas ipioz qbus no sufficit p ora
euome verba crudelissima. h etia eoru
man? prepant exacerbissima opa p
petrare. Ecce mafuetissime ihu fama
tuam iudeoz turbe et principes sacer
dotu no tm blasphemis maculae sa
tagebant. veruetia lapidib? eius vi
tam extinguere curabat. sicut iohes
dicit. Tulerut lapides iudei vt iace
rent in eu. Et hoz ipietatu imitato
res fut aleatores. quoru opa neq mi
bil aliud fut nisi lapides qbus ipm
dnm ihm lapidant. et ppter hec con
gregatio ecclia dyaboli vocatur. Et
distinguitur in triplex ministeriu.
Primu est inuentionis. Secudu offen
sionis. Tertiu obligatiois. De qb?
ppha. Odiu eccliam. ecce primu. ma
lignantiu. ecce scdm. et cu ipijs non
sedeb. ecce tertiu. Primu e iuentois
De q dicit psal. li. xvij. et hmo. q
ludus alea inuetus fuit a grecis in
ocio troiani belli p quenda militem
alea didu. et ab illo lud? ipse nomen
accepit. S? ven? e q diabol? d? i
uenisse ludu illu. Legit q qda sena
tor roman? lepra elephatina fuit in

fectus: q despatus dixit. O de? si pos
sem tibi facere tanta displicentia qn
tam mihi fecisti. no obmittere. Cui
mor diabolus aderat dices. Si deo
vellet facere magna displicentia de
beret face tabula qdrata et tres lapis
bes puulos qdratos et punctatos ita
q in vno latere eet vn? punctus. in a
lio latere duo. et in tercio tres. et i qr
to quatuor: et sic de alijs. Et sic qn pice
rent vnu punctu: h deret facere i co
teptu vni? oipotetis dei. Qn piceret
duo puncta h derent facere in cteptu
xpi et mis eius. Et qn tria: in cteptu
tum scissime trinitatis. Et qn quatuor
i cteptu quatuor euageliou. et qnqz in
cteptu qnqz vulneru xpi. et qn sex i
cteptu sex opm mie. qn septu i cteptu
septu donoz spussa. et qn octo in
cteptu octo btitudinu. si noue in co
teptu scoz angeloru in noue choris.
si decem in cteptu decem pceptor. si vn
decim in cteptu oim scoz q fut i reg
no dei. si duodecim in cteptu. xij aplo
ru. et. Attedat ergo illi sceleratissi
taxillatores qnta mittut pda mo
lia. et q fut imitatores luciferi. q est
inueto: oim maloz. Et quotis oib?
deonib? et clamantib? Placet: astitu
am? eccaz sic xps dices. Ego ero pa
pa i dapnato: aiaru lufoz. Et oib?
deonib? clamantib? Placz nob qd di
cis. Cardiales erut oes mali deones
missi ad ludu lviens istigates. et spea
lit mercatores. tabulas scakaria et
cartulas p mudu ad vendedu porta
tes. Epalia fut castra dnoz et dom?
publice in qbus in dieb? festis con
ueniunt et denarios subditis dant:

ut offerat ad missam: et maxime in
 xpi natiuitate. Ecce sunt taberne leno
 nibus et metribus plene. Plebes sunt
 lusores. plebam sunt tabernarij. hac
 adicoe adiuncta quod nunquam predicacoem
 vel missam audiāt. Cerofetarij sunt
 tenentes lumē ad ludendū. ut sic lu
 dāt in stūeliam dei. Oratoria sunt do
 mus barbitonforū et alioꝝ artificū
His eccl̄is dicit papa. i. lucifer suis
 ep̄is. **I**ubeo purari feruētiores co
 cursus pplōrū quod sit in eccl̄is xpi nr̄i
 aduersarij. **S**ecūdo disponamus ec
 clestastica panēta. Altare em̄ in mea
 eccā sunt tabularia. et in latere sit quod
 dam vacuitas ad ponendū reliq̄as.
 s. nūmos sacrorū lusorū. **M**issale de
 cū seu taxillū esse volo. et in tribus decā
 is sunt. xvij. lr̄e seu note ad cantan
 dū. **C**alices sunt cratieres ad inebri
 andū gulā et guerrā gnantes: pate
 na sunt florem. **T**ertio de ordine mis
 se est disponendū. **I**ntritus sit ipsa
 lusorū inductio et concordia ad ludendū
 kyrieleson plures replicatū ē luso
 rum stētio atq; linguū. vnus dicit.
 sic fuit. alius dicit. sic fuit. **E**plā in ex
 celsis sint excedēde blasphemie cōtra
 deū et scōs. **D**ns vobiscū quod sit v̄sus
 occidēs est optatio ppetue dāpnaco
 nis. **S**ic lucifer cecidit de oriente. i.
 de celo empireo in baratrū inferni.
Iux illd. eze. **Q**uō cecidisti lucifer
 quod mane oriebaris. et c. **O**ro est males
 dictio eterne dāpnacois. **E**plā sic in
 apit. **T**itullus ap̄l's p̄iceps tēbra
 rum ad ebrios. **F**ratres estote ebrij.
Greduale erit ḡdatim ruerē in ḡuis
 ora p̄tā. **P**rimū est desiderū lucran

di. **S**ecūdū volūtas spoliādi. **T**erā
 um vsura maxima. **Q**uartū multitu
 to mēdacioꝝ. **Q**uintū blasphemie
 et p̄mōrū. **V**n̄ de excess. p̄la. c. inter
 dilectos dēpnatur quōdam qui xi. de
 narios p. xij. commutauit in ludo.
Sextū est scandalū inspicientium.
 mat. xvij. **Q**ui scandalifauerit vnū
 de pusillis istis. et c. **S**eptimū est cō
 ceptus p̄hibicois ecce quod est p̄ctm̄
 inobedie. **Q**z at sint p̄hibiti p̄z in. c.
 clerici officia. et de vi. et ho. cle. et i. c.
 hoēstate tali. in textu et glō. ff. de as
 leato r̄bo. p. totū. **I**n auctē. de scissis
 mis ep̄is. **I**nterdiāmus. ix. coll.
Octauū est amissio t̄pis. **N**onū ē bo
 miādiū. **D**ecimū est desperatio. **C**ōs
 tigit em̄ in ciuitate mutine in ytalīa.
 quod vn̄ intm̄ si. it desperat? de p̄dicōe
 denarioꝝ quod ter seipm̄ suspendit. **H**i
 primis duabus vicibus p̄ vicinos
 fuit liberatus. **I**n tertia vice dāpnatus.
Secūdus iussit vxores et filios
 ire dormitū. et congregauit lignoꝝ et
 straminū multitudinē et incēdit: ut
 se et om̄ia cremaret. sed auxilio vicā
 norū fuit liberatus. **T**ertus vero as
 cendit murū ciuitatis et affuit demō
 in spē gr̄fonis: subito ducens euz in
 corpe et aia in baratrū inferni. **E**uāge
 liū lusorū sint suspiria. **D**ns vobiscū
Heu mihi quod iam p̄bidi. **R**nt soā?
 p̄ficiat tibi. **O**ffertorū sint oblatio
 ues denarioꝝ. et sic de alijs

Expliat septimū p̄ceptū
 Incipit octauū p̄ceptū